doua zi, cînd am vizitat din nou Angkor Vat, totul a părut o nălucire.

Popasul la Angkor mi-a oferit posibilitatea de a înțelege mai bine acești oameni atît de mîndri de trecutul lor și, totodată, prietenoși, modești și simpli, tradiționaliști în obiceiuri și credințe, dar, în același timp, receptivi la exigențele vremurilor de astăzi. Nu este vorba numai de faptul că deseori ai surpriza să te întîlnești cu ritualuri, ce preced luptele sau pugilatul, identice cu cele descifrate anterior pe lespezi de granit sculptate, să observi că în viața de toate zilele sînt folosite și acum instrumente muzicale, arme și unelte de lucru cu aceleași forme și utilizări ca cele întrebuințate cu mii de ani în urmă ; sau că același khmer pe care l-ai întîlnit în postura omului modern în uzină sau pe stradă te primește acasă îmbrăcat în același port tradițional al strămoșilor, așa cum apar ei în legendele sculptate în piatra de la Angkor. Esențial pentru înțelegerea Cambodgiei de azi — și acest lucru se relevă celui ce-i este oaspete timp mai îndelungat — este faptul că poți întîlni un prezent grefat permanent pe un trecut din care khmerii au făcut un cult al onoarei naționale, un simbol al aspirațiilor de libertate și independență națională. Reamintind această istorie străveche a poporului khmer, prințul Norodom Sianuk sublinia, în cursul convorbirii pe care mi-a acordat-o, că pentru oamenii acestor pămînturi *„independența națională reprezintă bunul cel mai de preț"*.

Redobîndirea independenței, în 1954, pentru care poporul cambodgian a dat grele jertfe, a însemnat deschiderea unui drum lung — marcat de obiective ambițioase ca dezvoltarea și modernizarea agriculturii, introducerea în circuitul economic a unor provincii slab populate sau regiuni complet virgine, valorificarea bogățiilor țării, industrializarea, crearea de cadre naționale.

Luînd acest start cu o întîrziere considerabilă față de alte națiuni, Cambodgia decidea, totodată, de a se bizui, în primul rînd, pe propriile sale forțe. *„Noi nu contăm pe ajutorul nimănui* — sublinia șeful statului cambodgian. *Dar dacă puterile sau țările prietene au posibilitatea și dorința de a sprijini munca noastră de edificare, le asigurăm de recunoștința noastră. Totuși* — ținea să precizeze prințul Norodom Sianuk — *nu acceptăm decît ajutoarele strict necondiționate și fără compensații. Aceste ajutoare sînt pentru noi încurajări, manifestări de prietenie, nimic mai mult. Cambodgia nu va recurge niciodată la tocmeli umilitoare, ipotecîndu-și independența"*.

Cînd am vizitat Cambodgia, țara străbătuse 15 ani de existență liberă. Am trecut prin sate ce-și măsoară existența, în această țară milenară, în ani și chiar luni. Ele reprezintă cuceririle omului în dauna junglei, căreia îi sînt smulse noi pămînturi. Alături de concentrările umane tradiționale, în Battambang, Stung-Treng, Rattanakiri, Mondulkiri și Kratie au luat naștere regiuni întregi în urma defrișării și colonizării noilor pămînturi. Orezăriile domină încă peisajul agricol al țării, dar drumurile străbătute m-au purtat deseori de-a lungul plantațiilor de cauciuc sau bumbac, de arahide, citrice, pe lîngă culturi de cele mai diverse plante tehnice. Într-o țară unde bobul de orez a jucat același rol ca al aurului pe alte meridiane și paralele, apariția unor noi culturi reprezenta nu numai un eveniment economic de prim rang, dar semnifica, totodată, mutații majore în concepția săteanului khmer și care s-au dovedit ulterior de mare importanță pentru traducerea în viață a măsurilor preconizate. Cu atît mai mult cu cît problema primordială a agriculturii cambodgiene nu au constituit-o lipsa pămîntului fertil sau un surplus de brațe de muncă la sate, ci tocmai necesitatea abandonării vechilor metode agricole și creșterea randamentului prin folosirea îngrășămintelor, a unor utilaje și mașini moderne, diversificarea culturilor, în vederea asigurării unor materii prime pentru industria prelucrătoare. Avînd în vedere aceste necesități, eforturile oficialităților s-au concentrat, în primul rînd, spre valorificarea noilor regiuni agricole, unde au luat ființă așezări agricole pilot, beneficiind de existența unor organizații de stat ce le-au pus la dispoziție tractoare și îngrășăminte chimice, credite precum și a unei rețele de cooperative de achiziție și consum ce a facilitat schimbul între sat și oraș. Deși o mare parte a satelor cambodgiene sînt de dată recentă, țăranul cambodgian își împodobește cu sculpturi ferestrele și ușile, uneori chiar și pilonii pe care se află înălțata casa și unde ajungi urcînd șerpuitoare scări de bambus. Aceste construcții zvelte, cu largi terase, deasupra cărora se prelungesc acoperișuri în pante întretăiate, fac bună vecinătate cu noile și modernele clădiri de oțel și beton, e drept de proporții modeste, dar care au început să apară și la sate, adăpostind așezăminte social-culturale.

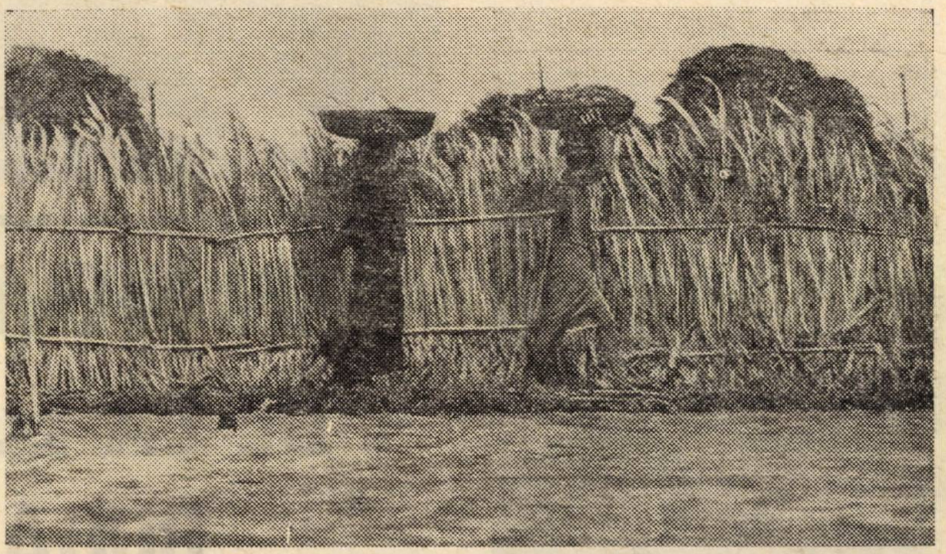

Problema primordială a agriculturii nu o constituie lipsa pămîntului fertil ci necesitatea abandonării vechilor metode agricole

Fără a ceda locul preponderent, se poate spune totuși că, astăzi, propășirea țării „nu-și mai trage seva" numai din apele orezăriilor, cum glăsuiește un străvechi proverb. Am avut prilejul să vizitez întreprinderi noi — fabrici textile, de prelucrare a materiilor prime agricole, dar și uzine de produse chimice, metalurgice, de materiale plastice, de prelucrare a lemnului.

Mărturiile progresului își făceau simțită prezența în orice regiune străbătută. Această impresie a fost cu atît mai pregnantă cînd am sosit în cel mai tînăr oraș al țării — Sihanouk-ville — imediat după vizitarea milenarei capitale regale de la Angkor Thom. Se poate spune că din trecut am pășit, traversînd un prezent promițător, în plin viitor. Căci Sihanouk-ville, ridicat într-un timp record, în plină regiune pustie, stăpînită de junglă, nu constituie numai un test al hărniciei, priceperii și tenacității poporului khmer, dar, în același timp, reprezintă speranțele lui într-o dezvoltare industrială constantă. Situată într-o regiune muntoasă, bogată în fier și petrol și oferind țării o poartă maritimă, Sihanouk-ville tinde să se transforme într-o „capitală" a industriei. Aici au fost puse în funcțiune, pentru prima dată în istoria țării, o uzină de montaj a tractoarelor și autocamioanelor și de fabricare progresivă a pieselor componente, o rafinărie de petrol de 600 000 de tone (ale cărei produse secundare constituie materii prime pentru realizarea de îngrășăminte) și alte întreprinderi ce indică direcțiile spre care se îndreaptă industrializarea Cambodgiei. Întregul efort promovat timp de 15 ani în acest sens a urmărit, în primul rînd, să asigure independența economică și ieșirea Cambodgiei din situația de „țară dominată".

Sigur, acest efort nu a fost lipsit de dificultăți ; uneori s-au înregistrat chiar fenomene economice îngrijorătoare, cum au fost cele de anul trecut, generate de situația financiară grea a țării și de lipsa de experiență în planificarea și conducerea eficientă a întreprinderilor, în alegerea priorităților în raport cu posibilitățile și necesitățile reale ale Cambodgiei. Existența și activitatea intensă a *Sankum*-ului — „Comunitatea socialistă populară" — permit, însă, depășirea unor astfel de momente grele.

Drumul pe care și l-a propus poporul cambodgian nu-i lipsit de asperități și obstacole. Realizările Cambodgiei demonstrează însă ce energii nebănuite poate descătușa hotărîrea unui popor de a face totul pentru propășirea patriei sale, de a lupta, în fond, pentru un viitor pe măsura măreției trecutului...

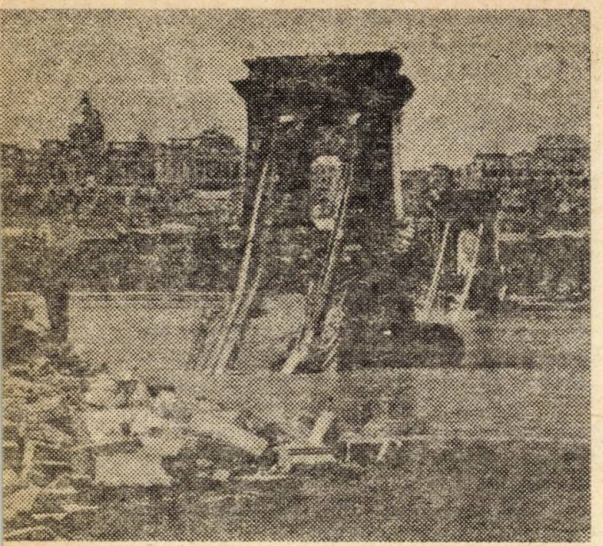

Budapesta 1945... și 1970

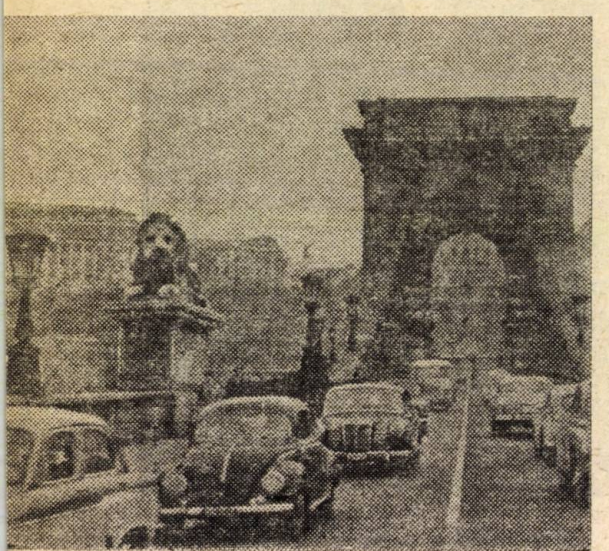

Baterie românească pe frontul din Ungaria

EVOCĂRI ISTORICE

UN SFERT DE VEAC DE LA ELIBERAREA BUDAPESTEI

Ion Babici
doctor în istorie

Una din marile bătălii pentru înfrîngerea armatelor fasciste, cunoscută în istorie sub numele de „bătălia pentru Budapesta", s-a încheiat în urmă cu 25 de ani prin eliberarea capitalei ungare. Ea s-a înscris în șirul ofensivelor neîntrerupte ale glorioasei Armate Sovietice — care a purtat pe umerii săi greul războiului antifascist și a dat cele mai mari jertfe în zdrobirea Reichului nazist —, ale întregii coaliții antihitleriste. Răspunzînd chemării Partidului Comunist Român „Totul pentru front, totul pentru victorie!", poporul nostru s-a angajat cu toate resursele sale materiale și umane în lupta pentru înfrîngerea Germaniei fasciste. Trupele Armatei Române, cot la cot cu trupele sovietice, au participat activ — după eliberarea întregului teritoriu al patriei noastre — la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, acționînd cu eroism pînă la victoria definitivă asupra fascismului.

Așa cum se știe, la sfîrșitul lunii decembrie 1944, trupele sovietice și române ajunseseră, în înaintarea lor victorioasă, la porțile capitalei ungare. Înainte de dezlănțuirea atacului, comandantul Corpului 7 de armată român a dat un ordin în care, printre altele, se spunea: „Prin lupte grele și cu sacrificii sîngeroase, unitățile Corpului 7 de Armată au ajuns în marginea Budapestei și de pe acum au început să pătrundă în inima orașului... Populația civilă va fi cruțată și luată sub protecție, asigurîndu-i-se viața, liniștea și avutul".

Luptele ostașilor români pentru eliberarea Budapestei au început la 1 ianuarie 1945. Într-un comunicat special al postului de radio București se arăta: „În ziua Anului Nou 1945, trupele Armatei 1 române, în strînsă colaborare cu marile unități sovietice, după ce au sfărîmat ultima centură de apărare, au pătruns în Budapesta și duc lupte de stradă spre centrul capitalei maghiare". Luptele pentru eliberarea Budapestei au fost grele și sîngeroase. Generalul-maior în rezervă Alexandru Dobriceanu notă următoarele în memoriile sale, publicate în Editura militară: „Trupele germane și szălasiste apărau orașul casă cu casă, opunînd o rezistență deosebit de înverșunată în poziții pregătite din timp. Pe tot timpul acestor acțiuni ofensive, artileriștii regimentului nostru și-au făcut cu prisosință datoria, executînd trageri al căror efect ușura în mod simțitor sarcina foarte grea a infanteriștilor". Fiecare casă, fiecare stradă au fost martore ale eroismului ostașilor români ai Corpului 7 armată. Prin lupte aprige, desfășurate fără încetare ziua și noap-

tea, ei au eliberat peste 1 000 de blocuri și edificii publice.

Comandantul Corpului 7 armată, generalul-colonel în rezervă Nicolae Șova, descriind bătălia pentru eliberarea Budapestei, releva că: „Luptele pentru cucerirea Poștei centrale au durat aproape două zile. În cursul lor, ostașii batalionului 1 din Regimentul 26 dorobanți s-au acoperit de glorie. Vitejii militari ai companiei 3 au asaltat intrarea clădirii principale, iar cei din compania 1 o clădire din dreapta acesteia. Înfruntînd focul tunurilor antitanc și al mitralierelor, cele două subunități au eliberat clădire după clădire, prin lupta cu grenade, automatul și baioneta. În continuare, pe timpul nopții și a doua zi, dimineața, întregul cvartal în care se afla poșta a fost curățat de inamic". Numai în timpul luptelor desfășurate pentru ruperea fortificațiilor Budapestei și în interiorul orașului, Corpul 7 a capturat 6 522 de prizonieri și 310 autovehicule. „Trupele române care se apropiau de Budapesta — scria în acele zile săptămînalul ungar «Világosság» — obțin pentru poporul lor dragostea și recunoștința poporului ungar, care se eliberează de sub jugul german".

La 13 februarie 1945, bătălia pentru Budapesta s-a încheiat printr-o strălucită victorie asupra trupelor fasciste. În cele 80 de zile și nopți de participare a Corpului 7 de armată român la operația de la Budapesta, trupele sale au străbătut prin lupte înverșunate 135 km în adîncimea dispozitivului de luptă germano-horthist, au eliberat 50 de localități, pricinuind forțelor fasciste însemnate pierderi în oameni și tehnică. În cursul luptelor desfășurate de la Tisa și pînă în centrul Budapestei, au căzut eroic 11 000 de ostași și ofițeri români. Mormintele lor înșiruite în cimitirul Rákosliget, ca și în alte cimitire, amintesc locuitorilor din țara vecină și prietenă jertfa eliberatorilor Budapestei. „Glorie eroilor români care și-au jertfit viața în lupta împotriva fascismului pentru eliberarea poporului frate ungar" — sînt cuvintele dăltuite în piatră, în semn de cinstire și omagiu pentru fiii poporului român înmormîntați în cimitirul Rákosliget.

Pentru minunatele fapte de arme săvîrșite, ostașii Diviziei 9 cavalerie au fost citați prin ordinul de zi al Corpului 7 armată, prin comunicatele Marelui Stat Major, precum și prin cele ale Comandamentelor sovietice.

Dînd o înaltă apreciere participării ostașilor români la luptele pentru eliberarea Budapestei, istoricul ungar Csatári Dániel sublinia, în lucrarea „Relații româno-ungare", următoarele: „Participarea la eliberarea Budapestei a fost ultima faptă de arme din Ungaria a trupelor române, dar poate cea mai importantă dintre toate; ele au ajutat la eliberarea capitalei Ungariei. În cele mai multe locuri, între soldații armatei române care au luptat în Ungaria și populație s-au stabilit relații bune, intime. Trupele române au ajutat la reînceperea activității școlilor și instituțiilor culturale". „Trupele române au adus mari jertfe de sînge cu prilejul străpungerii celor trei cordoane de apărare ale capului de pod de la Pesta", scria ziarul „Magyar Nemzet" în aprilie 1965, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la eliberarea Budapestei. „Fiii popoarelor vecine, care au luptat alături de trupele sovietice — scria ziarul — au fost eroi în luptă și au dat un ajutor dezinteresat ca viața să înceapă din nou. Între ei și populația localităților ungare eliberate s-a stabilit o prietenie sinceră... Pritenia, cu tradiții seculare, dintre popoarele noastre a căpătat, astfel, un conținut nou în perioada luptelor de eliberare".

După eliberarea Budapestei, alături de Armata Sovietică, Armata Română a continuat lupta împotriva hitlerismului pe teritoriul Cehoslovaciei și Austriei pînă la victoria finală asupra fascismului. Mi se pare deosebit de emoționant momentul despărțirii militarilor Corpului 7 armată de ostașii Regimentului 114 artilerie antitanc, care fusese dat de comandamentul sovietic ca întărire Corpului român. Sentimentele frăției de arme româno-sovietice închegate în acele lupte au fost exprimate cu căldură și în ordinul de zi dat cu această ocazie de comandantul trupelor române de la Budapesta: „Regimentul 114 anticar sovietic s-a afirmat ca o unitate de elită, perfect instruită și disciplinată, foarte îndemînatică în luptă, bravă și însuflețită de cel mai înalt spirit de sacrificiu... Aduc mulțumiri locotenent-colonelului Pavlik, ofițerilor, subofițerilor și trupei sale pentru spiritul de sinceră camaraderie și bună prietenie în care au înțeles să conlucreze și să se comporte cu ostașii români, care le vor păstra cea mai caldă și frățească amintire".

La operațiunile desfășurate pentru alungarea hitleriștilor din Ungaria, Armata Română a participat în total cu 17 divizii de infanterie și cavalerie, un corp aerian, o brigadă de căi ferate și alte unități, însumînd peste 210 000 oameni. Ostașii români au eliberat 1 237 localități, printre care 14 orașe. Jertfele de sînge ale trupelor române în această etapă a războiului antihitlerist s-au cifrat la peste 40 000 de oameni.

Participarea, alături de Armata Sovietică, a Armatei Române la luptele pentru eliberarea Ungariei, la puternica încleștare a coaliției antifasciste a popoarelor europene pentru zdrobirea celui de-al treilea Reich, constituie o pagină strălucită în istoria tradițiilor internaționaliste ale Partidului Comunist Român, ale clasei muncitoare, ale poporului nostru.

Cunoscînd bilanțul dezastruos al războiului — trei sferturi din clădiri avariate, unitățile industriale distruse și devastate de fasciști — efortul depus pentru reconstrucția capitalei ungare se prezintă, după 25 de ani, în toată amploarea și complexitatea sa. Astăzi, Budapesta găzduiește circa o cincime din întreaga populație a țării și dă 45 la sută din producția industrială a Ungariei. Cei peste 650 000 de muncitori budapestani produc — atît pentru nevoile interne, cît și pentru export — cea mai mare parte a mașinilor-unelte, a camioanelor, instrumentelor de precizie și a produselor farmaceutice, a vaselor fluviale, confecțiilor și produselor zaharoase, fabricate în țară. Budapesta numără 19 din cele 33 de teatre ale țării, fiind cel mai mare centru cultural al Ungariei. Peste 45 000 de studenți (din totalul de 85 000 care învață în institutele de învățămînt superior) își fac studiile în capitală. Cifrele vorbesc de la sine despre amplele transformări intervenite în viața orașului în ultimul pătrar de veac.

Succesele țării vecine sînt bine cunoscute și apreciate în țara noastră deoarece sentimentele reciproce de prietenie sinceră și trainică, năzuințele comune ale făuririi societății socialiste unesc popoarele român și ungar. Toate acestea constituie condiții pentru întărirea continuă a colaborării și solidarității lor frățești în interesul celor două țări socialiste, al triumfului cauzei socialismului și păcii în lume.

reflector

GUVERNUL MÉDICI DUPĂ 100 DE ZILE

Au trecut 100 de zile de la instalarea generalului Garrastazu Médici la președinția Braziliei, perioadă în care acesta a fost obligat să facă față atît dificultăților economice prin care trece țara, cît și înfruntărilor politice între diferitele grupări civile și militare.

Angajîndu-se „să restabilească deplina democrație în Brazilia", generalul Médici a oscilat pînă acum între calitatea sa de președinte al Republicii și cea de șef al unui guvern. Promulgarea noii constituții a țării nu a însemnat și renunțarea la invocarea în continuare a „actelor instituționale" emise după 13 decembrie 1968. Observatorii politici au relevat, de altfel, caracterul autoritar al actelor noului guvern, bazate pe prevederile constituționale și pe actele instituționale la care s-a apelat îndeosebi pentru reprimarea „acțiunilor subversive".

Guvernul și-a atras, de altfel, severe critici din partea „Mișcării Democratice Braziliene" (partid de opoziție). Sînt exprimate proteste împotriva aminărilor care împiedică reformele preconizate în privința statutului partidelor și a Codului electoral. Este de așteptat ca, o dată cu reluarea lucrărilor sale (3 martie a.c.), Congresul Național să ia în discuție reforma acestor legi.

Inițiind „dialogul cu poporul", Garrastazu Médici a ținut recent un discurs în piața publică din Sao Paulo. Relevînd lipsurile sistemului de asigurări sociale pe care l-a apreciat ca fiind „departe de ceea ce muncitorii merită", precum și inexistența unei politici a prețurilor minime, președintele Médici nu a dat, însă, asigurări în privința adoptării grabnice de măsuri menite a îmbunătăți această stare de lucruri. Chemînd poporul să sprijine guvernul, — scria ziarul „Jornal do Brasil" — președintele nu a făcut decît să ceară ceea ce numai el însuși poate da... A avut oare în vedere posibilitatea pe care o oferă alegerile din septembrie?

Pe plan economic, guvernul brazilian desfășoară un program, ale cărui obiective principale anunțate sînt justa distribuire a bogățiilor naționale, stagnarea creșterii costului vieții, reducerea la minim a cheltuielilor administrației de stat etc. Un caracter de deosebită urgență are rezolvarea problemelor inflației (27 la sută în 1969), sănătății și culturii.

Generalul Médici suferă, însă, după cîte se constată, influențele grupărilor militare extremiste, ceea ce îngreunează normalizarea politică și înviorarea economică a țării, promise la instalarea sa (30 octombrie 1969).

D. V.

McLuhan și „ruralizarea“

H. Dona

„Un univers al mijloacelor de comunicare de masă“. Această expresie, folosită în dreapta și-n stînga pentru a defini o trăsătură caracteristică a lumii contemporane în care vestitele mass-media — presa, radio, cinematografia, televiziunea — exercită o influență copleșitoare asupra indivizilor și comunităților umane, a devenit, pare-se, un loc comun. Dincolo de caracterul fatalmente simplificator al oricărei formule care se vrea lapidară, expresia de mai sus conține, fără îndoială, o mare doză de adevăr. De aceea, studiul acestor mass-media, precizarea particularităților și a trăsăturilor lor comune, cercetarea mecanismelor prin care ele își exercită influența asupra indivizilor și a maselor și, mai ales, studierea mutațiilor pe care acțiunea lor atotcuprinzătoare, copleșitoare, obsedantă le determină în comportamentul social și în psihologia oamenilor, ocupă un loc de frunte în preocupările sociologilor, psihologilor, economiștilor și ale altor specialiști în științele umane (mai ales din țările puternic dezvoltate, unde și amploarea mijloacelor de comunicare de masă este mai substanțială).

Tentația era mare ca, de la subliniera rolului considerabil al mijloacelor de comunicare de masă, să se treacă la absolutizarea acestui rol. Tendința de a aprecia mass-media drept elemente definitorii pentru determinarea tipurilor de societăți umane o găsim prezentă, de pildă, chiar în lucrările mai vechi ale sociologului american Daniel Lerner, autorul cunoscutei împărțiri a societăților în tradiționale și moderne, în raport cu sistemul predominant de difuzare a informațiilor.

Dar, cel care a creat o adevărată filozofie, un sistem coerent de principii și răspunsuri asupra valorilor umane și sociale, pornind de la analiza mijloacelor de comunicare sau a „mediilor“, cum le numește el de obicei, devenind în scurt timp unul dintre acei gînditori „la modă“ în Occident, a căror operă este, de obicei, puțin cunoscută, dar al căror nume e celebru, este americanul Marshall McLuhan. Scoțian de origine, stabilit în Canada, specialist mai întîi în literatura engleză, profesor la universitatea din Toronto (Canada) și director al unui „Center for culture and technology“ de pe lîngă aceeași universitate, McLuhan a devenit celebru în 1962 datorită cărții sale „The Gutenberg Galaxy“, urmată în 1964 de „Undterstanding Media : The Extension of man“. Astăzi, numele lui McLuhan se găsește pe toate buzele, nu numai în Statele Unite, ci și în Europa occidentală, formulele sale de șoc, cu iz paradoxal, sînt peste tot citate, iar comentariile cu privire la opera sa au depășit coloanele revistelor de specialitate pentru a se etala pe numeroase pagini în „Play boi“ sau în „Look“. Cele arătate aici nu urmăresc să bagatelizeze sau să ridiculizeze un gînditor, indiscutabil serios ; cu mult înaintea lui McLuhan, Freud și, mai recent, Sartre, și, după el, structuraliștii sau Marcuse s-au bucurat de aceeași glorie zgomotoasă. Căile de propagare a ideilor filozofice nu urmează totdeauna canoanele universitare.

Originalitatea fundamentală a gîndirii lui Marshall McLuhan constă în faptul că el, analizînd procesele de comunicare dintre oameni, se dezinteresează de conținutul comunicării, pentru a se opri numai asupra formelor ei. Pe McLuhan îl interesează structurile, legile și efectele „mediului“ (folosim, ca mai comod, acest termen în loc de „mijloc“ de comunicare ; lipsa unei terminologii definitiv stabilite pentru acest domeniu în publicistica românească se face dureros resimțită) și nu conținutul pe care acest mediu îl transmite, căci el consideră, în mod aparent paradoxal, că forma comunicărilor exercită

Dr. Marshall McLuhan

asupra noastră efecte mult mai puternice și cu o mult mai mare forță de semnificație decît conținutul lor.

Pentru a-și susține teza, filozoful canadian se servește nu numai de demonstrații teoretice, ci și de nenumărate exemple. Același fapt, un eveniment, de pildă, are o influență diferită asupra indivizilor receptori, dacă este transmis oral, „de la gură la gură“, prin telefon, prin intermediul presei tipărite sau prin televiziune, provocînd de fiecare dată, în raport cu mediul folosit, reacții deosebite, uneori chiar contradictorii. McLuhan folosește și un exemplu din pictură : un tablou cubist determină o anumită reacție, nu datorită conținutului său, care poate să fie identic cu cel al unui tablou „clasic“, ci prin faptul că, renunțîndu-se la iluzia perspectivei în favoarea prezentării bidimensionale a interiorului și exteriorului, a feței și reversului, tabloul poate fi conceput ca o totalitate instantanee.

Exemplul de bază pe care-l folosește McLuhan este cel al luminii electrice, considerată de el tot drept un mijloc de comunicare, drept „cea mai pură formă de informație“. Lumina electrică este un tipic „mediu fără mesaj“ și, cu toate acestea, ea exercită o considerabilă influență, modifică factorul timp și factorul spațiu în societate, la fel ca telefonul, ca radioul sau ca televiziunea. Lumina electrică, precum orice mediu, își materializează consecințele individuale și sociale prin modificările structurale pe care le provoacă în lumea înconjurătoare a omului. Se cunosc, de pildă, rezultatele introducerii luminii electrice la sate : destrămarea universului rural tradițional, străpungerea izolării micilor comunități, dilatarea timpului util, generarea, în proporții accelerate, a unor necesități noi care, la rîndul lor, se cristalizează în deprinderi, determină un nou mod de viață. E inutil, credem, să mai demonstrăm că, aici, McLuhan absolutizează rolul unui singur factor, ignorînd complexitatea unui proces în care intervin și mulți alți factori cu rol determinant și, în primul rînd, transformarea relațiilor sociale. Ceea ce ne interesează e să prezentăm mecanismul argumentării filozofului canadian.

McLuhan a acordat o mare importanță rolului tiparului în evoluția societății omenești. Imprimeria, arată el, a eliberat forțele centralizatoare din sînul fiecărei națiuni și le-a oferit vehiculul cel mai nimerit pentru o largă desfășurare. Tiparul a avut contribuția esențială în formarea și instituționalizarea limbilor naționale (literare), reducînd rolul limbilor vulgare (graiuri, dialecte etc.) ; formarea națiunilor și a ideii naționale este indiscutabil legată de apariția și răspîndirea tiparului. De aici nu mai este decît un pas — pe care McLuhan îl efectuează fără dificultăți — pînă la afirmația că imprimeria se află la rădăcina generalizării instrucției publice, apariției naționalismului (exacerbare a ideii naționale) și chiar a industrializării (care nu poate exista fără piață națională, fără instrucțiune, fie ea și elementară, fără posibilitatea multiplicării schemelor și procedeelor). Încă o dată trebuie să subliniem — și credem că nu ne îndepărtăm prea mult de gîndirea lui McLuhan — că imprimeria trebuie mai puțin văzută ca o **cauză** directă a fenomenelor citate mai sus (deși, poate, așa ar apărea la o lectură superficială) cît ca un semn caracteristic și spectaculos al unui proces complex.

Imprimeria, explică profesorul din Toronto, este arhetipul mecanizării, modelul unui demers tehnologic, care caracterizează o întreagă epocă istorică, aflată sub semnul cuvîntului tipărit, epocă ce s-a prelungit pînă în zilele noastre și care-și trăiește acum criza finală. În prima sa carte, „The Mechanical Bride“ (Logodnica mecanică), McLuhan ne-a dat o analiză caustică, necruțătoare a consecințelor, deseori aberante, ale civilizației mecanice. A fost mult citată prezentarea făcută atotputerniciei automobilului în viața americană contemporană. „Deși e poate corect să spunem, scrie McLuhan, că americanul este un

animal cu patru roți și că tinerii americani acordă mult mai mare importanță obținerii permisului de conducere decît obținerii dreptului de vot, e tot așa de exact că automobilul a devenit un articol de îmbrăcăminte fără de care ne simțim nesiguri, goi și incompleți în complexul urban".

Dar, în zilele noastre, galaxia Gutenberg este pe punctul de a fi eclipsată de constelația lui Marconi, de cultura mijloacelor audio-vizuale avînd la bază impulsurile electrice. McLuhan este de părere că tehnologia electrică, devenită principala forță a vremii noastre, a lărgit considerabil (pînă a da universului o „acoladă globală") sfera de acțiune a nervilor și simțurilor noastre, a desființat timpul și spațiul pe planeta noastră (cel puțin în accepția lor clasică), reducînd lumea la nivelul unui sat. Dacă tehnologia mașinilor a fragmentat lumea în porțiuni măsurabile, tehnologia electrică transformă iarăși lumea într-un tot (ca înainte de epoca mașinilor și a tiparului), face mai strînse relațiile indivizilor între ei și cu întreaga planetă.

Pentru mediile electrice, cum ar fi telefonul, telexul, radioul și televiziunea, aprecierile spațiale cu care lumea occidentală mai lucrează și mai planifică sînt irelevante. Ceea ce urbaniștii numesc „proporția umană", atunci cînd discută despre spații orășenești ideale, a devenit, de asemenea, irelevantă prin acțiunea acelorași medii. În timp ce energia electrică face să dispară frontierele, numai lipsa de omogenitate în vitezele transportului informațional determină structuri variate în organizarea societăților. Dar, spune McLuhan, lumea occidentală se „dezoccidentalizează" prin creșterea transporturilor sale informaționale în aceeași măsură în care triburile africane dispar cu încetul prin folosirea tehnologiilor industriale și ale „bătrînului" tipar.

„Ruralizarea" lumii contemporane (sau, mai precis, a lumii viitorului imediat), ca urmare a abolirii distanțelor și duratelor, i se pare lui McLuhan fenomenul cel mai caracteristic și cel mai important. Prin intermediul sunetelor și imaginilor (radio și televiziune), fiecărulia dintre noi îi devin familiare figurile, gesturile, activitățile popoarelor celor mai îndepărtate, dispare senzația de „străin", „necunoscut", „insolit". Cele mai importante personalități ale lumii se mișcă în fiecare seară în camera noastră și considerăm absolut normal să participăm direct și simultan (sau la diferențe de timp neglijabile) la evenimente petrecute în orice colț al pămîntului (fie că e vorba de un meci de fotbal în Mexic, de o luptă pe Canalul de Suez, de o manifestație la Belfast sau de deschiderea festivalului de la Cannes). Lumea a devenit un imens sat, în sensul că toți ne cunoaștem, toți participăm la aceleași evenimente, toți comunicăm.

Vorbind despre mediile electrice, McLuhan face o distincție între ceea ce el numește „medii calde" și „medii reci". Mediile calde (cum sînt radioul și cinematograful) sînt cele care furnizează o mare cantitate de informații și nu lasă publicului decît puține spații albe de umplut sau de completat. Într-un cuvînt, mediile calde descurajează (într-o măsură mai mare sau mai mică) participarea publicului receptor; în schimb, mediile reci (cum ar fi telefonul și, mai ales, televiziunea) favorizează această participare. La televizor, imaginea este fluă, mică, cenușie, fără relief și ea solicită din partea telespectatorului o participare totală, căci ea trebuie completată, mărită, colorată, precizată, îmbogățită cu relief. E o operație la care spectatorul participă cu totalitatea forțelor sale spirituale și fizice. Într-un anume sens, ecranul real al televizorului este corpul telespectatorului. O emisiune de radio poți s-o urmărești distrat, dintr-o cameră alăturată celei în care se află aparatul de radio, în timp ce te bărbierești sau te consacri altei ocupații domestice; o emisiune de televiziune te pironește pe scaun, interzicîndu-ți orice altă activitate. McLuhan consideră, de aceea, că televiziunea contribuie în cea mai mare măsură la retribalizarea omenirii, la transformarea planetei într-un sat global.

Pornind de la aceste considerații, filozoful canadian apreciază că mișcările contestatare ale tineretului (fenomen atît de caracteristic societății occidentale contemporane) își au sorgintea în conflictul ireductibil dintre existență și educație. În timp ce tinerii trăiesc tot mai mult în era electronică (întîi au devenit telespectatori și mai tîrziu au învățat să citească), educația care li se administrează e încă toată întoarsă spre trecut. E caracteristic că una din formele contestării, „hippie"-ismul, este, în bună măsură, o încercare de ruralizare.

■

Desigur, cele cîteva notații pe care le-am prezentat mai sus nu epuizează decît o mică parte (și într-o expunere mai mult decît sumară) din ansamblul teoriei mcluhaniene cu privire la medii, teorie care nu numai că se bucură — așa cum arătam la început — de o imensă popularitate în lumea intelectuală a Occidentului contemporan, ci exprimă, în același timp, într-un limbaj adesea paradoxal și aproape totdeauna insolit, întrebările răscolitoare, anxietățile unei societăți care-și simte criza drept starea ei organică. Nu e cazul și nici locul aici să întreprindem un examen critic al filozofiei lui McLuhan (am putea recomanda, în această privință, excelentul studiu al lui H. Wald, apărut în nr. 12/1969 al „Vieții Românești"). Dincolo de orchestrația zgomotoasă, în cel mai bun (sau cel mai rău) stil structuralist, am vrea să reținem, totuși, două idei care ni se par, indiscutabil, fertile:

1) „Revoluția" produsă de „mass-media" nu este de natură pur tehnică, ci exprimă răsturnări spectaculoase, actuale sau în perspectivă, ale structurilor fundamentale ale societății, ale relațiilor sociale în ansamblul lor;

2) Chiar dacă nu admitem că „mediul este mesajul" nu putem ignora, nu avem dreptul să ignorăm, amprenta profundă, indelebilă pe care o lasă mijlocul de transmisie asupra conținutului mesajului informativ. Indiscutabil, cu un același conținut, un mesaj televizat nu este identic (mai ales în ce privește impactul, eficiența) cu un mesaj tipărit. E un adevăr de care în zilele noastre țin tot mai mult seama nu numai mînuitorii mijloacelor informative, ci și oamenii politici.

reflector

ECONOMIA R. P. MONGOLE ÎN ANUL 1970

În cadrul lucrărilor celei de-a doua sesiuni a Marelui Hural Popular al R. P. Mongole, președintele Comitetului de Stat al Planificării, B. Rintzenpiljee, a prezentat planul de dezvoltare a economiei mongole pe anul 1970. După ce a înfățișat rezultatele obținute în dezvoltarea economiei naționale pe anul 1969 (în comparație cu anul 1968, producția de energie electrică a sporit cu 17,5 la sută, extracția de cărbune cu 11,7 la sută, venitul național global cu 5,9 la sută), vorbitorul a subliniat că, și în cursul anului 1970, partidul și guvernul R.P. Mongole își vor concentra atenția asupra sporirii continue a producției sociale, a creșterii eficienței sale economice.

Planul pe 1970 prevede un volum global al investițiilor în sumă totală de 1 100 milioane tugrici. O parte însemantă a acestora va fi repartizată producției agricole care, prin măsuri de irigare și chimizare, se prevede a înregistra o creștere de 15,9 la sută. Ramurile industriale, a căror pondere în produsul social total va atinge 36 la sută, își vor spori producția într-un ritm de 11,2 la sută față de anul precedent. Extracția de cărbune va atinge o creștere de 19,6 la sută, iar cea de wolfram de 37,7 la sută. Industria forestieră va crea noi disponibilități pentru export, ca urmare a sporirii volumului global cu 31,7 la sută.

În anul 1970, statul mongol va cheltui pentru învățămînt, cultură și asistență medicală circa 155 milioane tugrici, ceea ce reprezintă 14,2 la sută din volumul total al investițiilor.

AUTOMOBILUL ÎN 1969

Potrivit unor evaluări provizorii, producția franceză de automobile a crescut în 1969 cu 20 la sută față de 1968, procent socotit excepțional. În Japonia, producția a sporit cu 14,60 la sută, în timp ce în Statele Unite a scăzut cu 7 la sută. Se apreciază că, în 1969, Franța a produs 2 434 000 de vehicule (dintre care 61 800 camioane și autobuze), față de 2 028 000 de automobile în 1968. Japonia a produs anul trecut 4 682 000 de vehicule (4 085 000 în 1968). Potrivit experților, declinul producției americane de automobile va continua și chiar se va accentua în cursul primului trimestru al anului 1970.

ACORD ANTI-DROG

Între Franța și S.U.A. a fost încheiat un acord antidrog. Principalele prevederi ale acordului se referă la mărirea numărului de inspectori francezi din așa-numita brigadă a stupefiantelor, în special la Marsilia, unde opiumul provenit clandestin din Asia este transformat în heroină, înainte de a fi trimis, firește, tot clandestin, în S.U.A.

Contribuții românești la studierea conceptului de diplomație

Paul Dimitriu

Există, cred, puține îndeletniciri intelectuale mai pasionante decît aceea de a studia viața cuvintelor, cu încărcătura lor emoțional-afectivă, cu varietatea de semnificație pe care o închid în ele. A visa în marginea cuvîntului înseamnă, într-un fel, a face micro-filozofia culturii.

Unele cuvinte chiar, dincolo de înțelesul lor general și comun, au o valoare cu totul specială în viața unor popoare.

Rezonanța particulară pe care conceptul de diplomație o are la poporul român apare și în planul istoric și în planul culturii. Plasați la avanposturile lumii latine în perioada invaziei otomane, loc de întîlnire și de înfruntare a unor interese divergente, nod important al unor interesante filoane de cultură, poporul nostru a cunoscut aproape fără întrerupere, ca pe o dimensiune a existenței sale, această sub-istorie pe care o cuprinde conceptul de diplomație. Negocierea și efortul pentru menținerea sau respectarea drepturilor, despre care vorbesc atîtea documente românești, sînt constantele activității noastre diplomatice.

De aceea, socotim că lucrarea despre diplomație a istoricului, diplomatului și omului de știință Mircea Malița, pe lîngă valoarea științifică pe care o prezintă, are semnificația unui act de psihanaliză politică, fiindcă aduce în pragul conștiinței istorice date necunoscute sau prea puțin cunoscute ale vocației românești pentru pace, pentru respectarea drepturilor, pentru înțelegere și cooperare, precum și atașamentul său pentru negociere ca mijloc de rezolvare a diferendelor.

Prezentînd resorturile acțiunii și gîndirii diplomatice românești de-a lungul a numeroase secole de istorie, Mircea Malița evidențiază înaltele valențe pe care diplomația noastră le-a dobîndit în anii socialismului, ca modalitate de împlinire a unei politici externe active, expresie fidelă a năzuințelor și intereselor vitale ale poporului român, a concordanței depline dintre aceste interese și cauza generală a socialismului și păcii, a progresului și cooperării comunității mondiale a popoarelor. În lucrarea sa, Mircea Malița evocă unele dintre cele mai prestigioase inițiative ale politicii externe a României socialiste pe plan bilateral, multilateral, în diverse organizații internaționale, realizînd o utilă retrospectivă a efortului perseverent și a metodelor originale și constructive pe care diplomația românească le-a asociat în opera de finalizare a obiectivelor și principiilor politicii internaționale a partidului și statului nostru.

Din punct de vedere didactic, lucrarea lui Mircea Malița este mai mult decît un tratat, cuprinzînd elemente de istorie diplomatică, analiza unor școli și curente, principii de drept diplomatic și consular, instituții și metode ; dar, în același timp, este mai puțin descriptivă și mai concentrată decît un tratat. De aceea, ni se pare a avea structura unui **Précis** de diplomație.

Înfățișînd-o nu numai ca pe o artă, ci ca pe un corp constituit, ca pe un sistem de principii și metode, lucrarea lui Mircea Malița conferă diplomației un statut științific. Locul ei este din ce în ce mai actual și mai bine precizat în cuprinsul științelor sociale și al gîndirii formale, pe măsură ce mijloacele de investigație și metodele de cercetare se înnoiesc în această arie. Teoriile matematice și analiza cantitativă, care trec din cîmpul științelor naturii și în domeniul științelor sociale, încep să aibă aplicație și în teoria relațiilor internaționale sau în diplomație. Așa, de pildă, teoria jocurilor se poate aplica în tehnica negocierilor și în comerțul internațional.

Ca sistem de organizare, lucrarea cuprinde patru părți. În prima parte, sînt prezentate conceptele de bază, adică diplomația și diplomații, cu sensul și actualitatea lor în această epocă de transformări sociale și de progres științific, în care, alături de noile structuri și tendințe, mai ființează unele structuri vechi.

A doua parte este consacrată evoluției diplomației. Cu erudiție și putere de analiză, dar mai ales cu simț al istoriei, sînt înfățișate în fapte și idei școala greacă, diplomația romană, școala bizantină, diplomația republicilor italiene, școala franceză, diplomația imperiului otoman, școala rusă și diplomația habsburgică. Evoluția aceasta este întregită de o privire de ansamblu asupra secolului al XIX-lea diplomatic și asupra secolului al XX-lea, cu perspectivele lui.

Partea a treia, în care autorul se ocupă de instituții și metode, cuprinde elemente de drept diplomatic și consular. Sînt studiate aici misiunile diplomatice și misiunile consulare, privilegiile și imunitățile, misiunile speciale și conferințele internaționale. Tot din această parte semnalăm și admirabilul capitol despre negocieri în care autorul ajunge la o definiție originală mai cuprinzătoare și mai aproape de esența acestei practici : „Negocierile sînt procese competitive desfășurate în cadrul unor convorbiri pașnice de către una sau mai multe părți, ce acceptă să urmărească împreună realizarea în mod optim și sigur a unor obiective, fixate în cuprinsul unei soluții explicite, agreată în comun". După ce face o clasificare a negocierilor după scopul lor, autorul discută tendința actuală de aplicare a modelelor logice la negocieri. „În încercarea de a scoate negocierile de sub imperiul intuiției experienței istorice și a bunului simț, s-a văzut necesitatea de a degaja trăsăturile generale ale procesului oricărei negocieri. Această tentativă de teoretizare — spune autorul — are ca scop ușurarea modelării logice a unei negocieri înaintea desfășurării ei și mărirea gradului de control asupra evenimentului".

În sfîrșit, această a treia parte se încheie cu două capitole : unul despre diplomația economică și celălalt despre diplomația culturală.

Partea a patra se ocupă de diplomația românească în două capitole, din care primul reprezintă o sinteză a istoriei diplomatice românești, iar al doilea este o expunere asupra principiilor și structurii relațiilor externe ale României socialiste. Aș vrea să mă opresc puțin asupra acestei părți, deosebit de importante nu atît în economia generală a lucrării, cît luată aparte. Istoriografia română mai veche sau mai nouă a adus în lumină momente importante și, cîteodată, de o neașteptată însemnătate ale activității diplomatice românești din trecut. A lipsit, însă, o privire de ansamblu asupra istoriei noastre diplomatice, care să precizeze și să scoată în relief profilul și metodele diplomației românești. Mircea Malița întreprinde acest lucru și ajunge la concluzia existenței unei școli românești în materie.

„Unul din cîștigurile importante ale istoriografiei române contemporane — arată Mircea Malița — este acela de a fi atestat în chip documentat și de a fi izolat în bună parte profilul, metodele, tehnicile unei școli diplomatice românești, constituită și dezvoltată în cursul întregii istorii a poporului nostru. Această constatare, rezultată din analiza comparativă a desfășurării relațiilor internaționale ale Țărilor Române în cadrul politicii generale europene, a demonstrat, o dată mai mult, legătura dialectică dintre

particularitățile dezvoltării istorice a fiecărui popor și stilul diplomației pe care o formează și o practică".

Din studiul comparativ al școlilor diplomatice, autorul ajunge la concluzia că, în timp ce în secțiunile orizontale ale istoriei diplomatice se pot înregistra notele comune ale diplomației epocii, o secțiune verticală scoate în relief notele proprii, pe care fiecare popor le-a imprimat în stilul școlii sale diplomatice.

Deși într-o lucrare mai veche — ca dată de apariție numai — scrisă în colaborare cu Virgil Cândea și Dinu Giurescu („Pagini din istoria diplomației românești", 1966), considerațiile sînt mai ample în această direcție, regretăm că aici autorul se rezumă la formulări scurte și poate prea concentrate, fiindcă meditațiile sale asupra unor trăsături caracteristice destinelor diplomatice ale poporului român ar merita o dezvoltare mai amplă. Așteptăm, în continuare, o istorie a diplomației românești, sau măcar un studiu, în care să se adîncească ideile atît de interesante, cu privire la funcția diplomației în structura poporului român și vocația lui pașnică.

Volumul se încheie cu opt anexe de o deosebită utilitate pentru specialiști și practicieni. Prima anexă are cîteva considerațiuni asupra stilului diplomatic și apoi un vocabular uzual de terminologie diplomatică, cuprinzînd acele expresii tehnice care se întîlnesc frecvent în practica diplomatică. În anexa a doua sînt noțiuni de corespondență diplomatică și modele de diverse scrisori sau note (model de depline puteri, notă verbală, model de scrisori de acreditare sau de rechemare etc.). Anexa trei se ocupă de ceremonialul și protocolul diplomatic, arătîndu-se rolul său, definiția, importanța, normele de protocol, uzanțele diplomatice practicate în sistemul românesc. Este deosebit de interesant în această anexă un mic studiu istoric asupra ceremonialului românesc, în care se arată că literatura românească veche de ceremonial e foarte bogată în comparație cu literatura altor țări și ne oferă numeroase date privitoare la aplicarea unor cutume care aveau să devină norme de protocol. Sînt evocate **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie,** ca primă operă în literatura românească cuprinzînd norme de protocol, opera lui Dimitrie Cantemir **Descriptio Moldaviae,** care cuprinde și ea elemente de ceremonial, **Condica** lui Gheorgachi, al doilea logofăt al domnului Moldovei, Grigore Calimachi, și cartea lui Th. Văcărescu de la 1876, intitulată **Ceremonialul Curții domnești a României.** În altă anexă, se studiază organizarea activității diplomatice în diferite țări, structura și organizarea unui minister de afaceri externe.

Deosebit de interesantă este anexa a cincea, în care sînt prezentate organizațiile internaționale, obiectul și structura lor, începînd cu O.N.U. și continuînd cu Organizația Internațională a Muncii, F.A.O., U.N.E.S.C.O., Organizația aviației civile internaționale, Banca internațională pentru reconstrucție și dezvoltare, Fondul Monetar Internațional, Asociația internațională pentru dezvoltare, O.M.S., Uniunea poștală etc. Toate acestea sînt organizații internaționale guvernamentale.

În anexele următoare, sînt publicate: Regulamentul de la Viena din 1815 cu privire la rangul agenților diplomatici și Protocolul de la Aix-la-Chapelle din 1818, care îl completează; Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961, la care a aderat și România; în sfîrșit, Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare, din 24 aprilie 1963, la care sîntem parte.

Tot acest material uzual din anexe, pus la îndemîna specialiștilor, prezintă interes și pentru publicul mai larg care este zilnic confruntat prin presă și celelalte mijloace informative de masă cu desfășurarea vieții internaționale.

Atent la marile probleme ale timpului nostru și pasionat de cele mai noi aspecte ale științelor sociale, autorul „Diplomației" deschide drumuri de cercetare încă nebătătorite de știința românească: de la aplicarea modelelor matematice în relațiile internaționale, pînă la problemele de futurologie.

Concepută ca un curs postuniversitar ținut pe lîngă Universitatea din București, cartea despre diplomație a lui Mircea Malița, demonstrînd existența unei școli diplomatice românești, deschide perspective și pe alte laturi ale acestui domeniu, anume, spre o teorie a relațiilor internaționale și a păcii, unde, de asemenea, școala românească ar putea aduce o importantă contribuție. Deducem acest lucru dintr-o dublă conjunctură: aceea a vocației sale de pace, care apare nu numai din fondul de mărturii istorice ale poporului nostru, dar și din amploarea cu care se desfășoară astăzi România pe arena internațională în direcția păcii, a cooperării și a securității, și aceea a interesului pe care cercetarea românească de astăzi o dovedește pentru unele soluții și tendințe științifice moderne în sociologia păcii și relațiilor internaționale.

---

stern

„ÎN FAPT, UN PROGRES"

Este titlul unuia din recentele comentarii pe care cunoscutul publicist vest-german Sebastian Haffner le face, săptămînal, în revista „Stern". Subiectul articolului: politica externă a cabinetului Brandt și, în acest cadru, concepția guvernamentală asupra relațiilor inter-germane. Ideea tratativelor între R.F.G. și R.D.G. constituie, de altfel, tema centrală a comentariului: „Nu se poate spune deocamdată — remarcă Haffner — ce rezultat vor avea tratativele, care vor fi cu siguranță dificile și îndelungate. Dar simplul fapt că cele două guverne ar discuta asupra relațiilor lor viitoare ar însemna un progres. Iar ideea cu privire la renunțarea la forță, pe care Brandt o propune ca un cadru de tratative, este destul de cuprinzătoare pentru a include aproape tot ceea ce stă pe inima uneia sau celeilalte din părți. De altfel, trebuie să recunoaștem că discursul lui Brandt (e vorba de raportul asupra „Stării națiunii" — n.n.) — deși ar fi fost de dorit să lipsească o anumită polemică și să se contureze mai clar unele linii — constituie un progres considerabil. Constatarea oficială guvernamentală că «națiunea germană este încadrată în două state pe teritoriul Germaniei din granițele sale reale din 1970» este un adevăr eliberator. Ea situează politica Bonnului pe terenul realităților și pune capăt subterfugiilor juridice, prin care se încerca în timpul guvernelor anterioare să se înlocuiască politica. Față de R.D.G., această constatare înseamnă, oricum, o recunoaștere «de facto» fără echivoc".

În același timp, apreciază Haffner, „este ușor să se găsească anumite contradicții în politica lui Brandt în problema germană". Dintre acestea, el evidențiază, de pildă, incompatibilitatea ideii de „unitate națională încă existentă, deci a unui sentiment și a unei dorințe de unitate", cu „sublinierea la fel de accentuată a deosebirilor sociale și politice «absolut de neîmpăcat» care separă cele două state germane".

În logica analizei făcute evoluției politice guvernamentale, autorul se oprește, însă, asupra unei concluzii care justifică, în fond, însăși ideea din titlul articolului: „De încă un lucru trebuie să se țină seama, mai înainte de a critica cu nerăbdare ritmul prudent în care acționează Brandt: întreaga politică externă a Bonnului — și în mod deosebit întreaga politică răsăriteană și germană a Bonnului — reprezintă, totodată, o politică internă. Orice despărțire de iluzii îndelung întreținute reprezintă o dificilă sarcină de educare care necesită timp". În consecință, e de părere Haffner, și tratativele sovieto—vest-germane, și cele (eventuale) intergermane pot influența poziția pe plan intern a guvernului Brandt. („Firește că succesele obținute la Moscova și Berlin — remarcă el — ar putea să consolideze baza guvernului de la Bonn"). Cert este, însă, — conchide Haffner — „că un partener mai realist de tratative decît guvernul Brandt nu va putea fi găsit atît de curînd la Bonn".

„Ziua cea mai scurtă“ (3)

Cifrul secret japonez

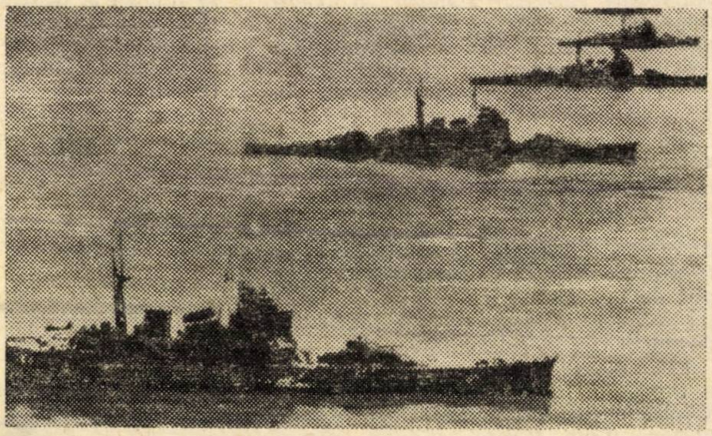

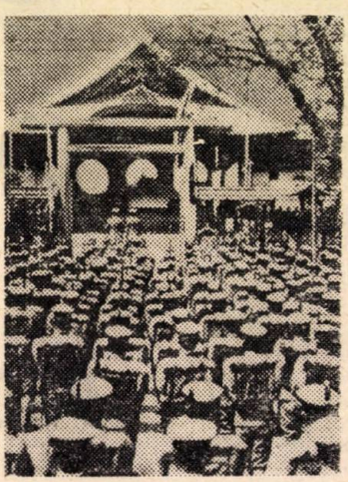

26 noiembrie 1941. Comandamentul suprem al marinei și cel al aviației japoneze coordonează momentul atacului asupra Pearl Harbor-ului

Flota japoneză în poziție de luptă

Armata japoneză se pregătea ca, imediat după Pearl Harbor, să-și intensifice acțiunile agresive în Asia și Pacific

Începînd din vara anului 1940, *contraspionajul american a descoperit cifrul japonez folosit în mesajele diplomatice*. Această importantă realizare a avut un dublu efect : pe de o parte, cunoașterea întregii corespondențe diplomatice Tokio-Washington, Tokio-Berlin, Tokio-Roma sau între Tokio și diferite consulate presărate în Asia și Pacific (inclusiv consulatul din Pearl Harbor) ; pe de altă parte, reconstituirea *însăși a procesului cifrării* telegramelor diplomatice japoneze. Acesta era cît se poate de original, fiind efectuat de o mașină specială — așa-numita mașină purpurie.

În mod obișnuit, folosirea unui cod cifrat presupune schimbarea periodică a cheii și anume la fiecare 24 de ore. Un tablou al acestor chei este trimis diverselor posturi care utilizează cifrul cu mult înaintea datei fixate pentru schimbare. În mașina purpurie transformarea cheii se făcea printr-o modificare de mecanism. Cunoștințele americane asupra cifrului deveniseră atît de avansate, *încît specialiștii din Statele Unite reușiseră să construiască o serie de exemplare de mașini purpurii*, astfel că operația descifrării se reducea la o operație pur tehnică. Și, astfel, informațiile obținute de Washington cu ajutorul descifrării mesajelor japoneze au căpătat numele convențional de „Magic's“.

Vîrfurile militare și guvernul american dispuneau de cele mai secrete comunicări între guvernul japonez și ambasadorii săi. Ei cunoșteau rapoartele atașaților militari japonezi și agenților secreți ai Japoniei la Honolulu, Panama, Filipine sau în porturile importante din Statele Unite. Washingtonul știa în prealabil de toate mișcările diplomatice japoneze. Nu o dată, primindu-l pe Nomura, secretarul de stat Hull sau președintele Roosevelt știau exact ce le va spune ambasadorul japonez, ce instrucțiuni primise în ajun sau în ultimul moment.

În 1941, fuseseră fabricate de americani patru asemenea mașini: cîte una era afectată ministerului armatei și, respectiv, ministerului marinei ; a treia fusese trimisă în Filipine și pusă la dispoziția ofițerilor din serviciul de informații al celui de-al 16-lea district naval ; în fine, a patra fusese cedată Marii Britanii, în schimbul cheilor și aparatelor necesare pentru descifrarea codurilor și mesajelor germane. A cincea mașină purpurie, ce urma să fie trimisă la Pearl Harbor, era în producție. Prin această împărțire, oficialitățile americane aflau uneori *mai repede* decît destinatarii japonezi mesajele ce le erau transmise acestora.

TELEGRAMA NR. 83

Ministerele armatei și marinei dispuneau de organizații identice pentru descifrarea Magic-urilor. Aceasta determina ca descifrarea să se facă alternativ, pe zile, de către cele două ministere : marina în zilele fără soț, iar armata în zilele cu soț.

În marină, secțiunea care se ocupa de descifrarea Magic-urilor era cunoscută sub denumirea de „Communications Security Unit“. Personalul atingea aproximativ 300 de oameni, conducerea fiind asigurată de căpitanul de rangul 2 Laurence F. Saffird. O secție specială — cea condusă de Kramer — avea misiunea traducerii telegramelor diplomatice japoneze și anume de pe cele două circuite importante — Berlin și Washington.

În armată, interceptarea se făcea în secțiunea „Signal Intelligence Service“ (S.I.S.). Principalul criptolog era colonelul William F. Friedman care, de altfel, a reușit să stabilească mesajele de prioritate ale codului diplomatic japonez.

Unde ajungeau telegramele descifrate ?

Lista destinatarilor cuprindea șapte nume la ministerul marinei și șase nume la ministerul de război. Ministerul marinei includea și Casa Albă, iar ministerul armatei — Departamentul de Stat. În ultimă instanță, copii de pe telegramele descifrate erau primite de președintele Roosevelt, secretarul de stat Hull, ministrul marinei, Knox, ministrul armatei, Stimson, amiralul Stark, generalul Marshall ca și de oamenii direct răspunzători de interceptare din contraspionajul marinei și armatei.

Ce se petrecea, însă, cu informația uriașă conținută în telegramele interceptate ?

Contraamiralul Husband E. Kimmel, comandantul flotei din Pacific în perioada evenimentelor de la Pearl Harbor, declara în legătură cu informațiile care-i parveneau :

—În iulie 1941, șeful statului major al forțelor navale mi-a trimis cel puțin șapte informații în care erau citate telegramele diplomatice japoneze interceptate și descifrate, și anume din Tokio spre Washington, din Tokio spre Berlin, din Berlin spre Tokio, din Tokio spre Vichy și din Canton spre Tokio. În informațiile pe care le primeam, erau citate numerele telegramelor japone-

ze și cuprinsul acestora... Acțiunile ministrului marinei îmi dădeau temeiuri să consider că primesc datele cuprinse în cele mai importante telegrame interceptate. Am rugat să se trimită toate informațiile importante. Am fost asigurat că le voi primi. Am considerat că primesc tocmai asemenea informații. Aprecierea mea asupra situației se baza pe aceste știri. În realitate, însă, nu mi se comunicau lucrurile cele mai importante din telegramele interceptate. Lipsa acestei informații nu mă priva doar de a fi la curent cu importante date, dar constituia și cauza unei viziuni deformate asupra situației...

Consulatul japonez din Honolulu, ca, în general, întreaga rețea a consulatelor japoneze, constituia una din principalele surse ale spionajului japonez. El informa aproape zilnic Tokio — în special începînd din 1941 — de toate mișcările care se produceau în flota americană. În primăvară, în aparatul consulatului japonez din Honolulu s-au făcut două schimbări esențiale : a fost numit un nou consul general — Nagao Kita, și un nou viceconsul — Morimura. Cei doi japonezi au făcut din prima săptămînă toate vizitele de rigoare — amiralului Kimmel, celorlalți ofițeri superiori. Ei puteau fi întîlniți pretutindeni, erau foarte sociabili, căutînd, să-și mențină numeroase relații în rîndul militarilor americani.

Pașaportul viceconsulului certifica, într-adevăr, că Morimura era în serviciul ministerului de externe. Semnalmentele sale erau, de asemenea, corecte. Pe posesorul pașaportului nu-l chema însă Morimura, ci Takeo Esikawa, ofițer al contraspionajului japonez, trimis cu o misiune specială în Hawai.

Esikawa spunea de obicei americanilor cu care se întîlnea :

— Lucrul cel mai important în viață este să-ți menții sănătatea. De aceea, fac zilnic plimbări lungi, cît mai lungi...

Și, într-adevăr, Esikawa putea fi oricînd văzut plimbîndu-se cu un aer meditativ, bucurîndu-se de aerul minunat al insulei. De obicei, el se plimba de la Pearl-City spre extremitatea peninsulei, trecînd în apropierea aerodromului american amplasat pe mica insuliță Ford, în apropierea navelor de linie ancorate. Sau, alteori, Esikawa se urca pe colina Tantalus, de unde observa ca în fața unei hărți vii intrarea și ieșirea navelor din port.

„Dar — avea să scrie, în 1960, Esikawa într-un articol apărut (culmea ironiei !) într-o revistă americană — locul cel mai comod și, aș spune, cel mai plăcut era, desigur, restaurantul japonez Sunte-Ro de unde puteai observa toată flota..."

Corespondența dintre consulatul japonez din Honolulu și Tokio s-a intensificat considerabil după ce Kita și Esikawa au fost numiți în Hawai. Dar pînă spre sfîrșitul lui septembrie, aceasta era o corespondență obișnuită, semnalînd mișcările forțelor navale americane în apele hawaiene. Interceptarea acestor telegrame nu punea pe gînduri contraspionajul american.

La 24 septembrie, sosește, însă, o indicație extrem de importantă de la Tokio. Ea era cuprinsă în telegrama nr. 83.

„Tokio către consulul general Honolulu. 24 septembrie 1941, nr. 83. Din acest moment, am dori ca rapoartele dv. asupra navelor să fie redactate, în măsura posibilităților, în baza următoarelor indicații :

1. Zona marină a Pearl Harbor-ului este împărțită în cinci sectoare :

Sectorul A — partea cuprinsă între insula Ford și arsenal.

Sectorul B — partea adiacentă malului de sud și vest al insulei Ford. Acest sector se află de cealaltă parte a insulei în raport cu precedentul.

Sectorul C — East Loch (lacul de est)

Sectorul D — Middle Loch (lacul mijlociu)

Sectorul E — West Loch (lacul de vest) și intrarea în port.

2. În ce privește cuirasatele și portavioanele, am dori să știm care sînt ancorate (fiind mai puțin importante) și cele aflate la margine, în radă sau în docuri. Comunicați pe scurt clasa și tipul navelor..."

Asemenea informații nu mai fuseseră cerute pînă atunci, iar această nouă solicitare semnifica interesul deosebit al Japoniei pentru Peart Harbor.

Și încă un element interesant : telegrama fusese expediată de ministrul de externe Toyoda. Ministerul de externe japonez avea de pe atunci rolul de verigă a spionajului militar în definitivarea planului de atac.

Pare deosebit de semnificativă o telegramă de răspuns a lui Kita (2 decembrie) : „1. În octombrie, pe continentul american, la Camp David, statul California, armata a început să-i pregătească pe soldați pentru mînuirea aerostatelor de acoperire aeriană. Au fost comandate 400—500 de aerostate și există motive să considerăm că ele vor fi folosite pentru apărarea insulelor Hawai și ale canalului Panama. În ce privește insulele Hawai, în urma studierii minuțioase a împrejurimilor Pearl Harborului este limpede că nu există instalații pentru ridicarea lor în aer și că n-au fost selecționați militari în acest scop. Mai mult decît atît — nu există o pregătire în această direcție. Nu există nici un indiciu că au fost aduse aerostate pe insulă. Este greu de imaginat ca ele să existe aici. Dar chiar dacă a avut loc o pregătire corespunzătoare, sînt limitate aceste posibilități la Pearl Harbor. Consider că există posibilități favorabile pentru un atac prin surprindere asupra tuturor acestor obiective. 2. După părerea mea, distrugătoarele nu sînt înzestrate cu rețele antitorpilă. Amănunte nu sînt cunoscute. Voi comunica rezultatele studierii acestei probleme".

UN VAS DE PASAGERI OBIȘNUIT ?

„Tatuta Maru" era primul din cele trei pachebuturi japoneze autorizate de americani să facă transportul de pasageri între Japonia și Hawai, Japonia și Statele Unite. Nomura nu putuse să obțină din partea lui Hull aprobarea transportului de mărfuri. „Tatuta Maru" s-a înscris pe cursa prevăzută făcînd escală la Honolulu la 23 octombrie. Primul care a pășit pe bord pentru a ura bun venit călătorilor și echipajului a fost, firește, consulul general japonez Kita. Căpitanul pachebotului îl invită în cabina sa. Între timp, pasagerii începeau să coboare pe chei. În cabină, căpitanul deschise seiful și îi înmînă lui Kita, fără nici un cuvînt, un plic sigilat. Kita mai rămase cîteva minute. Îl întrebă pe căpitan cum a navigat, ce vreme a avut pe drum, apoi părăsi în grabă cabina și vasul. Ajuns la sediul consulatului, îl convocă pe Esikawa și, în prezența lui, deschise plicul. În el se afla un formular cu 97 de întrebări la care cei doi trebuiau să răspundă pînă la sosirea următorului pachebot — „Taiyo Maru".

Chestionarul era foarte vast. El solicita precizări asupra amplasamentelor, suprafețelor și efectivelor detaliate ale tuturor instalațiilor militare din Oahu. În plus, trebuia procurată o hartă cu toate aceste date.

Pachebotul „Taiyo Maru" părăsea Yokohama la 22 octombrie. El se îndrepta spre Hawai. Dar nu pe ruta obișnuită, ci, de îndată ce portul nu se mai zări, porni pe un drum cu totul diferit. Pachebotul se îndreptă spre nord, trecu între Midway și Insulele Aleutine, apoi își schimbă cursul spre sud ajungînd în Hawai. Era exact drumul pe care avea să-l parcurgă flota japoneză pentru a evita să fie detectată. Pe bordul pachebotului se aflau ca ajutor de comisar căpitanul Suzuki, iar ca medic — căpitanul Maljima. Ambii erau emisari ai contraspionajului japonez și urmau să verifice o mulțime de date — ale traseului și ale locului unde urma să aibă loc atacul — Pearl Harbor. Pe tot itinerarul, Suzuki a făcut măsurători ale vitezei și direcției vînturilor, presiunii atmosferice, a verificat tangajul vasului. Suzuki a recomandat reaprovizionarea în mers cu carburant a flotei. În plus, pe tot drumul n-a fost întîlnit nici un vas. Doar la 130 de km de Oahu un avion de recunoaștere american zbură deasupra navei.

La 1 noiembrie, „Taiyo Maru" ancoră la Honolulu, rămînînd în port aproape o săptămînă. În acest răstimp, consulul general a făcut trei vizite pe vas. El era totdeauna însoțit de doi membri ai consulatului, care purtau documentele asupra lor. Printre documentele remise se aflau și răspunsurile la voluminosul chestionar, fiind anexate hărți, scheme detaliate etc. La Honolulu, Suzuki a verificat practic toate informațiile despre Pearl Harbor. Printre altele, a procurat o serie întreagă de excelente fotografii aeriene ale portului militar. „Taiyo Maru" se înapoie în Japonia cu ultimele verigi necesare în lanțul informațiilor în vederea pregătirii atacului.

Continuarea tratativelor și, paralel cu aceasta, a pregătirilor de război presupunea din partea diplomației japoneze eforturi serioase de inducere în eroare a diplomației americane. Urmau să fie întreprinse diferite acțiuni — atît la Tokio, cît și la Washington — care să convingă asupra „bunelor intenții" ale guvernului Tojo.

O primă victimă a manevrelor japoneze a fost ambasadorul Grew. Atît noul ministru de externe Tojo, cît și diverși „informatori demni de încredere" cu care Grew avea de-a face și care, la rîndul lor, îndeplineau în realitate misiuni ale contraspionajului japonez, au reușit să-i inspire ambasadorului american o încredere aproape nelimitată la început în politica noului guvern și în așa-zisa dorință a sa de a menține „bune relații" cu Washingtonul.

Parcurgem jurnalul lui Grew și rapoartele sale adresate Departamentului de Stat :

„...20 octombrie 1941. După ce presa și radioul american sînt aproape unanime în a interpreta formarea actualului guvern ca semnificînd un prim pas spre un atac împotriva Rusiei sau spre altă acțiune ofensivă care va duce inevitabil la ostilități între Japonia și Statele Unite, am început să examinez situația. Indicațiile care ne-au fost date cu privire la dorința guvernului Tojo de a continua convorbirile tind să dovedească faptul că este prematur să tratăm guvernul Tojo drept o dictatură militară hotărîtă să urmeze o politică susceptibilă de a promova un conflict armat între Statele Unite și Japonia... Ar fi logic să considerăm că guvernul Tojo, care-și păstrează rangul și prerogativele în armată, se va afla într-o poziție mult mai puternică pentru a exercita un control sever și efectiv al grupurilor extremiste din armată..."

Sergiu VERONA

(Va urma)

Rinascita

ROMA

Carlo Galluzzi
membru al Direcțiunii Partidului Comunist Italian

EXIGENȚE ALE SECURITĂȚII EUROPEI

Carlo Galluzzi

NU E NICI o îndoială că problemele securității europene sînt esențiale pentru crearea unui regim de coexistență pașnică — astăzi, unica alternativă față de distrugerea atomică. Tocmai aceasta este rațiunea pentru care ne-am declarat favorabili, chiar de la început, propunerilor statelor participante la Tratatul de la Varșovia privind convocarea unei conferințe pe această temă a tuturor țărilor europene; de aceea, am exercitat și continuăm să exercităm o presiune politică și de masă pentru a obține ca guvernul italian să adere la inițiativă, abandonînd ezitările și rezervele.

Desigur, nu putem să ignorăm faptul că problemele care ne stau în față sînt multiple și complexe ; dar sînt unele care, după părerea noastră, sînt primordiale. Două din ele sînt strîns legate de evenimentele europene din ultimii 20 de ani, alta însă a reieșit din cadrul schimbărilor care au intervenit în realitatea mondială din ultimul deceniu.

Primele două probleme sînt nerecunoașterea realității europene așa cum a apărut ea după cel de al doilea război mondial și împărțirea Europei în blocuri. Trebuie spus că prima a pierdut mult din dramatism : progresul politicii de coexistență între țări cu regimuri sociale diferite, falimentul politicii lui Foster Dulles, dispariția lui Adenauer și, mai înainte, criza politicii sale, au dus la recunoașterea de fapt a realității europene și la realizarea unei destinderi în raporturile Est-Vest. Rămîne, desigur, recunoașterea juridică a acestei realități (frontiera Oder-Neisse, R.D.G. etc.) — fapt ce nu trebuie subapreciat — în scopul creării unui sistem real și solid de securitate colectivă ; aceasta însă, în ciuda unor impulsuri revanșarde existente în R.F.G., se pune, după venirea la putere a lui Brandt, în termeni noi.

Împărțirea Europei în blocuri este o stare de fapt. Se constată, însă, o uzură însemnată a prestigiului S.U.A. în Occident, iar hegemonia americană este pusă în discuție în multe țări din Europa occidentală. Pe de altă parte, societățile capitaliste europene se află în fața unei crize politice și sociale (mai mult sau mai puțin acute) care le pune probleme noi, complexe, și, sub multe aspecte, dramatice. Cu alte cuvinte, Europa occidentală nu a reușit să realizeze sub hegemonia americană o stabilitate efectivă, iar S.U.A. nu mai sînt în stare să orienteze și să conducă în mod omogen blocul.

Este necesar să se sublinieze unele idei pe care le considerăm esențiale pentru ca problema securității să se poată pune pe o bază solidă și durabilă. După părerea noastră, crearea unui sistem de securitate colectivă, stabil și eficient, nu poate fi bazat pe acordul între blocuri, ci trebuie să treacă prin depășirea lor ; tratative „de bloc" sînt dificile de realizat, dat fiind că ele nu vor fi ușor acceptate de multe țări europene ; în același timp, ele ar putea da imperialismului american o nouă posibilitate de a bloca procesele de autonomie în curs din Occident și de a reface o oarecare stabilitate în Europa occidentală.

■

După părerea noastră, securitatea europeană nu exclude, ci, dimpotrivă, cere un acord între marile puteri, dar implică mai ales contribuția autonomă a tuturor statelor europene, respectul independenței lor, retragerea trupelor și bazelor străine din statele europene și respectarea suveranității tuturor țărilor.

Se pare că acest punct de vedere își găsește o confirmare substanțială în cazul crizei din Orientul Apropiat. Situația limită creată aici și care amenință din zi în zi să ia un curs dramatic se datorește și faptului că un acord între blocuri sau chiar între un grup de mari puteri nu ar fi suficient pentru rezolvarea crizei. De aceasta se pare că a început să-și dea seama și guvernul italian, care se arată dispus să inițieze cu lumea arabă o politică mai puțin subordonată față de cea a blocului căruia îi aparține. Noi cerem, în ceea ce privește problema Orientului Apropiat, o soluționare a problemei cu participarea tuturor popoarelor interesate (recunoscîndu-se dreptul lor la existență), fără amestecuri și presiuni străine, în scopul de a face din Mediterană nu un loc de confruntări și de competiție, ci o mare a păcii.

Desigur, se pune aici și problema relației între lupta împotriva N.A.T.O. și lupta pentru depășirea blocurilor. Se pare că, fără a renunța la poziția noastră de fond, bazată pe cererea ieșirii Italiei din N.A.T.O., astăzi, pe primul plan se află problema depășirii blocurilor printr-un proces care constă în contacte și inițiative între toate țările europene în scopul realizării unor măsuri de destindere și cooperare reciprocă.

Credem că Italia va putea avea un rol pozitiv numai ieșind din N.A.T.O., dar nu înțelegem să facem din această cerere un element care să prejudicieze discuțiile și dezbaterile cu alte forțe politice și, în special, realizarea unei noi politici externe italiene. Noi am considerat și vom continua să considerăm lupta împotriva N.A.T.O. ca problema centrală a strategiei noastre antiimperialiste. A face parte din N.A.T.O. nu poate constitui un alibi pentru a nu contribui efectiv la depășirea blocurilor, pentru a nu recunoaște noile realități din Europa, pentru a nu adopta o poziție autonomă față de S.U.A.

Experiența cîștigată de noi în ultima vreme, cu prilejul consultărilor și în discuțiile asupra problemelor securității europene, asupra păcii în Vietnam, în Orientul Apropiat, asupra recunoașterii noii realități din Asia, demonstrează că există interlocutori — și interlocutori competenți — pentru o dezbatere sinceră și deschisă și chiar pentru inițiative comune. Aceasta este și rațiunea pentru care noi am susținut, la recenta consfătuire de la Moscova a partidelor comuniste și muncitorești din Europa, aceste poziții și ne-am declarat favorabili unei mobilizări a tuturor forțelor interesate în problemele păcii și ale securității în Europa.

Proteste împotriva războiului din Vietnam. În imagine, demonstrația care a avut loc recent la Düsseldorf (R.F.G.). Pentru a fi participat în uniformă la această demonstrație, un soldat din Bundeswehr, Wolfgang Hoffmann, a fost arestat

EUROPA ARCHIV

BONN

FINLANDA ȘI PROBLEMELE EUROPENE

Ahti Karjalainen

ministrul afacerilor externe al Finlandei

ASUPRA evenimentelor din Europa centrală de acum trei decenii, Finlanda nu și-a putut exercita influența. A fost atrasă în vîrtejul lor împotriva voinței sale. E greu să uiți învățămintele istoriei însușite într-un chip atît de vădit și, totodată, cît de strîns legată este situația Finlandei de relațiile dintre puterile europene. Deci, nu e de mirare că Finlanda și-a exprimat constant opinia că propria sa securitate este cu atît mai durabilă, cu cît sînt mai pașnice raporturile dintre țările continentului nostru. De aceea, în virtutea concepției sale, este necesar, din punct de vedere politic, ca Finlanda să participe la construirea unei Europe care să fie mai bine apărată decît înainte.

Pare îndreptățită întrebarea — ce contribuție ar putea aduce, în această privință, o națiune cu o populație de numai cinci milioane și dacă este, într-adevăr, realistă politica externă a unui stat neutru care dovedește un interes activ în rezolvarea problemelor internaționale, inclusiv cele privind marile puteri ?

Formidabila creștere a puterii de distrugere, ca urmare a dezvoltării armelor nucleare, a făcut mai importantă decît era înainte evoluția pașnică a statelor mici, care nu au nici potențialul și nici vreun motiv rezonabil de a-și achiziționa arme nucleare și în felul acesta de a tinde spre un echilibru al relațiilor de forță. Un stat neutru care recunoaște această situație nu poate sta de o parte și nici să invoce obligațiile sale sau dreptul de a nu se amesteca în conflictele internaționale. Președintele Urho Kekkonen a exprimat poziția Finlandei, observînd, într-una din cuvîntările sale din 1965, că „pasivitatea în problema păcii înseamnă a te supune războiului".

Participarea Finlandei la consolidarea securității în Europa a constat, după al doilea război mondial, în lărgirea treptată a razei de acțiune a politicii ei externe. Primul domeniu asupra căruia politica finlandeză și-a îndreptat aproape exclusiv atenția în anii de după război a fost rezolvarea problemelor apărute ca urmare a războiului, printre altele problema refugiaților și plata despăgubirilor de război, crearea de bune relații cu toate statele și, pe această cale, consolidarea poziției externe a Finlandei.

Relațiile Finlandei cu statele occidentale au fost tradițional bune. Nici starea de război formală cu Anglia, apărută în timpul războiului, fără însă acțiuni armate propriu-zise n-a zdruncinat aceste bune relații. Cea mai importantă sarcină a reconstrucției unei securități a fost, deci, ca, în locul relațiilor anterioare, de neîncredere, să se creeze bune relații, bazate pe încredere, față de Uniunea Sovietică. Punctul de plecare a fost ca Finlanda să-și păstreze propriile interese pentru securitate, fără a intra în contradicție cu interesele strategice ale Uniunii Sovietice. În această concepție s-a concretizat tratatul de prietenie, colaborare și ajutor dintre Finlanda și Uniunea Sovietică, încheiat în 1948. Nu este un tratat de alianță militară, cum greșit s-a interpretat, dar ține cont de interesele de apărare ale Uniunii Sovietice la granița din nord-vest. Conținutul de bază al tratatului constă în eliminarea posibilităților ca Finlanda să devină bază de atac sau tranzit pentru un eventual atac împotriva Uniunii Sovietice. Evitarea de la bun început a unei asemenea situații este în interesul comun al ambelor țări învecinate și, în afară de asta, din punctul de vedere al Finlandei este premisa normală pentru menținerea neutralității.

Un alt principiu al politicii externe finlandeze îl constituie strînsa colaborare cu țările nordice. Ea se bazează pe moștenirea comună culturală și socială a celor cinci țări nordice. Țelurile acestei colaborări au fost precizate în tratatul de la Helsinki, din anul 1962. Conform tratatului, se tinde la realizarea unei practici unitare pe tărîm juridic, cultural și social între țările nordice. Formele de colaborare sînt sesiunile Consiliului Nordic și, printre altele, întîlnirile periodice ale miniștrilor de externe din țările respective. În sectorul politicii de alianță, țările nordice au ajuns la soluții diverse, din motive istorice și geografice diferite. Danemarca și Norvegia păstrează însă în cadrul alianței atlantice anumite rezerve. Ele nu permit în timp de pace staționarea de arme nucleare sau baze militare străine pe teritoriul lor.

Pe un asemenea fundal trebuie considerate anumite inițiative privitoare la securitate ale președintelui Kekkonen. În anul 1963, el a prezentat un plan de denuclearizare a Nordului. Scopul inițiativei a fost numai de a preciza o stare de fapt existentă. Tratatul de neproliferare a armelor nucleare (Finlanda speră că va fi semnat și ratificat de toate statele) ar însemna, credem, un pas spre realizarea unei zone denuclearizate în Nord.

După ce Finlanda și-a cucerit o poziție stabilă în calitate de stat neutru din Nord și a adus o contribuție mai substanțială la lucrările Națiunilor Unite, ea și-a axat activitatea și asupra domeniului dificil al problemelor europene. Finlanda nu propune o rezolvare model a problemelor continentului. Dacă se oferă să fie țara gazdă a unei conferințe pentru securitatea europeană, aceasta înseamnă că Finlanda vrea să dea un impuls soluționării pașnice a problemelor litigioase de pe continentul nostru. Premisele pe care le oferă Finlanda ca țară gazdă a unei asemenea conferințe sînt, după părerea noastră, bune, datorită, printre altele, poziției de absolută neutralitate a Finlandei în problema germană. După cum se știe, Finlanda n-a recunoscut nici unul din cele două guverne germane, dar întreține bune relații cu ambele state și face comerț susținut cu ele.

Mai multe state au răspuns pozitiv pînă în momentul de față la inițiativa finlandeză. Se constată că, în ultimul timp, au început convorbiri bilaterale asupra problemelor securității europene. De remarcat sînt și convorbirile preliminare S.A.L.T. (privind limitarea armamentului strategic — n.n.), din no-

Membrii echipajului care va porni în curînd, la bordul navei „Apollo 13", pentru a debarca pe Lună: James A. Lovell jr., Thomas K. Mattingly și Fred W. Haise jr.

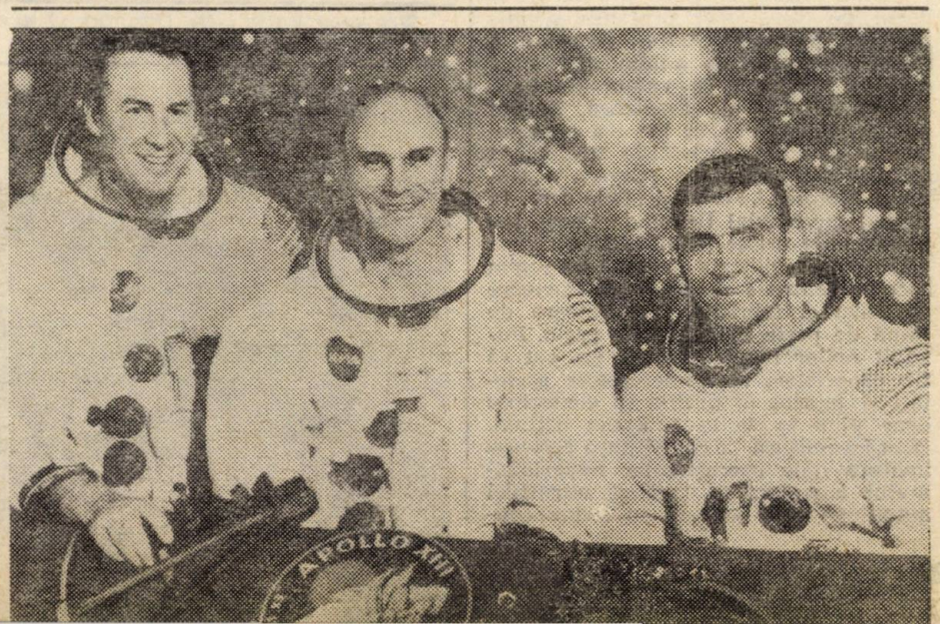

iembrie-decembrie anul trecut, de la Helsinki. După cum se ştie, aceste convorbiri vor fi continuate pe teren neutru, pentru început în primăvară la Viena şi, apoi, din nou la Helsinki.

Iniţiativa Finlandei pentru o conferinţă de securitate a avut loc într-un moment prielnic şi s-ar putea emite părerea că Finlanda a dat un impuls; să sperăm, unei evoluţii pozitive a problemei securităţii europene pentru anii '70. Finlanda speră ca această conferinţă să se întrunească şi să obţină rezultate folositoare şi durabile.

ПРАВДА

MOSCOVA

Gustavo Espinosa

membru în Comisia politică a C.C. al Partidului Comunist Peruvian şi secretar general al C.G.M.P.

Alfredo Abarca

membru în Comisia Politică a C.C. al P.C.P.

MUTAŢII ÎN PERU

ÎN POFIDA intensificării boicotului şi activităţii complotiste a imperialismului şi oligarhiei, în Peru continuă procesul de profunde prefaceri început prin naţionalizarea petrolului şi proclamarea reformei agrare.

A luat sfîrşit naţionalizarea întregului complex industrial petrolier „International Petroleum Company". Societatea petrolieră de stat a dobîndit într-un interval scurt succese în sporirea producţiei, în prospectarea unor noi rezerve de ţiţei şi asigurarea nevoilor interne ale ţării. În prezent, s-a pus problema dezvoltării industriei petrochimice. O dată cu extinderea reformei agrare şi întărirea cooperativelor agrar-industriale în zona litoralului se lichidează vechile rămăşiţe feudale.

Peru a întîmpinat noul deceniu aflîndu-se pe calea unor profunde şi importante prefaceri. Astfel, guvernul a interzis importul de automobile care duce la scurgerea de valută din ţară, a fost anulată, de asemenea, licenţa pentru asamblarea în Peru a automobilelor de către societăţile străine, în special cele americane „Crysler", „General Motors", „Ford" şi altele care, în timpul guvernului Belaunde Terry, beneficiau de uriaşe privilegii.

Guvernul militar a decretat un regim special pentru societăţile constructoare de nave şi fabricile producătoare de făină de peşte şi untură de peşte. Potrivit noilor reguli, străinii nu pot să fie proprietari ai numeroaselor societăţi şi fabrici, ei putînd să controleze doar pînă la 25 la sută din acţiuni. Această măsură a constituit o serioasă lovitură dată operaţiunilor imperialismului american în ţară şi oligarhiei autohtone care acţiona în strîns contact cu capitalul străin. Peruvienii au căpătat posibilitatea de a controla 60 la sută din întreprinderile constructoare de nave şi fabrici de făină de peşte. Importanţa acestui pas al guvernului poate fi mai lesne înţeleasă în lumina precizării că Peru ocupă primul loc din lume în ceea ce priveşte producţia de făină de peşte.

Guvernul intenţionează să exercite un riguros control asupra întregului complex al industriei piscicole. În acest scop, a fost recent înfiinţat un minister al industriei piscicole.

Cea mai mare dificultate căreia a trebuit să-i facă faţă guvernul peruvian a apărut în legătură cu semnarea convenţiei referitoare la Cuajone, cel mai bogat zăcămînt de cupru, a cărui exploatare va fi efectuată de „Southern Peru Copper Corporation". După cum a relevat Confederaţia Generală a Muncii din Peru (C.G.M.P.), „semnarea convenţiei a constituit o înfrîngere pentru guvern. Această convenţie a fost perfectată în urma unui torent de ameninţări, presiuni şi şantaje din partea imperialismului. Convenţia referitoare la Cuajone — se spunea în documentul C.G.M.P. — este un rezultat al depresiunii economice pricinuite de imperialism, scumpirii costului vieţii impuse de industriaşi, izolării organizate de complotul intern, al presiunii şi şantajului din partea capitalului monopolist străin".

Explicînd la radio şi televiziune cauzele care au determinat guvernul să semneze cu o firmă nord-americană convenţia referitoare la Cuajone, ministrul energeticii şi industriei miniere, generalul Fernandez Maldonado Solarin a vorbit despre măsurile tactice ale procesului revoluţionar dar, totodată, a relevat că statul îşi va rezerva monopolul asupra rafinării şi comercializării cuprului. Confirmînd acest punct de vedere, preşedintele republicii a remarcat — într-o declaraţie făcută în primele zile ale lunii ianuarie — că statul îşi va asuma sarcina construirii unei uzine de stat pentru rafinarea cuprului, în sudul ţării, cu o capacitate de producţie de 100 000 tone.

În cazul în care planurile reprezentanţilor guvernului Peru vor deveni realitate, în ţară va apare o situaţie nouă nu numai datorită importanţei strategice a cuprului ci şi pentru că Peru este una din cele patru mari producătoare de cupru din lume. În prezent, ţara produce în medie 200 000 de tone de cupru. Aproape 90 la sută din cantitatea destinată pieţei externe se exportă în S.U.A., sub formă de cupru nerafinat sau concentrate, la un preţ cu mult mai redus decît cel existent pe piaţa internaţională. Rafinarea şi desfacerea cuprului de către stat ar constitui o lovitură dată monopolurilor americane, a cărei însemnătate cu greu poate fi apreciată în adevăratele ei proporţii. Aceasta ar avea un efect decisiv asupra dezvoltării economice a ţării.

Lupta pentru cupru se desfăşoară într-un moment de ascuţire a relaţiilor între guvern şi oligarhia americană.

Un exemplu îl reprezintă „legea referitoare la libertatea presei". În esenţă, legea prevede peruvinizarea presei. Aceasta înseamnă că proprietarii de ziare şi acţionarii lor trebuie să fie peruvieni prin naştere şi să trăiască în ţară nu mai puţin de şase luni pe an.

„Legea referitoare la libertatea presei" este o lovitură dată monopolurilor străine şi oligarhiei care controlează mijloacele de informaţie, radioul şi televiziunea. Partidul comunist a declarat categoric că sprijină măsurile de peruvinizare a presei. Partidul creştin-democrat a sprijinit şi el „legea referitoare la presă".

Lupta este acerbă. Ca întotdeauna, oligarhia şi imperialismul, dîndu-şi seama că le sînt ameninţate privilegiile, încearcă să se apere cu înverşunare recurgînd la orice metodă. Reacţiunea încearcă să profite de grava situaţie economică moştenită de la guvernele precedente şi care s-a ascuţit în urma veritabilei blocade economice a ţării noastre, organizate de monopolurile americane şi concretizată în refuzarea de credite, sistarea investiţiilor interne, creşterea şomajului.

Acţiunile pozitive precumpănesc însă asupra dificultăţilor. Oligarhia slăbeşte, baza acţiunilor imperialismului în Peru se îngustează, partidul A.P.R.A. („Partidul popular" — partid reacţionar proimperialist), care acţionează ca unealtă politică a monopolurilor, îşi pierde rapid poziţia. Partidele tradiţionale ale burgheziei trec printr-o criză acută.

La rîndul ei, clasa muncitoare întăreşte organizaţiile democratice. Oamenii muncii de la sate s-au angrenat în lupta cu caracter de masă pentru efectuarea accelerată a reformei agrare.

Partidul comunist peruvian reprezintă o incontestabilă forţă motrice în

Staţiunea Val d'Isère (Franţa). O avalanşă de zăpadă a distrus cîteva clădiri, provocînd numeroase victime

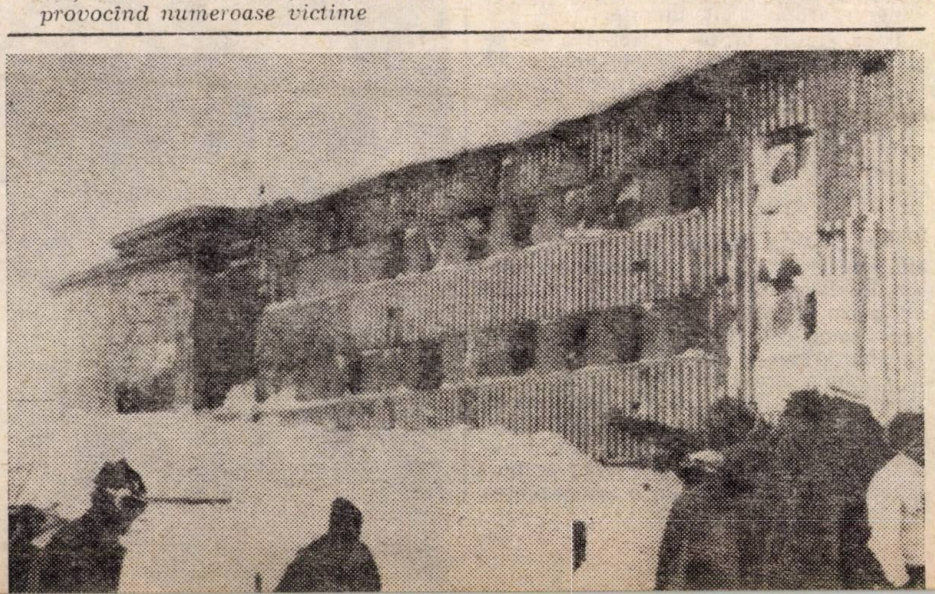

lupta pentru unitatea și coeziunea mișcării muncitorești, pentru unirea forțelor democrate și crearea unui larg front democratic și antiimperialist, pentru accentuarea procesului de profunde prefaceri ce se desfășoară în țară. Comuniștii își aduc contribuția la întărirea influenței C.G.M.P., sprijină cu căldură măsurile patriotice ale guvernului peruvian și contribuie la intensificarea luptei împotriva imperialismului. De aceea, în pofida înverșunatei campanii anticomuniste desfășurate de reacțiune, zi de zi crește influența comuniștilor.

Procesele care se desfășoară în Peru sînt ireversibile. Noi forțe se încadrează în luptă. Circumstanțele reclamă o definire clară a pozițiilor. În această luptă, un ajutor important ne este acordat de solidaritatea internațională și, în primul rînd, de solidaritatea mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Le Monde
PARIS

INTERVIU CU REGELE HASSAN AL II-LEA

— Cooperarea franco-marocană vizează diferite domenii: economie, finanțe, cultură, tehnică. Vă gîndiți în mod deosebit la dezvoltarea unui anumit sector?

— Doresc dezvoltarea acestei cooperări, în mod particular în domeniul cultural, în domeniul economic și în cel al formării tehnicienilor. Aceasta este, cred, cheia de boltă a tuturor planurilor noastre. Avem numeroase proiecte specifice, un plan cincinal, și pregătim alte planuri cincinale în domeniile irigațiilor, lucrărilor publice, al industrializării. Sîntem de părere că Franța are locul său, un mare loc, în realizarea planurilor noastre cincinale.

Pentru a vorbi direct, dacă întreruperea în relațiile dintre noi a fost foarte dureroasă pe plan sentimental, pentru Maroc ea a fost salutară în sensul că mulți gîndeau că, fără ajutorul direct al Franței, noi ne-am fi asfixiat. Or, noi am demonstrat că nu s-a întîmplat așa ceva.

— În ce măsură și după care modalități este dispus Marocul să răspundă la relansarea politicii franceze în Mediterana occidentală, unul din aspectele importante ale diplomației franceze?

— Urmărind aceleași obiective, Marocul și Franța vor întrebuința însă, în mod cert, mijloace diferite, și aceasta datorită faptului însuși că noi nu avem nici mijloacele militare și nici mijloacele politice ale Franței. Totuși, considerăm că această „mare nostrum" începe să fie cam tulburată și am dori s-o facem mai liniștită, mai pașnică. Tranzitul realizat la porțile Marocului ne neliniștește într-un fel. Am dori ca destinderea să continue și ca Mediterana să fie printre manifestările acestui fenomen.

— Îmbunătățirea relațiilor dintre țările Africii de nord, pe de o parte, stabilirea de relații între Rabat și Nouakchott, pe de altă parte, par să deschidă noi perspective cooperării în Maghreb. Cum privește guvernul dv. această problemă și în ce măsură credeți că poate fi modificată conjunctura maghrebiană prin apariția unui nou regim în Libia?

— Înainte de toate, țin să subliniez că nu mă preocupă problema regimurilor; aceasta este o problemă internă. Știam că în Libia era pe cale să se stabilească un nou regim și nu era un secret pentru nimeni că, după dispariția fizică a regelui Idriss, se vor produce anumite transformări. Surpriza a constat în momentul manifestării lor. Acest lucru i l-am spus și președintelui Consiliului revoluției libiene. Singurul fapt pe care aș vrea să-l mai menționez este că dorim ca Africa de nord să rămînă așa cum e. Noi nu vrem de loc — și prin aceasta cred că sînt în concordanță cu părerea celor trei țări din Africa de nord, — ca printr-o osmoză geografică să pierdem personalitatea și să ajungem într-un stadiu în care să ne schimbăm optica. Dacă trebuie, sîntem gata să declarăm Libiei „no mans land", dar noi nu apreciem că regimul libian ar putea fi un subiect de discuție pentru cele trei țări. Nouă ne-ar place ca Libia să facă parte din „marele Maghreb", cum am dorit-o întotdeauna, dar dacă ea nu dorește, noi îi cerem să nu distrugă „micul Maghreb".

— Reglementarea contenciosului teritorial hispano-marocan a progresat, dar n-a fost în întregime rezolvat. Credeți că principiul autodeterminării, la care Marocul s-a raliat în ce privește Sahara spaniolă, ar putea fi aplicat în scurt timp?

— Aceasta nu depinde nici de noi și nici de O.N.U., ci de Spania. Așteptăm ca guvernul spaniol să se pronunțe asupra acestui aspect. Am citit că voiajul în Spania al unor șefi de trib era considerat ca fiind deja un răspuns la acest referendum. Eu sînt gata să primesc acești șefi de trib, pentru că știu că vor veni. Cred că guvernul spaniol ca și Marocul nu-și fac iluzii asupra fragilității unor asemenea raționamente. Dacă guvernul spaniol consideră că discuțiile bilaterale cu noi ar putea fi mai fructuoase, Marocul este gata să abordeze pe toate planurile — economic, militar, politic și teritorial — reglementarea acestei probleme cu Spania.

— În ceea ce privește conflictul din Orientul Apropiat, Marocul s-a pronunțat pentru o soluționare politică, dar susține, totodată, din ce în ce mai evident organizațiile palestiniene.

— În Franța nu s-a sesizat sensul ultimului meu discurs asupra acestui aspect: am spus că nu trebuie să ne așteptăm ca un șef de stat sau ca șefii de stat arabi să se așeze la masa de negocieri pentru pace cît timp problema palestinienilor nu este rezolvată. Pînă în prezent, această problemă, a palestinienilor, a fost văzută în mod diferit într-o parte sau în alta. Credem că cererile palestinienilor nu sînt imposibile. Ei cer să trăiască, chiar dacă sînt numeric mai puțini, într-un stat care să fie multirasial, multiconfesional. Este vorba deci de a permite unui milion și jumătate de oameni să se reintegreze nu ca refugiați ci ca patrioți, avînd dreptul de a trăi în această țară ca și ceilalți. Cred că, dacă Marocul trebuie să joace un rol, acesta va fi acela de purtător de cuvînt al acestor teze.

Interviu realizat de
Philippe HERREMAN

THE NEW REPUBLIC
NEW YORK

CONFLICTUL CU NEGRII

ÎNSTRĂINAREA Administrației Nixon de negri devine periculoasă. Se pare că ea se adîncește neîncetat. Cînd un reporter de la „The New York Times" l-a întrebat pe ministrul justiției, Mitchell, de ce refuză conducătorii negri să sprijine Administrația, acesta a renunțat la „obișnuita lui manieră calmă" și a explodat: „Ce vreți să facă? Fieful lor electoral este doar altul, și anume partidul democrat".

Cînd furia și disperarea politică îmbracă forma îngustă a separatismului

irațional al „Panterelor Negre", toată lumea își poate da seama de pericolul conflictului rasial. Dar situația este și mai gravă, deoarece la un pol se află partidul republican, iar la celălalt cea mai mare minoritate rasială din țară, și cele două grupuri aproape că nu-și vorbesc. Se presupune că partidele noastre politice neînchegate reduc aceste decalaje înspăimîntătoare, dar de data aceasta, sistemul nu dă roade ; aproape că nu s-ar putea concepe o mai mare polarizare.

În 1952, Eisenhower a obținut 21 la sută din voturile negrilor, iar peste patru ani — 39 la sută. În 1960, Nixon a obținut 32 la sută. Apoi, ele au scăzut la 6 la sută pentru Barry Goldwater. Procentul a fost de 12 la sută în 1968, după ce Nixon l-a ales ca vicepreședinte pe Spiro Agnew, i-a făcut curte lui Strom Thurmond și a pus accentul pe „lege și ordine" (cuvîntul de cod pentru „represiune" în vocabularul Harlemului). Azi, înstrăinarea pare și mai profundă. Promisiunea electorală trandafirie că se vor acorda stimulente fiscale pentru a atrage industria particulară în ghetourile negrilor aproape că a fost dată uitării. Conducătorul unui program esențial al Administrației privind „capitalismul negru" a demisionat recent și, potrivit agenției Associated Press, s-ar putea ca o cincime din personalul Oficiului pentru întreprinderile comerciale ale minorității să-și dea demisia.

În cursul campaniei electorale din 1968, candidatul Nixon a oscilat. El a declarat că va sprijini hotărîrea Curții Supreme din 1954 pentru integrarea școlilor publice dar, în același timp, a afirmat că se opune reținerii fondurilor federale pentru statele care nu aplică hotărîrea, mijlocul cel mai eficient de a le sili s-o respecte. Administrația a urmat o strategie sudistă. Faptele vorbesc de la sine. Comisia S.U.A. pentru drepturile civile, condusă de Hesburgh, președintele Universității catolice Notre Dame, a înfierat în unanimitate politica școlară a Administrației drept o „retragere de mari proporții".

Declarația lui Nixon că va urma o cale de mijloc între „două extreme", între desegregarea imediată și segregarea veșnică, seamănă cu o cale de mijloc între alte două extreme, dumnezeu și diavol. Toamna trecută, exprimîndu-și uimirea la aflarea acestei declarații, dna Martin Luther King a spus : „Administrația vrea cu adevărat să intre în încurcătură".

Indiferent dacă ne place sau nu, un american din zece este negru. Trebuie relevate două statistici ; începînd din 1950, veniturile negrilor au rămas relativ constante în raport cu veniturile albilor — reprezentînd ceva mai mult de jumătate din acestea din urmă. Iar procentul șomajului a rămas și el constant — în rîndul negrilor a fost permanent de două ori mai mare decît în rîndul albilor. În nici unul din cazuri, decalajul nu poate să se reducă ; în curînd, s-ar putea să se adîncească.

Dacă decalajul nu se reduce, alternativa va fi „Panterele Negre". Richard Young de la Universitatea Stanford declară că tînărul negru din vremurile noastre este un tip nou — „se deosebește prea puțin din punct de vedere al personalității de americanul alb" ; este „energic, neîncrezător, curajos și nerăbdător" ; „americanii au tendința să reacționeze la probleme repede, puternic și cu îndrăzneală chiar dacă nu acționează totdeauna înțelept și prudent". Inversați situațiile și veți vedea cum ar reacționa tinerii albi.

Cu ajutor din partea autorităților federale, începînd din anii '50 negrii au dobîndit o oarecare putere politică, au pătruns în mică măsură în economia americană și au dobîndit respectul de sine. Ei nu vor separatismul „Panterelor Negre" ; ei vor să intre în societate — încearcă să obțină egalitatea social-politică. Dar școlile din ghetouri continuă să producă tineri negri care sînt analfabeți din punct de vedere funcțional, oricît de mulți ani ar studia. Muncitorii necalificați sînt ultimii angajați, primii concediați.

Iar acum, există un element nou : țara se îndreaptă spre o stagnare economică, provocată de Administrație pentru a lupta împotriva inflației. Personalul economic al O.E.C.D. de la Paris afirmă că în Statele Unite se va produce o recesiune, în cursul căreia șomajul va atinge „4,5 la sută din forța de muncă sau mai mult". Să spunem că va atinge 5 la sută. Dacă dublăm media pentru negri, procentul este de 10 la sută ; iar pentru adolescenții care stau pe la colțurile ghetourilor — de 30 la sută, sau chiar mai mare.

Demonstrație împotriva discriminărilor rasiale, pe străzile New York-ului

Keith HOLYOAKE

primul ministru al Noii Zeelande

Keith Holyoake s-a născut la 11 februarie 1904, la Pahiatua. Străbunicul său, sosit în sudul insulei în 1842, era frate cu George Jacob Holyoake, conducător de frunte al mișcării cooperatiste din Anglia. Familia s-a stabilit la o fermă din Riwaka, în districtul Nelson, iar după o perioadă de cîțiva ani, petrecută în Insula de Nord, se reîntoarce la ferma părintească. Aici, Keith Holyoake își continuă educația sub supravegherea mamei sale, fostă profesoară, și prin corespondență. Ca fermier și cultivator de tutun, fructe și hamei, viitorul prim-ministru a fost antrenat de la o vîrstă fragedă în activitatea comercială. A fost ales în diferite funcții importante în cadrul unor organizații ale fermierilor și cultivatorilor. El reprezintă fermierii din Noua Zeelandă la prima conferință mondială a fermierilor, care s-a ținut la Londra, în 1946.

Se prezintă pentru prima oară la alegerile parlamentare din partea circumscripției electorale din Motueka, în anul 1931, dar este înfrînt. În urma alegerilor din 1943, este ales în Parlament ca reprezentant al electoratului din Pahiatua, loc pe care îl ocupă și astăzi. Cînd, după alegerile din 1949, Partidul național devine guvernamental, Holyoake este numit prim-ministru, ministru al agriculturii, al comerțului și al cercetării științifice. A fost, timp de aproape 8 ani, ministru al agriculturii. În 1957, după retragerea lui Sir Sidney Holland, Holyoake a fost ales prim-ministru cu numai cîteva săptămîni înaintea alegerilor generale în care partidul său era învins. După trei ani, timp în care Partidul național se află în opoziție, devine din nou prim-ministru și ministru al afacerilor externe, în urma unei victorii răsunătoare în alegerile generale din 1960. La alegerile generale din 29 noiembrie 1969, Partidul național cîștigă pentru a patra oară consecutiv alegerile, iar Holyoake este reconfirmat în postul de prim-ministru și ministru al afacerilor externe.

Programele prezentate la alegeri au arătat că în fața Noii Zeelande se pune, în prezent, problema reorientării economiei și a reexaminării relațiilor externe, considerată decisivă pentru viitorul țării. Se apreciază că o dezvoltare multilaterală a economiei ar oferi țării mai multă independență față de „protectorii ei tradiționali" și că reducerea cheltuielilor militare precum și retragerea efectivelor neozeelandeze din Vietnam se impun ca necesare și urgente.

A. M.

poșta redacției

„FEDERALISM ÎN TREI"

Gheorghe Bădescu, Craiova. În ciuda numeroaselor negocieri, conferințe și „mese rotunde", conflictul existent în Belgia între valoni și flamanzi nu a fost încă rezolvat. O recentă tentativă de soluționare a fost făcută de fostul premier Paul-Henri Spaak, care a propus un plan de „federalizare în trei". „Planul Spaak — sublinia ziarul «Le Monde» — pare să răspundă unei probleme fundamentale care nu a fost rezolvată în nici una din interminabilele întruniri în legătură cu federalizarea Belgiei. Obiecția clasică față de un asemenea sistem — scrie ziarul — a fost întotdeauna aceea că federalismul «în doi» ar conduce inevitabil la separatism. Acest lucru a fost repetat de către ministrul flamand al relațiilor comunitare, dl. Tindemans. După opinia sa, dacă flamanzii și valonii ar intra într-un sistem federal, n-ar face-o dintr-un spirit de cooperare, ci de ostilitate". În același timp, a început să se acorde un anumit credit ideii că o federalizare astfel concepută ar sfîrși, inevitabil, printr-o distrugere a statului, datorită formării a două „contra-state". A fost propus și un alt plan de federalizare a Belgiei — care a întîmpinat o rezistență mai înverșunată — și anume o federalizare „în doi", care ar recunoaște, însă, „specificitatea" orașului Bruxelles. Potrivit planului Spaak, ar urma să existe nu două, ci trei state federale (cele două regiuni locuite de flamanzi și valoni, plus regiunea Bruxelles), iar federația ar fi condusă de un guvern și un parlament, în care populațiile ar fi reprezentate în mod egal, mulțumită unui sistem electoral bazat pe șase regiuni. Orașul Bruxelles ar fi condus și el de un guvern paritar, deși populația francofonă este aici în proporție de 85 la sută. Politica externă, finanțele, apărarea și economia țării ar fi conduse de statul federal. „Planul Spaak" a stîrnit nu puține obiecții. Mai întîi locuitorii Bruxelles-ului consideră un asemenea plan drept injust în ceea ce îi privește. Apoi, comunitatea valonă apreciază că revendicarea sa esențială — autonomia economică — e ocolită în cadrul planului federalizării „în trei".

ENGELBERT DOLLFUSS

Șerban Nicolae, București. 1) Contele Istvan Tisza (1861—1918), prim-ministru maghiar între 1903—1905 și 1913—1917, a fost unul din fondatorii Partidului național al muncii, care reprezenta interesele capitalului financiar. A dus o politică antimuncitorească și de maghiarizare forțată a minorități or naționale. În timpul revoluției ungare din 1919, a fost condamnat la moarte și executat. 2) Engelbert Dollfuss (1892—1934) obține funcția de cancelar al Austriei la 20 mai 1932, după ce fusese ministru al agriculturii. Cu sprijinul partidului creștin-social, interzice la 13 martie 1933 partidul nazist austriac, opunîndu-se, astfel, pătrunderii hitlerismului în Austria. Pe de altă parte, Dollfuss era aliat al lui Mussolini și, sub influența conservatorilor și a regimului fascist italian, înăbușă, în februarie 1934, mișcarea muncitorească vieneză. Dollfuss a fost asasinat de naziști, la 25 iulie 1934.

PREMIILE NOBEL PENTRU PACE

Toni Dode, com. Modelu, jud. Ialomița. Vă prezentăm suita premiilor Nobel pentru pace : 1901 — H. Dunant (Elveția) ; F. Passy (Franța) ; 1902 — Ducommun și A. Gobat (Elveția) ; 1903 — W. R. Cremer (Marea Britanie) ; 1904 — Institutul de drept internațional din Gand ; 1905 — B. von Suttner (Austria) ; 1906 — T. Roosevelt (Statele Unite) ; 1907 — E.T. Moneta (Italia) și L. Renault (Franța) ; 1908 — K.P. Arnoldson (Suedia) și F. Bajer (Danemarca) ; 1909 — A.M.F. Beernaert (Belgia) și P.H.B. Balluat d'Estournelles de Constant (Franța) ; 1910 — Biroul internațional al păcii din Berna ; 1911 — T.M.C. Asser (Olanda) și A.H. Fried (Austria) ; 1912 — E. Root (Statele Unite) ; 1913 — H. La Fontaine (Belgia) ; 1914—1916 — neatribuit ; 1917 — Comitetul Internațional al Crucii Roșii de la Geneva ; 1918 — neatribuit ; 1919 — W. Wilson (Statele Unite) ; 1920— L. Bourgeois (Franța) ; 1921 — K. H. Branting (Suedia) și C. L. Lange (Norvegia) ; 1922 — F. Nansen (Norvegia) ; 1923—1924 — neatribuit ; 1925 — J. A. Chamberlain (Marea Britanie) și C. G. Dawes (Statele Unite) ; 1926 — A. Briand (Franța) și G. Stresemann (Germania) ; 1927 — F. Buisson (Franța) și L. Quidde (Germania) ; 1928 — neatribuit ; 1929 — F. B. Kellogg (Statele Unite) ; 1930 — Nathan Söderblom (Suedia) ; 1931 — J. Addams și N. M. Butler (Statele Unite) ; 1932 — neatribuit ; 1933 — N. Angell (Marea Britanie) ; 1934 — A.Henderson (Marea Britanie) ; 1935 — C. von Ossietzky (Germania) ; 1936 — C. Saavedra Lamas (Argentina) ; 1934 — Lord E. Cecil of Chelwood (Marea Britanie) ; 1938 — Comitetul Nansen ; 1939—1943 — neatribuit ; 1944 — Comitetul Internațional al Crucii Roșii de la Geneva ; 1945 — C. Hull (Statele Unite) ; 1946 — E. G. Balch și J. R. Mott (Statele Unite) ; 1947 — The Friends Service Council (Marea Britanie) și The American Friends Service Committee (Statele Unite) ; 1948 — neatribuit ; 1949 — J. Boyd Orr (Marea Britanie) ; 1950 — R. Bunche (Statele Unite) ; 1951 — L. Jouhaux (Franța) ; 1952 — A. Schweitzer (Franța) ; 1953 — G. C. Marshall (Statele Unite) ; 1954 — Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite de la Geneva ; 1955—1956 — neatribuit ; 1957 — L. B. Pearson (Canada) ; 1958 — G. Pire (Belgia) ; 1959 — P. Noel — Baker (Marea Britanie) ; 1960 — A. Luthuli (Republica Sud-Africană) ; 1961 — D. Hammarskjöld (Suedia) ; 1962 — L. C. Pauling (Statele Unite) ; 1963 — Comitetul Internațional al Crucii Roșii, Liga internațională a societăților Crucii Roșii ; 1964 — Martin Luther King (Statele Unite) ; 1965 — Fondul O.N.U. pentru copii (U.N.I.C.E.F.) ; 1966 și 1967 — nu a fost acordat ; 1968 — René Cassin (Franța) ; 1969 — Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.)

RELAȚII ROMÂNO-AUSTRALIENE

La noi s-au aflat pentru prima oară amănunte despre continentul austral în 1795 cînd, traducînd din italiană cartea de geografie universală a lui Buffier, Amfilohie Hotiniul prezintă, în capitolul „Locuri descoperite mai pre urmă", și „Noua Olandă", vorbind despre locuitorii ei, despre îmbrăcămintea, armele și hrana lor. Nu trecuseră, pe-atunci, decît șapte ani de cînd primii coloni se stabiliseră (în 1788) în aceste părți ale lumii. Apar, apoi, mențiuni despre aceste ținuturi în secolul al XIX-lea, în „Albina Românească", „Curierul Românesc", „Icoana Lumii" etc. Nu se cunosc datele primelor mențiuni australiene despre țara noastră. Cert este că, în a doua jumătate a secolului trecut, documentele reține numele a numeroși cetățeni australieni care doreau să reprezinte România în calitate de consuli onorifici. Se pare că, înainte de sfîrșitul secolului al XIX-lea primii emigranți din România se stabilesc în Australia. Merită menționată excursia temerară a patru tineri—Dumitru Dan, Paul Pârvu, Gh. Negreanu și Al. Pascu—plecați în jurul lumii pe jos, care, în 1911, ajung în Australia, îmbrăcați în costume naționale românești, unde prezintă spectacole folclorice. În 1926 se înființează primul consulat (onorific) al României la Sydney, Allan Jay Way fiind numit consul onorar. Consulatul onorar (a doua categorie) e ridicat, la 1 decembrie 1937, la rangul de consulat general onorar, iar Allan Jay Way este înaintat la gradul de consul general onorar. La sfîrșitul lui 1937, A.J. Way solicită și obține numirea medicului militar Serge Bryne ca viceconsul în Australia. Ulterior, viceconsul onorific e numit tot un medic, chirurgul oftalmolog John Pudley Mande.

La 6 august 1930 se încheie la Londra primul tratat de comerț și navigație între România și Australia, de către reprezentanții diplomatici ai celor două țări în capitala britanică.

Relațiile româno-australiene se dezvoltă după al doilea război mondial. În februarie-aprilie 1957, o delegație comercială română a vizitat Australia și a semnat un aranjament comercial. Au loc tot mai frecvente participări reciproce la manifestări internaționale științifice, artistice, sportive, organizate în cele două țări. Anul 1964 înscrie o expoziție de artă populară românească în Australia, constituirea unui Grup de prieteni ai României în Australia de Vest ; participăm la o expoziție internațională de păpuși la Sydney. Personalități australiene vizitează România : ziariști, scriitori ; vicepreședintele Uniunii scriitorilor din Australia, C.B. Cristensen, ia parte la festivitățile ocazionate de împlinirea a 75 de ani de la moartea lui Eminescu ; o revistă australiană publică materiale consacrate acestui eveniment. Extinderea contactelor comerciale este caracteristică pentru 1965. Consilierul comercial australian de la Viena solicită autorităților române acordul pentru efectuarea unor vizite periodice în România, în vederea dezvoltării relațiilor comerciale. Șeful agenției economice române de la Djakarta vizitează Australia în același scop. Au loc, totodată, schimburi între muzee din cele două țări : în 1967, Galeria Națională din Melbourne a organizat un sector permanent de artă populară românească. România participă la diferite tîrguri internaționale organizate de Australia. Între 16 și 19 mai 1967, John McEwen, viceprim-ministru și ministru al industriei și comerțului, a făcut o vizită oficială în România. În timpul vizitei, s-a încheiat un acord comercial în care, printre altele, părțile își acordă reciproc clauza națiunii celei mai favorizate.

La 9 ianuarie 1968, s-a perfectat înțelegerea privind deschiderea unui consulat general român la Sydney. Concomitent, se ajunge la o înțelegere în ce privește relațiile diplomatice dintre România și Australia. La 18 martie 1968, printr-un schimb de note verbale între ambasadele celor două țări la Belgrad se confirmă reciproc stabilirea relațiilor diplomatice între România și Australia. La 25 septembrie 1968, Ion Datcu prezintă guvernatorului general al Australiei, Richard-Gardner Baron Casey, scrisorile de acreditare în calitate de ambasador al României în Australia, cu sediul la Tokio.

Liviu PETRINA
București

Nicolae Horiceanu, Tecuci. Republica Populară Congo (despre care am scris la „Poșta redacției" nr. 7) — fosta Republică Congo (Brazzaville) — se află pe teritoriul fostei colonii a Congo-ului mijlociu. Are o suprafață de 342 000 kmp și o populație de peste un milion de locuitori. A devenit independentă la 15 august 1960. Republica Congo (Kinshasa) — fostul Congo belgian — ocupă un vast teritoriu (2 344 000 kmp) și este traversată de cea mai mare parte a fluviului Congo și a afluenților săi. Populația numără peste 15 milioane de locuitori. A obținut independența la 30 iunie 1960.

Nicolae Mavrodin, com. Curcani, jud. Ilfov. În legătură cu armatorul Onassis, vă recomandăm să consultați numerele 49 și 50/1969 ale revistei noastre.

poșta redacției

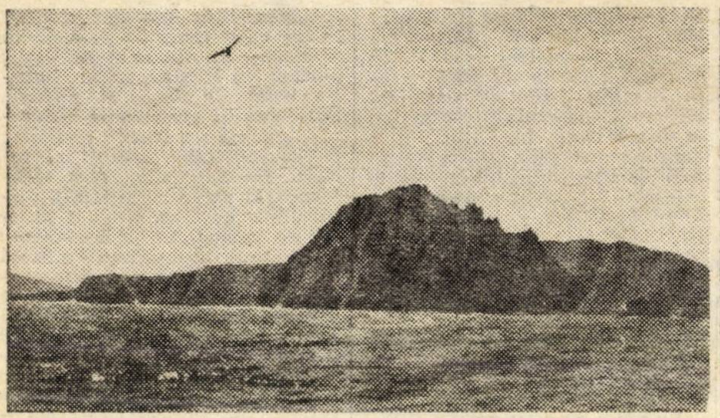

Aura Grigoriu, com. Slatina, jud. Suceava. Exploratorul român Iuliu Popper a întreprins o călătorie în America de Sud între anii 1886 și 1893. Cercetările și observațiile pe care le face în această parte a lumii sînt adunate în cartea „Țara de Foc — viața în extremitatea australă a lumii locuite". Fiind unul dintre primii cercetători ai acestei zone geografice, rămasă la acea vreme una din „petele albe" ale Pămîntului, Popper dă unor rîuri și munți nume de români : Rosetti, Ureche, Lahovari etc. Promontoriul sudic al estuarului Rio Grande este numit mai apoi Faro Popper. *În fotografie :* peisaj din Țara de Foc.

LIGA NAȚIUNILOR ȘI COMERȚUL CU ARME

Spre sfîrșitul secolului trecut, s-a pus, pentru prima dată, problema limitării comerțului cu arme și a încheierii unor convenții care să consacre această limitare din punct de vedere juridic. Majoritatea convențiilor care reglementau comerțul cu arme erau legate, într-o măsură mai mare sau mai mică, de colonii, sclavaj, trafic de sclavi etc., fiind elaborate, mai ales, în cadrul unor „conferințe coloniale", conferințe de pace (la care s-a discutat și despre colonii) sau conferințe de dezarmare (convocate de Liga Națiunilor). „Conferința colonială (africană)" de la Berlin (1884—1885), la care marile puteri occidentale și-au împărțit coloniile și sferele de influență în Africa, s-a încheiat, la 26 februarie 1885, cu adoptarea unui amplu „Act general", care, „din lipsă de timp", transfera problema comerțului cu arme în colonii unei conferințe ulterioare. „Conferința anti-sclavagistă (africană)" de la Bruxelles (1889—1890), care a urmat Conferinței de la Berlin, s-a încheiat, la 2 iulie 1890, cu adoptarea unui „Act general" care interzicea traficul de sclavi și, parțial (numai în anumite zone ale Africii), comerțul cu arme și muniții. După primul război mondial, problema comerțului cu arme a fost discutată, printre altele, la Conferința de pace de la Paris (1919—1920). Ca rezultat, cele cinci tratate de pace (Versailles, Saint-Germain-en-Laye, Neuilly-sur-Seine, Trianon și Sèvres) interziceau în mod expres statelor învinse să importe sau să exporte arme și muniții.

La Conferința de pace de la Paris, au fost purtate ample discuții cu privire la colonii. Ca rezultat, Pactul Ligii Națiunilor semnat la Versailles, la 28 iunie 1919 (în aceeași zi a fost semnat și Tratatul de pace cu Germania), instaura, prin art. 22—23, așa-numitul „regim al mandatelor". Art. 23, pct. D din Pact stipula că „statele membre... însărcinează Liga cu controlul general al comerțului de arme și de muniții cu țările în care controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun (colonii — n.n.)". Reducerea și limitarea armamentelor naționale, limitarea și controlul comerțului cu arme și muniții etc. constituiau, pentru Liga Națiunilor, pași importanți spre realizarea dezarmării. Menționez cele mai importante aspecte din activitatea Ligii, îndreptată spre atingerea acestui obiectiv. Printr-o rezoluție din 19 mai 1920, Consiliul Ligii Națiunilor a creat o „Comisie permanentă consultativă pentru studiul chestiunilor militare (terestre — n.n.), navale și aeriene", compusă din reprezentanți ai statelor membre în Consiliul Ligii (cîte 3 pentru fiecare stat). O „Comisie temporară mixtă" (cuprindea și reprezentanți ai statelor membre ale Ligii Națiunilor) avea, în general, aceleași atribuții. De asemenea, Secretariatul Ligii avea o diviziune intitulată „Secția de dezarmare". Printre atribuțiile acestor organisme figura, desigur, și studiul posibilităților de limitare și control al comerțului cu arme și muniții. Printr-o rezoluție din 27 septembrie 1924, Adunarea Ligii Națiunilor a hotărît să convoace la Geneva, pentru luna mai 1925, o Conferință — la care să participe atît statele membre cît și cele nemembre ale Ligii Națiunilor — pentru adoptarea unei „Convenții privind controlul comerțului internațional al armelor, muniților și materialelor de război" și pentru studiul unificării nomenclatoarelor și metodelor statistice (din diferite țări) privind comerțul cu arme, muniții și alte materiale de război. Lucrările Conferinței — la care au participat 44 de state (între care și România) și un observator (Argentina) — s-au desfășurat între 4 și 17 iunie 1925, la Geneva, sub președinția contelui Carton de Wiart (fost prim-ministru al Belgiei). Ea abrogă, în mod expres, toate convențiile adoptate anterior în această materie. Printr-o rezoluție din 12 decembrie 1925, Consiliul Ligii Națiunilor a creat o „Comisie pregătitoare a Conferinței dezarmării", care și-a desfășurat activitatea în cursul anilor 1926—1930, în mai multe sesiuni. La lucrările acestei Comisii au participat 26 de state (membre și nemembre ale Ligii Națiunilor), între care și România. La 8 decembrie 1930, Comisia a definitivat textul unui proiect de Convenție privind reducerea armamentelor, iar la 9 decembrie 1930, Comisia și-a încheiat lucrările. La 2 februarie 1932, își deschidea lucrările la Geneva, sub egida Ligii Națiunilor, „Conferința pentru reducerea și limitarea armamentelor". Lucrările Conferinței — la care a participat și România — s-au desfășurat în cursul anilor 1932—1935, în mai multe faze. S-a discutat, între altele, și despre limitarea și controlul comerțului cu arme și muniții. Ca rezultat, Conferința a creat, în 1933, un „Comitet pentru reglementarea comerțului și fabricării private și de stat a armelor și materialelor de război".

Liga Națiunilor a elaborat numeroase statistici privind armamentele naționale ale diferitelor țări și cheltuielile lor bugetare pentru apărarea națională, precum și privind controlul comerțului internațional cu arme și muniții. Astfel, la cea de a treia sesiune a Adunării, în septembrie 1922, „Comisia temporară mixtă" a prezentat un studiu — întocmit pe baza unei anchete internaționale efectuate, în virtutea art. 8, pct. 6 din Pactul Ligii, pe lîngă guvernele diferitelor țări — asupra cheltuielilor bugetare afectate apărării naționale în diferite țări, intitulat „Cheltuielile bugetare pentru apărarea națională în 1913 și 1920—1922". Adunarea Ligii a decis o amplă „anchetă statistică asupra armamentelor naționale în timp de pace, situația la 1 ianuarie 1923", efectuată tot pe baza unei anchete internaționale. Rezultatele anchetei au fost discutate la cea de a patra sesiune a Adunării, în septembrie 1923. Începînd din 1924, Liga Națiunilor a editat în Geneva, în mod regulat, două Anuare : „Anuarul militar. Informații asupra armamentelor terestre, navale și aeriene" și „Anuarul statistic al comerțului cu arme și muniții". Lucrări deosebit de ample (unele cuprindeau peste 300 pagini, aproape exclusiv numai tabele statistice, scheme etc.), întocmite pe baza datelor comunicate de state (peste 100 de state au comunicat date, inclusiv coloniile) și redactate în limbile franceză și engleză, aceste „Anuare" au apărut pînă în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial. Indiscutabil, în această problemă, Liga Națiunilor a desfășurat o amplă și susținută activitate documentară și contabilă. Războiul a surprins-o, însă, în 1939, întocmind statistici...

D. G. IONAȘIU
student, București

Tudor Cîmpeanu, Pitești. Vă rugăm să clarificați întrebarea dv.

Ion I. Rusalim, com. Domnești, jud. Argeș. Renumitul savant Henri Coandă este fiul generalului Coandă. Vă recomandăm consultarea volumului „Din nou acasă..." de V. Firoiu, apărut în Editura Tineretului în 1969.

Nicolae Vîrgolici, Galați ; Maria Basa, Cisnădie ; M. Mardare, Brașov. Juan B. Martin s-a născut în 1910, iar doctoratul îl obține în 1931. Răspunsul acesta se adresează și lui **Bujor Ivăneseu.**

Mircea Stan, Sinnicolaul Mare, jud. Timiș. 1) În legătură cu asasinatul de la Dallas au apărut în limba română două cărți: William Manchester — „Moartea unui președinte" și Mark Lane — „O judecată pripită". Vă recomandăm și capitolul „Din culisele cazului Dallas 1963" al serialului „Enigme ale istoriei", apărut în nr. 48/1969 al revistei noastre. 2) Arhiepiscopul Makarios s-a născut la 13 august 1913. Numele său era Mihail Cristodoulos Mouskas. În 1950, devine arhiepiscop al Ciprului, sub numele de Makarios al III-lea. În același timp, este ales și conducător al comunității grecești din insulă. La 13 decembrie 1959, obține președinția Ciprului. În anul următor, partidul condus de el — Frontul patriotic — cîștigă majoritatea mandatelor în alegerile parlamentare.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Combinatul chimico-metalurgic „GH. GHEORGHIU-DEJ"

BAIA MARE

oferă următoarele produse

miniu de plumb

tiosulfat de sodiu cristalizat

pământuri decolorante

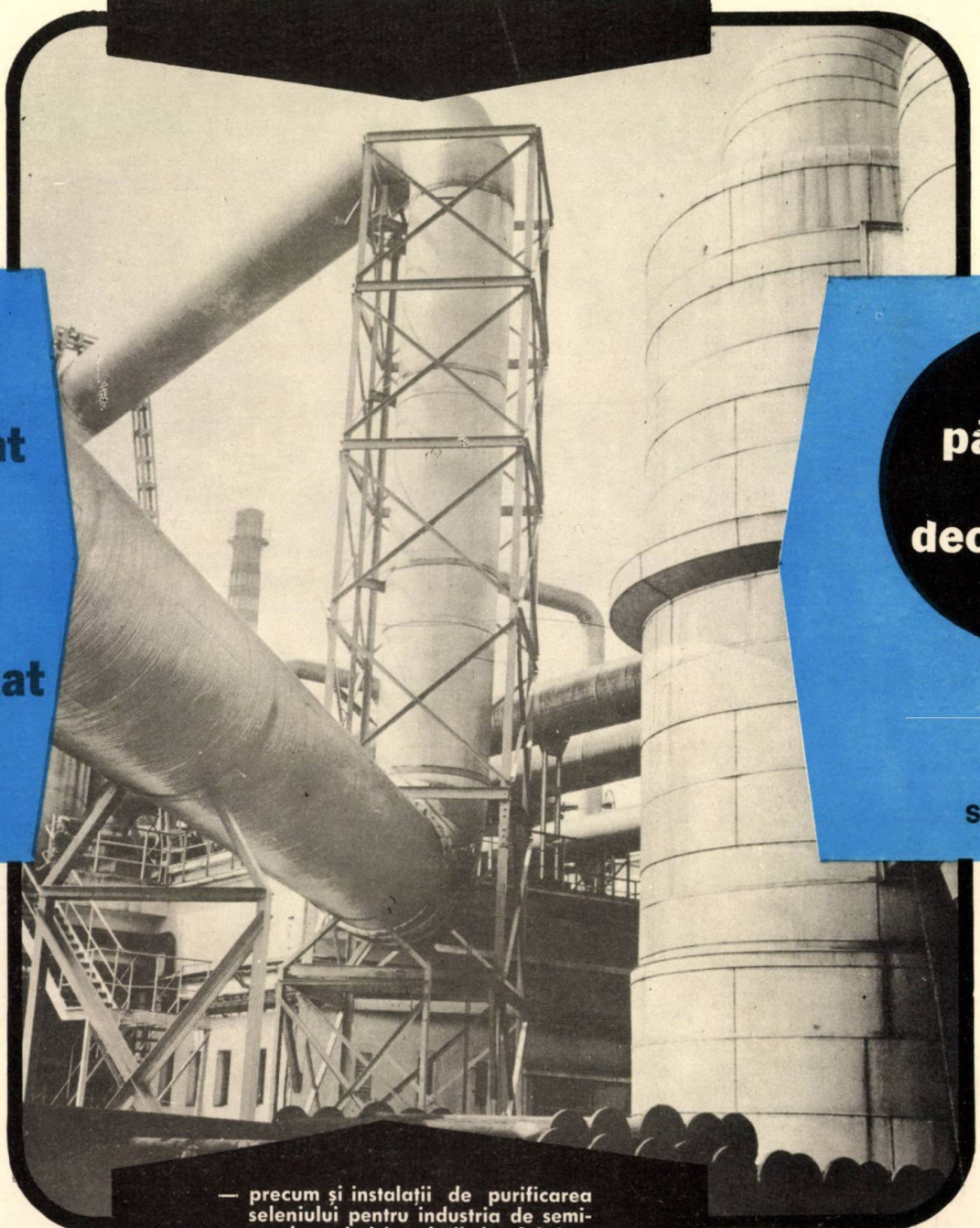

Baia Mare, str. Eliberării nr. 15

seleniu pur

— precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic

I.I.S. ELECTRO-BANAT

str. Pestalozzi nr. 22, Timişoara

oferă o gamă variată de noi modele de candelabre, aplice, lămpi de birou, lămpi pentru noptiere etc.

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE LECTURĂ SIBIU

Nr. 9 *26 februarie 1970*

Tineretul şi contemporaneitatea

WASHINGTON

Obiectivele mesajului prezidenţial

GUATEMALA

Între „colonelos" şi „licenciados"

După Lună, ocolul lumii în 40 de zile

Din istoria celui de-al doilea război mondial

„Codul vînturilor"

În cadrul vizitelor întreprinse pe continentul african, președintele R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito, a avut la Assuan întrevederi cu președintele Republicii Arabe Unite, Gamal Abdel Nasser

Cu prilejul reluării lucrărilor Comitetului pentru dezarmare de la Geneva, secretarul general al Națiunilor Unite, U Thant, a rostit o cuvîntare consacrată Deceniului dezarmării

Președintele Franței, Georges Pompidou, la sosirea în Statele Unite, unde face o vizită oficială

În prezența președintelui Republicii Turcia, Cevdet Sunay, și a primului ministru desemnat, Suleyman Demirel, a avut loc, la 20 februarie, ceremonia începerii lucrărilor la podul „Eurasia", pod suspendat peste strîmtoarea Bosfor.

CABINETUL DE ... BIBLIOTECA SIBIU

LUMEA

Nr. 9 (331) — 26 FEBRUARIE 1970

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Radu Budeanu*. Din declarațiile săptămînii

SINTEZE

9 Tineretul și contemporaneitatea (2). *Vasile Nicolcioiu*

CORESPONDENȚE

4 CAIRO. Vechi și noi puncte de reper. *Romulus Căplescu*
12 VIENA. Confruntare cu un alegător mai critic. *Hans Thür*

INTERVIUL NOSTRU

6 CESAR RUIZ VELARDE, ministrul afacerilor externe al Boliviei : „Guvernul bolivian va duce o politică internațională proprie". *Vasile Oros*

ARTICOLE

7 America și „Starea lumii". *Felicia Antip*
14 Guatemala. Între „colonelos" și „licenciados". *Mircea Fodoreanu*
18 Londra. „Cartea albă" anunță zile negre. *Mihai Matei*
19 Africa. Interese proprii și interese străine. *Stelian Țurlea*
23 După Lună, ocolul lumii în 40 de zile. *Mircea Grigorescu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Berlin, Leipzig, Dresda. *Anca Voican*

SERIAL

21 „Ziua cea mai scurtă" (4). *Sergiu Verona*

DIN PRESA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

25 Unele aspecte ale politicii P.C. din Japonia. *Korehito Kurahara*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26-30 Le Monde, Népszabadság, International Herald Tribune, El Nacional, L'Unità, Magyar Hirlap

PROFIL

30 JOSE FIGUERES FERRER, președintele Republicii Costa Rica

POȘTA REDACȚIEI 31—32

În acest număr :

Tineretul și contemporaneitatea

Din actualitatea internațională

CAIRO. Vechi și noi puncte de reper

WASHINGTON. America și „Starea lumii"

VIENA. Confruntare cu un alegător mai critic

LONDRA. „Cartea albă" anunță zile negre

Reportaj pe glob :

BERLIN,

LEIPZIG,

DRESDA

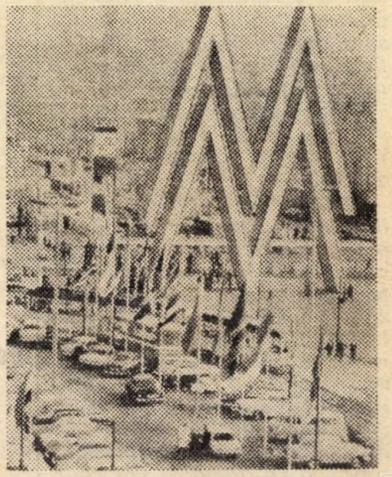

Echipajul „Apollo-12" — escală la București

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

• Gaz metan „roșu" pentru Europa • Contextul nigerian după căderea Biafrei • Colocviul polono — vest-german • Preeminența efortului propriu în politica dezvoltării

PE COPERTA I-A : Tineri francezi demonstrîndu-și solidaritatea cu lupta dreaptă a F.N.E. din Vietnamul de sud.

săptămîna în telegrame

Washington

RELAȚIILE FRANCO-AMERICANE

Pe agenda relațiilor franco-americane, vechi de două secole, Georges Pompidou este, oricît ar părea de ciudat, de-abia al treilea președinte francez care efectuează o vizită oficială în Statele Unite. L-au precedat Vincent Auriol și, mai de curînd, generalul de Gaulle.

Intre 24 februarie și 3 martie, cît va dura vizita, președintele Franței va avea un program încărcat. In afara întîlnirilor cu personalități marcante ale vieții politice americane, a vizitării unor obiective de interes economic și cultural, Georges Pompidou va ține o serie de conferințe. Astfel, în fața Congresului, el va prezenta o expunere asupra situației internaționale și a politicii franceze ; la San Francisco va vorbi despre tineret și problemele sale ; la Chicago, despre urbanism și poluarea atmosferei ; la New York, despre economie și finanțe".

Observatorii politici au extras însă, încă din perioada preliminară acestei călătorii, două acte importante al vizitei : cele două convorbiri Nixon-Pompidou, programate pentru 24 și 26 februarie. Dialogul reține atenția, evident, nu numai pentru că cei doi președinți nu s-au mai întîlnit niciodată, dar și pentru că în cercurile politice din ambele țări se apreciază că discuțiile vor clarifica sensibil pozițiile reprezentate de interlocutori. Deși, oficial, nu s-a stabilit o „ordine de zi" a problemelor care vor fi abordate, observatorii politici apreciază, în urma conferințelor de presă și a interviurilor oferite de cei doi șefi de stat, că întrevederile vor atinge o serie de subiecte printre care rolul N.A.T.O. și atitudinea Franței față de acest bloc, aspecte ale politicii monetare occidentale, noile elemente intervenite în dialogul Est-Vest (inclusiv ideea organizării unei conferințe a securității europene), în sfîrșit, situația din Orientul Apropiat.

Față de ultimul subiect, pozițiile celor două părți par să acumuleze cele mai multe elemente de divergență, știut fiind că la Washington hotărîrea Franței de a vinde Libiei peste 100 de avioane cu reacție nu a fost primită favorabil. In legătură cu acest aspect, ziarul „Combat" scrie : „Indispoziția creată de divergențele dintre orientările politice franceze și americane față de Orientul Mijlociu riscă să reducă din eficacitatea vizitei lui Pompidou". Mai optimist, „La Nation" remarcă : „Politica pe care o va apăra și explica Georges Pompidou în Statele Unite se întemeiază pe încrederea reciprocă, dar exclude orice subordonare. N-ar fi, poate, exagerat dacă s-ar afirma că între Franța și Statele Unite nu există dezacorduri fundamentale în viziunea lor de ansamblu asupra politicii mondiale. Poate se ivesc divergențe în ce privește aprecierile asupra unei probleme sau alta. Căile care conduc însă la apropierea punctelor de vedere vor fi explorate".

După vizita lui Nixon la Paris, călătoria președintelui Franței în Statele Unite reprezintă nu atît un gest protocolar de răspuns, cît expresia tendințelor ambelor părți de a-și tatona opțiunile mai profund, pornind de la datele reale pe care configurația intereselor politice și economice a celor două țări le prezintă. In acest sens, „Le Figaro" subliniază : „Pompidou este un realist pe deplin conștient de limitele misiunii sale și convins că apărarea intereselor franceze poate fi asigurată în mod eficace pornind de la atuurile reale pe care Franța continuă să le păstreze în acțiunile sale".

Berlin

„RUNDA TEHNICĂ" A CONVORBIRILOR INTERGERMANE

Luni, 2 martie, se vor întîlni la Berlin Gerhard Schussler, șeful Secretariatului Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane, și Ulrich Sahm, director la cancelariatul Republicii Federale a Germaniei. Intîlnirea va avea loc, după cum se știe, ca urmare a inițiativei R.D.G. și, ulterior, a acceptării de către R.F.G. a propunerii ca la Berlin, la 2 martie, să înceapă discuțiile asupra problemelor tehnice privind pregătirea întîlnirii șefilor de guvern ai celor două state germane.

Intrevederea privind pregătirea convorbirilor la nivel înalt reprezintă primul pas concret, de certă importanță, pe linia stabilirii de contacte politice între cele două state germane. Acest pas este urmarea directă a schimbului de mesaje între președinții Walter Ulbricht și Gustav Heinemann, căruia i-a urmat, recent, schimbul de scrisori între cei doi șefi de guvern Willi Stoph și Willy Brandt. In scrisoarea adresată de președintele Consiliului de Miniștri al R.D.G. către cancelarul Republicii Federale a Germaniei se sublinia că inițiativa contactelor directe la nivel înalt între cele două țări pornește de la premisa necesității „stabilirii coexistenței pașnice și a reglementării contractuale a unor relații normale, pe baza normelor unanim acceptate ale dreptului internațional". La rîndul său, în cadrul răspunsului transmis președintelui Consiliului de Miniștri al R.D.G., cancelarul Republicii Federale a Germaniei remarca importanța începerii unor convorbiri directe de natură să aducă „o serioasă contribuție la normalizarea relațiilor între cele două state germane și să contribuie la destindere și securitate în Europa".

Deși mandatul lui Schussler și Sahm este limitat la stabilirea datelor tehnice ale viitoarei întîlniri la nivel înalt, observatorii politici apreciază ca încurajatoare începerea „rundei tehnice", considerată ca un prim pas spre un dialog util ambelor state. In condițiile în care și cercuri conservatoare au renunțat la contestarea realității indiscutabile a existenței celor două state germane, actuala hotărîre a ambelor părți de a explora prin convorbiri directe resursele de soluționare a problemelor reprezintă un element de natură a influența favorabil climatul politic intergerman și european.

Orientul Apropiat

ÎNCORDAREA CONTINUĂ

Fără a fi de natură să aducă elemente efectiv noi, evenimentele intervenite în ultima săptămînă în legătură directă sau indirectă cu situația din Orientul Apropiat continuă să stea în centrul preocupărilor observatorilor politici și ale cercurilor oficiale. In acest sens, a reținut atenția declarația secretarului general al O.N.U., U Thant, care, în urma întrevederii sale cu ambasadorul Gunnar Jarring, a apreciat că, pentru moment, nu există nici o bază pentru reactivarea misiunii Jarring în Orientul Apropiat. U Thant nu a reușit să-l convingă pe mediatorul O.N.U. de oportunitatea reluării misiunii sale, diplomatul suedez preferînd, fără îndoială, să aștepte împrejurări mai favorabile — astfel este interpretată, la Geneva, declarația secretarului general al O.N.U. Asupra importanței și eficacității unei misiuni de negociere, U Thant a subliniat, ulterior, în cadrul unui interviu solicitat de un ziarist pe aeroportul din Beirut (unde făcuse o escală în drum spre Rangoon) că „O.N.U. va avea de îndeplinit un rol echitabil și pașnic în reglementarea crizei din Orientul Apropiat. Revine membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate de a face tot ce le stă în putință pentru a ajunge la un punct de vedere comun, de natură să-i permită ambasadorului Jarring să-și reia misiunea.

Pe planul conflictelor armate directe arabo-israeliene, situația continuă să rămînă încordată, deși înfruntările militare nu au marcat intensitatea cunoscută în săptămînile anterioare.

Pe plan zonal, încordarea este reflectată și de dificultățile interne cărora guvernul de la Amman trebuie să le facă față. După cum se știe, raporturile dintre organizațiile palestiniene acționînd pe teritoriul Iordaniei și autoritățile iordaniene au înregistrat momente de criză, provocate de încercarea regelui Hussein de a impune — la 10 februarie — restricții activității fedainilor. Dar, ca urmare a violentei reacții a organizațiilor palestiniene și pentru a evita o extindere a crizei, guvernul a hotărît să angajeze negocieri cu reprezentanți ai comandourilor în vederea reglementării deplasării și activității forțelor de gherilă pe teritoriul iordanian. Negocierile s-au încheiat

Primul ministru al Belgiei, M. Eyskens, dă citire în Parlament declarației guvernamentale în problema conflictului lingvistic

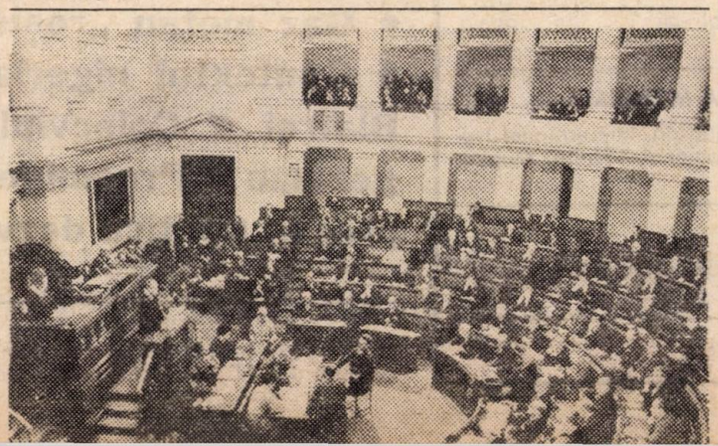

la 22 februarie (la ultima reuniune au participat regele Hussein și Yasser Arafat, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei), printr-un „acord cuprinzător" ale cărui detalii — după cum s-a anunțat oficial la Amman — vor rămîne secrete. In comunicatul comun dat publicității se menționează doar că cele două părți au examinat „într-o atmosferă de cordialitate și bună înțelegere", toate problemele pendinte și că au hotărît „să coopereze în vederea consolidării unității naționale". Referindu-se la acordul încheiat, regele Hussein declara trimisului special al ziarului „Times" la Amman : „Am încercat să renunțăm la subterfugiile din trecut care provocau atîtea dificultăți. Acum, fiecare își cunoaște limitele și responsabilitățile". Comentînd, la rîndul său, acordul din 22 februarie, Arafat arăta, în cadrul unei conferințe de presă ținută în capitala Iordaniei : „Criza a luat sfîrșit cu toate urmările și complicațiile ei. Situația a revenit la normal, așa cum era înainte de 10 februarie".

Acordul intervenit între liderii palestinieni și regele Hussein a fost examinat, luni, la Amman în cadrul unei ședințe „deosebit de furtunoase" (Agenția France Presse) a cabinetului iordanian, în urma căreia, ministrul de interne, generalul Mohammed Rassul Keilani, și-a prezentat demisia. Observatorii reamintesc cu această ocazie că generalul Keilani refuzase să negocieze cu comandourile (în calitatea de ministru de interne lui îi revenea această misiune). „Divergențele apărute în sînul guvernului — subliniază agenția France Presse — au grăbit, fără îndoială, demisia lui".

■

Un alt element de îngrijorare, e drept în altă direcție, s-a înregistrat la cîteva mii de kilometri — atentatul împotriva avionului „Coronado" al companiei elveține „Swissair" cu destinația Tel Aviv, care s-a soldat cu moartea a 47 de persoane. Creșterea numărului atentatelor împotriva avioanelor care deservesc diferite linii internaționale a provocat un puternic sentiment de indignare în rîndul opiniei publice. Atitudini dezaprobatoare față de atmosfera de insecuritate aeriană creată de asemenea acte s-au manifestat în numeroase țări.

Radu BUDEANU

Din declarațiile săptămînii

Marian SPYCHALSKI

președintele Consiliului de Stat al Poloniei, președintele Comitetului Național al Frontului Unității Poporului

„Concilierea poporului polonez și german este posibilă și reală. Polonia a fost gata întotdeauna să ia loc la masa comună a convorbirilor cu reprezentanții guvernului R. F. G. în cazul în care rezultatele unei astfel de întîlniri duc la recunoașterea granței Oder-Neisse. Faptul că s-a ajuns la o astfel de întîlnire de-abia după un sfert de veac nu este din vina Poloniei. Pentru Polonia, obiectul convorbirilor cu R. F. G. nu poate fi și nu va fi problema granței vestice. Tema poate fi și este recunoașterea definitivă de către R. F. G. a caracterului definitiv al granței Oder-Neisse.

In ce privește normalizarea relațiilor dintre cele două țări, aceasta este în interesul ambelor popoare, al păcii și securității în Europa. Condițiile de bază : încetarea oricăror pretenții teritoriale din partea R.F.G., recunoașterea granței poloneze din vest ca definitivă, recunoașterea R. D. G. din punct de vedere al dreptului internațional, recunoașterea tratatului de la München ca neavenit de la început, ratificarea de către R. F.G. a tratatului de neproliferare a armei nucleare. Sîntem profund convinși că pe baza acestor premise și a rolului colaborării pașnice dintre popoarele din Europa putem să construim o pace trainică pe continentul nostru". (Dintr-o cuvîntare rostită la ședința Comitetului Național al Frontului Unității Poporului).

Kurt BACHMANN

președintele P. C. German

„Problema fundamentală o constituie coexistența pașnică între cele două state germane, pe baza deplinei egalități în drepturi, a inexistenței măsurilor discriminatorii, a recunoașterii frontierelor existente și a neamestecului în treburile interne. Aceasta presupune hotărîrea de a recunoaște R. D. Germană din punct de vedere al dreptului internațional.

Recunoașterea R. D. G. din punct de vedere al dreptului internațional se află pe ordinea de zi. Nu există nici o cale pentru a ocoli această problemă. Și în aceasta populația țării noastre nu pierde nimic. Ea poate dobîndi numai pacea, securitatea, relații normale cu R. D. G., posibilitatea reducerii cheltuielilor de înarmare și a reglementării multor probleme în interesul oamenilor muncii". (Din declarația făcută în legătură cu schimbul de scrisori dintre premierul Willi Stoph și cancelarul Willy Brandt).

Pierre TRUDEAU

primul ministru al Canadei

„Politica externă canadiană trebuie să reflecte preocupările canadienilor. Ne preocupăm, în primul rînd, de problemele privind suveranitatea țării. Aceasta se repercutează, spre exemplu, în domeniul economic, în ceea ce privește dezechilibrul dintre Statele Unite și Canada. De asemenea, aceasta are o importanță și în ce privește viitorul nostru în N.A.T.O. Astfel, am luat hotărîrea de reducere a efectivelor noastre militare din Europa în ideea că trebuie să jucăm, în sînul alianței, un rol mai important pe propriul nostru teritoriu". (Din interviul acordat ziarului „Le Monde").

Ahti KARJALAINEN

ministrul afacerilor externe al Finlandei

„Există un interes crescînd al guvernelor diferitelor țări față de conferința general-europeană. În prezent, în mod practic, toate guvernele și-au precizat poziția față de conferința pentru problemele securității europene, exprimîndu-și, totodată, în principiu, o atitudine pozitivă față de studierea continuă a problemelor legate de securitatea europeană.

Au loc largi contacte și consultări interguvernamentale, care duc la extinderea înțelegerii reciproce, necesare pentru adoptarea în comun a hotărîrilor. Noi studiem cu atenție diferitele posibilități pentru obținerea unui progres în problema convocării conferinței. În concepția noastră, crearea unui sistem de pace în Europa trebuie considerată drept țelul comun al tuturor guvernelor interesate în securitatea continentului". (Dintr-o declarație făcută presei în legătură cu pregătirile în vederea convocării conferinței general-europene).

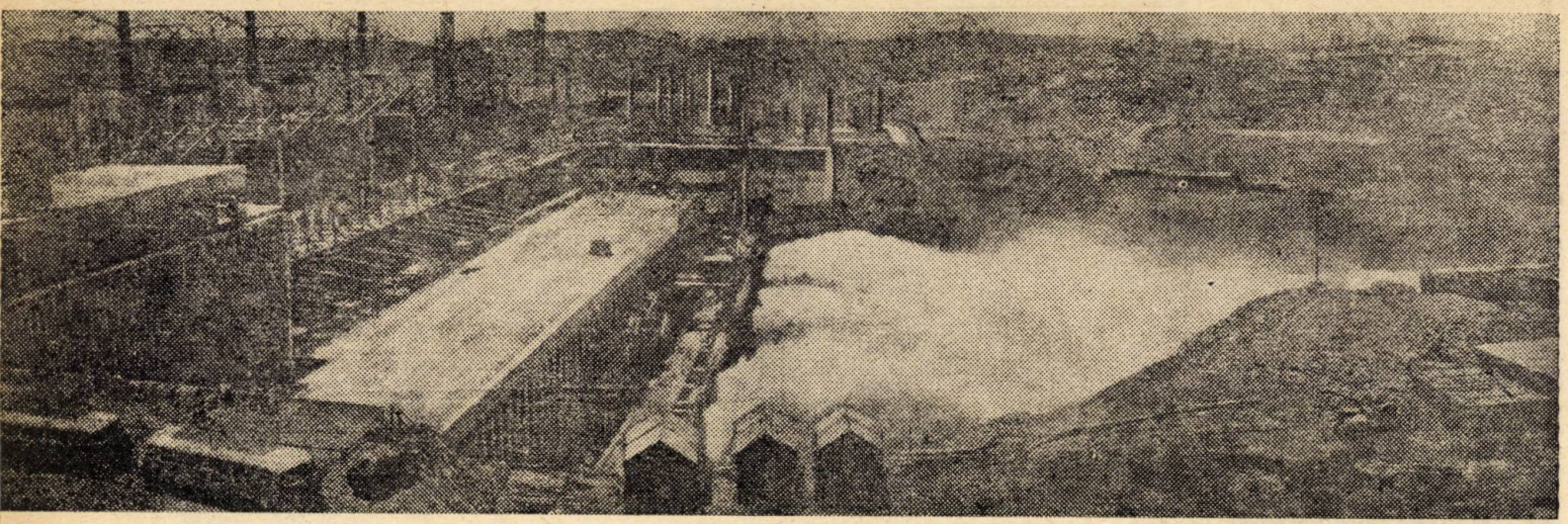

Barajul de la Assuan

Scrisoare din Cairo

VECHI ŞI NOI PUNCTE DE REPER

Romulus Căplescu

O călătorie, fie ea de scurtă durată, pe meleagurile vechiului Eghipet, de-a lungul unui traseu incluzînd, între altele, orașele Cairo, Suez și Assuan, oferă, în aceste zile, cînd escalada militară din Orientul Apropiat produce o unanimă și justificată îngrijorare, elementele unei realități inedite. Camuflajul respectat cu rigurozitate, în special în jurul edificiilor mai importante, baricadele din cărămizi fixate cu mortar, ridicate la intrarea acelorași edificii, cuiburile de mitralieră instalate în dosul parapetelor din saci de nisip, pe care-i întîlnești de altfel mai peste tot, „măștile" individuale ce pot fi zărite la doi pași de aerogară și din care răsar capetele soldaților cu arma în poziție de tragere, ferestrele pe care benzile de hîrtie menite a le proteja de vibrațiile avioanelor supersonice alcătuiesc bizare arabescuri, farurile vopsite în albastru ale automobilelor, — iată tot atîtea aspecte insolite, înregistrate de ochiul gazetarului pe străzile marii metropole străbătute de apele generoase ale Nilului. Nu este, însă, mai puțin adevărat că toate aceste indiscutabile indicii ale unei situații anormale, de încordare, nu modifică, în datele sale esențiale, fluxul vital al marii aglomerații urbane care este Cairo, cu cele patru milioane de locuitori ai săi, cu splendidele sale moschei și palate, cu freamătul asurzitor al bazarurilor sale și, nu în ultimul rînd, cu toată acea mirifică încărcătură a milenii de istorie, condensate în măreția piramidelor, în eternul zîmbet enigmatic al Sfinxului. Vestitul muzeu de antichități, aflat chiar în inima orașului, închide, ca într-un microunivers, elementele acestei realități contradictorii : postamentele unor statui — tezaure neprețuite — dispar aproape sub haina de protecție a nelipsiților saci de nisip, în timp ce vizitatorii, deopotrivă localnici și turiști străini, ignoră cu desăvîrșire prezența acestora, urmărind cu privirea vrăjită contururile chipurilor dăltuite în piatră. Mi s-a părut aceasta un simbol al absurdității războiului, după cum am avut același sentiment pe ruinele vechiului Memphis : contemplam, — un grup nu prea numeros — cu acea reculegere pe care ți-o insuflă apropierea de opere nepieritoare ale geniului uman — colosala statuie a lui Ramses al II-lea, cînd tăcerea parcă milenară a văzduhului a fost spartă, deodată, în țăndări de zborul ca de năluca al unei păsări de aluminiu aducătoare de moarte...

Numeroși sînt cei care au evocat la Conferința parlamentară internațională de la Cairo tocmai aceste aspecte discrepante. Și, poate că puțini au făcut-o mai vibrant ca Bertrand Russell, marele umanist al cărui înflăcărat mesaj de pace pentru această zbuciumată regiune a lumii — ultimul act politic înaintea săvîrșirii sale din viață — a produs adîncă emoție în rîndul celor prezenți. Această conferință — a cărei desfășurare cititorii „Lumii" o cunosc deja — a oferit, atît participanților cît și ziariștilor aflați în acele zile în capitala R.A.U., posibilitatea de a lua nemijlocit contact, într-un timp restrîns, cu o problematică mai vastă ; ea a constituit o expresie a preocupărilor profunde de a se ajunge la o reglementare a conflictului. Dincolo de punctele de vedere divergente sau de accentele polemice, conferința a evidențiat dorința unei grabnice lichidări a situației de crescîndă tensiune din Orientul Apropiat.

Numeroși au fost parlamentarii prezenți la Cairo care au considerat rezoluția din noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate, neaplicată din păcate nici pînă azi, ca oferind șansele cele mai bune ale unei reglementări.

De multă atenție s-a bucurat expunerea poziției constante și principiale a României în această problemă. Atît președintele Conferinței interparlamentare, Mohamed Labib Shukeir, președinte al Adunării Naționale a Republicii Arabe Unite, membru al Comitetului executiv al Uniunii Socialiste Arabe, cît și Mohamed Abdel-Salem Zayat, secretar general al Adunării, au avut cuvinte de apreciere pentru poziția României, subliniindu-i caracterul realist. Aceeași subliniere am notat-o și în discuțiile avute cu colegi de breaslă de la ziarele „Al Ahram" și „Al Gumhuria", cu oficialități de la Departamentul informațiilor.

O poziție ale cărei linii esențiale sînt retragerea neîntîrziată a trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, respectarea dreptului la existență independentă și integritate teritorială a fiecărui stat din regiunea conflictului, rezolvarea problemei refugiaților palestinieni în conformitate cu interesele lor naționale, oferă acel cadru care poate permite Orientului Apropiat să devină o zonă a păcii. Pe zi ce trece, apare tot mai evident că perpetuarea situației conflictuale constituie o povară greu de suportat pentru fiecare din părți. Bombardarea uzinei de la Abu Zabal, moment tragic al actualei escalade, ce a provocat dezaprobarea unanimă a cancelariilor diplomatice și a opiniei publice internaționale, raidurile aviatice, duelurile de artilerie, toate actele de forță adaugă noi elemente stării de încordare în această regiune a lumii, întrețin și sporesc atmosfera de insecuritate.

Este lesne de imaginat ce uriașe eforturi suplimentare trebuie depuse pentru ca viața să-și poată continua cursul în asemenea condiții. Poporul R.A.U. își consacră mai departe energiile construirii unei economii de sine stătătoare, care să depășească tripticul „clasic" de odinioară : bumbac, traficul pe Canalul de Suez, turism. Au început lucrările de extindere a combinatului siderurgic de la Heluan, a cărui capacitate de producție urmează să sporească de la circa 300 000 de tone la 1,2—1,5 milioane tone anual. Aceste cifre pot fi din nou modificate, în urma identificării unor importante rezerve de minereu de fier în regiunea de vest a țării,

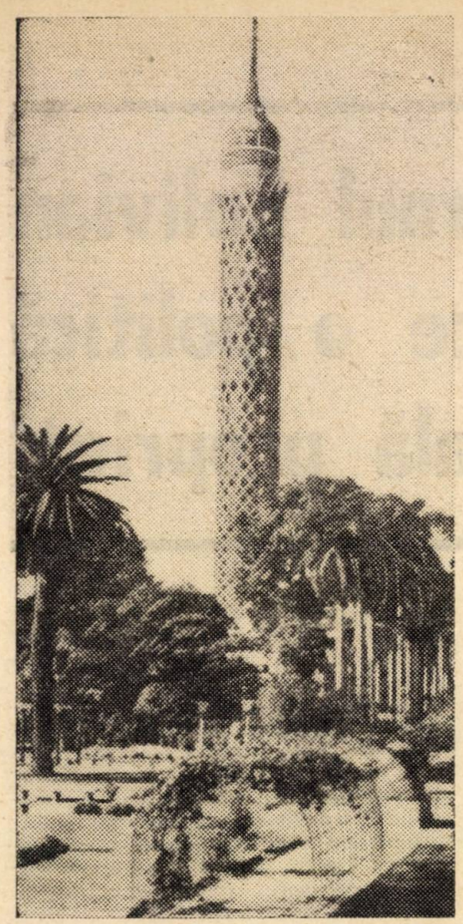

Turnul din Cairo cu restaurantul turnant

apreciate la 200 de milioane de tone. Paralel, au fost identificate și zăcăminte de cărbune, potasiu, fosfați, mangan. Nu trebuie uitat că vechii egipteni sînt considerați primii mineri ai lumii, cum o dovedesc măștile de aur și celelalte podoabe din metal prețios, descoperite în mormintele faraonilor. Multă vreme s-a crezut că vechile mine ale faraonilor (alături de aur mai era exploatat și cuprul) au secătuit. Astăzi, se urmărește localizarea lor precisă, în special a celor de aur, și reactivarea lor, pornindu-se de la presupunerea că minerii de acum cîteva milenii nu puteau sfredeli prea adînc măruntaiele pămîntului. Prin descoperirea și explorarea de noi zăcăminte, cu deosebire în largul golfului Suezului, a crescut producția de țiței a țării, care a atins anul trecut 17 milioane de tone, urmînd să ajungă, în 1970, la 25 milioane de tone; aceasta, deși industria petrolieră a suferit o lovitură grea prin ocuparea regiunilor de exploatare din Peninsula Sinai, cărora le reveneau două treimi din întreaga producție petrolieră a țării. Pentru transportul țițeiului se va construi o conductă între Marea Roșie și Marea Mediterană. Se diversifică gama de produse industriale. În general, în cei aproape 18 ani care au trecut de la revoluția din 1952, producția industrială a țării a crescut de patru ori. R.A.U. fabrică, în prezent, autoturisme (după licență Fiat), mașini de spălat și de cusut, mașini de gătit cu gaze, frigidere. Gazdele recunosc, însă, că se izbesc în această privință de nu puține greutăți: consumul de metal este încă ridicat, prețurile acestor produse nu sînt competitive pe piața mondială. Recoltele de bumbac din ultimii ani au fost bune.

Au fost consemnate succese în smulgerea de noi pămînturi deșertului. Zona locuibilă și cultivabilă a Egiptului este o fișie îngustă care urmează îndeaproape bazinul Nilului și care însumează doar 35 000 kmp, la care se adaugă cele cîteva oaze presărate în deșert, totul reprezentînd un procentaj de numai 4 la sută dintr-o suprafață de peste un milion de kilometri pătrați, adică de două ori cît Franța. Pentru extinderea neîndestulătoarelor zone cultivabile, sînt în curs de valorificare, prin utilizarea pentru irigații a păturilor de apă freatică, depresiunile din deșertul de la apus de Nil, care formează așa-numita Vale Nouă. Firește, însă, perspectivele cele mai spectaculoase sînt cele legate de barajul de la Assuan, grație căruia pămînturile cultivabile vor spori cu circa 600 000 de hectare, adică aproape o treime din ceea ce exista înainte de 1952.

În linii generale, barajul, construit cu ajutorul U.R.S.S., este gata. O serie de lucrări auxiliare, cum ar fi șoseaua de deasupra barajului, înalt de peste 100 de metri, sînt încă în curs. Nu există egiptean care să nu spună cu mîndrie că această construcție, simbol al noului Egipt întrece de 17 ori ca volum piramida cea mare de la Geiza. De pe creasta barajului, privirea îmbrățișează lacul de acumulare Nasser, cea mai întinsă mare artificială din lume. Pe fundul lacului se va depune o uriașă cantitate de mîl — 120 de miliarde mc — cea mai gigantică sursă de îngrășăminte din lume. Procesul va fi însă lent, pe măsura istoriei milenare a acestei țări, și va dura cinci secole. Între timp, lacul va fi populat cu pești, ceea ce va aduce un plus atît de necesar de proteine. Inginerul șef al lucrării furnizează și alte amănunte, privind, de data aceasta, uzina hidroelectrică: în stadiul final, cele 12 turbine, de cîte 175 000 kW fiecare, vor furniza anual 10 miliarde kWh, dublînd producția de curent electric a țării. Încă de pe acum, curentul produs la Assuan pune în mișcare fabrici și uzine din jurul orașului Cairo.

Numeroase sînt obiectivele noi cu care se îmbogățește harta economică a țării. Printre construcțiile industriale ridicate în colaborare cu alte țări, o importanță deosebită vor avea fabrica de produse sodice de la Alexandria și complexul minier pentru valorificarea fosfaților de la Hamrawin — rod al acordului de cooperare cu țara noastră, întruchipare a sentimentelor de simpatie și sprijin ale poporului român față de lupta poporului R.A.U., a popoarelor arabe pentru progres economic și social. Împrejurimile Cairo-ului sînt dominate de așa-numitele *„musakin shaabiyah"* (locuințe populare) — blocuri cu mai multe etaje pentru populația în continuă creștere a orașului. Ultramoderna clădire a cotidianului „Al Ahram", ziar care dispune de o excelentă dotare tehnică, sediul elegant al Televiziunii, noile hoteluri *Sheraton* și *Fontana* — acesta din urmă încă neterminat — sînt tot atîtea repere care conferă o linie arhitectonică modernă și îndrăzneață capitalei țării. N-aș putea, în fine, să nu menționez progresele pe calea învățămîntului, care este complet gratuit, impresia plăcută provocată de tinerii și tinerele studente ale Institutului de științe politice, care au funcționat ca ghizi în timpul Conferinței internaționale a parlamentarilor, calitatea remarcabilă a spectacolului folcloric la care am asistat în sala Operei din Cairo, revirimentul din industria filmului (unde R.A.U. ocupă locul întîi în lumea arabă) prin apropierea de o tratare realistă a subiectelor.

Cu toate aceste neîndoielnice succese, obținute în luptă cu obstacole foarte serioase, în fața R.A.U. stau probleme economice complexe și dificile, și acest lucru gazdele noastre îl subliniază cu toată sinceritatea. În primul rînd, este vorba de asigurarea unei dezvoltări economice pe termen lung, care să ofere condiții corespunzătoare de trai unei populații tot mai numeroase, ritmul de creștere al acestei populații fiind de 2,8 la sută, ceea ce înseamnă că, în curînd, numărul locuitorilor va spori în fiecare an cu un milion (cifra actuală: 32 de milioane). Nu trebuie uitat apoi că venitul mediu anual pe cap de locuitor este încă modest. Rezolvarea unor asemenea probleme, coroborată cu programele ample de valorificare a potențialului material și uman de care dispune această țară, cu eforturile poporului egiptean consacrate unei vieți prospere, confirmă, încă o dată, adevărul că popoarele din această zonă au nevoie de liniște pentru a-și consacra energiile muncii pașnice, constructive.

În mod indiscutabil, criza din Orientul Apropiat îngreunează în modul cel mai serios atingerea acestor obiective. Numai blocarea traficului pe Canalul de Suez, de pildă, reprezintă pentru R.A.U. o pierdere anuală de aproape 300 milioane dolari, recuperată însă în parte, mai precis în proporție de două treimi, prin ajutorul financiar al țărilor arabe bogate în resurse petrolifere — Libia, Kuweit, Arabia Saudită. Turismul, industrie foarte rentabilă dar și foarte fragilă, a avut, de asemenea, de suferit. Farmecul piramidelor, al monumentelor Luxorului continuă să-și facă simțită puterea de atracție, magnificele spectacole „Sunet și lumină" sînt mai departe căutate, dar nu este mai puțin adevărat că numărul turiștilor s-a micșorat apreciabil. Războiul și-a pus din plin pecetea și asupra Alexandriei, oraș aflat în apropierea zonei operațiilor militare. Localitățile din zona Canalului — Suez, Ismailia, Port-Said, au fost aproape în întregime evacuate, canalul însuși transformîndu-se într-o neîntreruptă panglică fortificată, deasupra căreia aproape zilnic se desfășoară dueluri de artilerie. Este o ocazie rară, chiar și pentru ziariștii acreditați permanent la Cairo, de a vizita Suezul, odinioară oraș înfloritor, al treilea port al țării, cu un puls din cele mai trepidante. Azi, din cei peste un sfert de milion de locuitori ai săi, dacă au mai rămas cîteva mii. Străzile sînt pustii, clădirile lipsite de viață. Una din frecventele alarme aeriene ne obligă să luăm cunoștință cu întunecimea unui adăpost subteran... Dincolo de canal — Sinaiul, unul din teritoriile arabe ocupate de trupele israeliene.

Intuiești aici, parcă mai bine, observînd realitățile „pe viu", sensul cererii majore și urgente a retragerii forțelor israeliene de ocupație din aceste ținuturi, a creării condițiilor ca fiecare stat din această regiune să trăiască în condiții de suveranitate, independență și securitate, ca toate popoarele din zonă să-și poată desfășura nestingherite eforturile spre o viață pașnică și prosperă.

reflector

RELAȚII BULGARO-UNGARE

Între 16 și 21 februarie, ministrul afacerilor externe al R.P. Ungare, Janos Peter, a făcut o vizită de prietenie la Sofia, la invitația omologului său bulgar, Ivan Bașev.

Comunicatul comun dat publicității la încheierea vizitei, evocînd atmosfera de deplină înțelegere în care s-au desfășurat convorbirile, consemnează acordul celor două țări de a depune noi eforturi pentru dezvoltarea colaborării și cooperării bilaterale în domeniile producției, comercial, tehnico-științific și turistic. Cei doi miniștri și-au exprimat părerea că interesele păcii și cooperării țărilor europene impun edificarea unui sistem eficace de securitate pe continent, la care să participe în deplină egalitate de drepturi toate statele europene, inclusiv cele două state germane. Janos Peter și Ivan Bașev au subliniat contribuția pe care ar aduce-o la rezolvarea problemelor Europei un acord internațional privind renunțarea la folosirea forței și la amenințarea cu forța în relațiile dintre state.

NOUA FIZIONOMIE ADMINISTRATIVĂ A BELGIEI

Ceea ce s-a numit mai întîi disputa lingvistică din Belgia, apoi problema comunitară — pentru că dincolo de disparitățile de limbă favorabilă wallonilor, există și disparități economice care avantajează regiunile flamande (mai recent și mai modern industrializate) — a constituit săptămîna trecută obiectul unei hotăriri. După peste cincisprezece ani de controverse și uneori de conflicte, după ce mai multe comisii de studiu și grupuri de lucru s-au succedat în căutarea unei soluții, după ce nu de mult se ajunsese în pragul unei crize guvernamentale, primul ministru Gaston Eyskens a anunțat în parlament — iar televiziunea a transmis în direct această ședință — principiile directoare ale noii organizări administrative.

Belgia va fi împărțită oficial în trei regiuni : ținutul flamand, ținutul wallon și Bruxelles, fiecare dintre ele dispunînd de autonomie culturală. Trebuie amintit în această ordine de idei — și este explicația statutului special al capitalei — că Bruxelles, situat în apropierea liniei de demarcație lingvistică dintre walloni și flamanzi, dar de fapt în teritoriu flamand, este, ca urmare a evoluției istorice a țării, un oraș cu populație dominant francofonă. Flamanzii cer, totuși, paritate în compoziția autorităților locale (invocînd ca argument faptul că Bruxelles nu este un oraș ca oricare altul, ci capitala țării) și acceptă, în schimb, principiul parității la nivel național (în ansamblul populației, wallonii sînt minoritari). Fără îndoială, nici extremiștii flamanzi, nici extremiștii walloni nu sînt satisfăcuți. Guvernul are, însă, meritul de a fi elaborat o formulă susceptibilă de a canaliza pe făgașul discuțiilor și organizării o problemă care uneori a dat naștere la regretabile explozii pasionale.

interviul nostru

„Guvernul bolivian va duce o politică internațională proprie"

Cesar Ruiz VELARDE

ministrul afacerilor externe al Boliviei

La o primă întrebare, privind direcțiile principale ale politicii internaționale boliviene, ministrul afacerilor externe al țării, generalul Cesar Ruiz Velarde, ne-a răspuns că guvernul din La Paz „este hotărît să ducă pînă la capăt o politică internațională proprie care să-i permită să facă față dependenței externe și necesității de a elimina factorii străini care se opun programului de dezvoltare a țării, hotărîrii de a edifica un model național de dezvoltare în cadrul autonomiei fixate. Diverse documente emise de guvern se referă la politica internațională pe care o urmează în prezent țara. Este vorba, în primul rînd, de deschiderea relațiilor noastre spre toate națiunile lumii, indiferent de regimurile lor politice, de respectarea principiilor autodeterminării și ale neintervenției în treburile interne. Această politică relevă o vocație pașnică — prietenia și colaborarea cu toate țările lumii și, totodată, solidaritatea noastră cea mai amplă cu lupta popoarelor pentru eliberarea lor națională și pentru eliminarea oricăror forme de colonialism".

Referindu-se la stabilirea de relații diplomatice dintre Bolivia și România și la perspectivele schimburilor comerciale, ale cooperării economice și tehnice dintre cele două țări, interlocutorul nostru a spus : „Stabilirea de relații diplomatice cu România este o consecință imediată a noii politici internaționale pe care o urmează Bolivia. Credem că, prin inițierea unui contact permanent între ambele țări se pot deschide și amplifica multe și importante sectoare de cooperare, de asistență tehnică și de schimburi comerciale. Știm că România a atins un important grad de dezvoltare în sectoare care prezintă interes pentru economia boliviană, cum sînt, de exemplu, industrializarea petrolului, tehnica de exploatare minieră și sectorul agricol. Pentru a se ajunge la o cooperare și la dezvoltarea schimburilor comerciale între cele două țări, au fost încheiate două convenții de bază, fixîndu-se liniile generale în vederea perfectării de acorduri concrete, care considerăm că pot fi realizate într-un viitor foarte apropiat".

Expunînd diferitele forme ale cooperării economice între țările latino-americane, generalul Cesar Ruiz Velarde a dat ca exemplu acordul țărilor din bazinul La Plata, „care va contribui la executarea de proiecte de infrastructură, cum este cazul construirii portului Busch, pe cursul fluviului Paraguay, de mare importanță pentru dezvoltarea zonei respective".

Am solicitat opinia ministrului de externe bolivian în legătură cu poziția Organizației Statelor Americane față de necesitățile de dezvoltare ale țărilor latino-americane. „Pînă în momentul de față, ne-a spus generalul Cesar Ruiz Velarde, organismul interamerican nu a răspuns așteptărilor membrilor săi latino-americani. Cu tot caracterul ei eminamente politic, O.S.A. ar putea fi punctul de întîlnire în care să se discute problemele cooperării continentale și ale mecanismelor ei. Credem că de la tribuna O.S.A. națiunile latino-americane ar putea avea prilejul să-și exprime aspirațiile și dificultățile pe care le întîmpină, să propună noi scheme de politică comercială și de cooperare care, pînă în prezent, nu au dat roadele așteptate. În această direcție s-au pus acum temelii importante, cum este, de exemplu, consensul țărilor membre ale C.E.C.L.A. (Comisia economică de coordonare latino-americană, unicul organism din care nu fac parte S.U.A., ci numai latino-americanii — n.a.). Hotărîrile C.E.C.L.A. constituie o sinteză a problemelor comune care afectează America Latină, dorința de a stabili un nou stil în relațiile interamericane.

Următoarea întrebare se referă la aprecierile presei din Bolivia și din alte țări ale continentului în legătură cu existența unei încercuiri imperialiste a Boliviei. Generalul Cesar Ruiz Velarde declară că „trusturile imperialiste acționează concentric pentru a evita consolidarea măsurilor guvernului bolivian prin care statul a preluat petrolul și gazul exploatate înainte de «Gulf Oil Company». Contra acestei încercuiri s-a manifestat puternic solidaritatea guvernelor și popoarelor latino-americane, mișcare culminînd cu atitudinea prietenească manifestată față de politica Boliviei în cursul celei de-a noua sesiuni ordinare a A.L.A.L.C. de la Caracas".

Vasile OROS

Președintele Nixon semnînd mesajul cu privire la politica externă a S.U.A.

AMERICA ȘI „STAREA LUMII"

„Cea mai cuprinzătoare declarație de politică externă și militară americană prezentată în acest secol". Așa a caracterizat președintele Nixon raportul de politică externă pe care l-a trimis Congresului săptămîna trecută, primul dintr-o nouă serie de mesaje prezidențiale anuale despre „Starea lumii". Intenția sa, a precizat președintele într-o discuție cu gazetarii, a fost de a oferi „o politică pentru un deceniu și chiar pentru mai mult de un deceniu". Document voluminos — 119 pagini dactilografiate — mesajul intitulat „Politica externă a Statelor Unite pentru anii 1970, o nouă strategie pentru pace", depășește, atît prin dimensiuni cît și prin structura sa, o obișnuită declarație de intenții politice. Președintele Nixon l-a conceput ca pe o analiză a situației mondiale actuale, ca pe o expunere a punctului de vedere oficial al Administrației Statelor Unite despre toate problemele majore ale relațiilor internaționale.

În consecință, accentul cade nu asupra formulării unor programe politice inedite, ci asupra explicării unor acțiuni și programe în curs de aplicare. De aici, impresia de cunoscut, de repetire, pe care o resimte cel ce citește textul integral după ce a luat cunoștință de diferitele declarații și luări de poziție precedente ale actualului președinte al Statelor Unite. În acest document cuprinzător, comentatorii au căutat, în primul rînd, expresia unei filozofii a politicii, imaginea despre lume care determină și inspiră activitatea internațională a celei mai mari puteri occidentale. Analizele și exegezele au urmărit, de asemenea, să stabilească în ce măsură există o corespondență între principiile proclamate și acțiunile concrete ale diplomației americane.

Unii observatori cu o atitudine critică față de echipa de la Casa Albă — James Reston, de pildă — obișnuiau să-i reproșeze președintelui Nixon că s-ar mărgini doar la „politics", adică la tactici politice sau la un politicianism vizînd obiective imediate, în lipsa unei „policy", ceea ce s-ar traduce prin strategie politică pe termen lung, implicînd o perspectivă mai amplă și un anumit grad de clarviziune. După publicarea acestui raport-fluviu, direcția obiectiilor tinde să se schimbe. Nu se mai vorbește despre lipsa unei concepții politice de ansamblu — contururile ei au fost trasate și i s-a dat și un nume „doctrina Nixon" — ci se discută în ce măsură aderă cu adevărat această doctrină la realitățile descrise de autorul ei, cum va fi întîmpinată de factorii externi de care depinde în bună parte eventualul ei succes și cum ar trebui să fie pusă în practică.

După cum se vede, nici măcar termenul prin care președintele și-a desemnat programul internațional și anume „doctrina Nixon" nu este nou. El a apărut îndată după conferința de anul trecut din insula Guam și indica inițial politica asiatică preconizată de puterea executivă americană. Dar, ca și alte noțiuni și intenții descrise în raportul de la 18 februarie, conceptul și-a extins sfera, a căpătat o nouă delimitare, a fost precizat.

Atribuind „doctrinei Nixon" propriul său nume, președintele Statelor Unite a ținut, probabil, să sublinieze că ea reprezintă rezultatul investigațiilor și reflecțiilor sale personale. Un ziarist american, Joseph Kraft, remarca absența de la Washington în momentul prezentării mesajului, a secretarului de stat William Rogers, care călătorea prin Africa, și a secretarului apărării, Melvin Laird, trimis în Vietnam. A trecut, afirmă acest ziarist, vremea cînd Dean Acheson, pe atunci secretar de stat, putea să spună că „președintele este Alah iar secretarul de stat este profetul care îi «coordonează» pe credincioși". Astăzi, „singura oficialitate care poate armoniza vastul asortiment de interese ale politicii externe a S.U.A. este președintele însuși...". Alt gazetar, Max Frankel, descoperă „rădăcinile doctrinei Nixon în anii de călătorii neoficiale și de observare a lumii, în care președintele și-a pregătit candidatura".

Elementul fundamental al „doctrinei" este cunoscut din discursuri și mesaje anterioare : „ne aflăm în faza de trecere din era confruntării în era negocierii", și din era *leadershipului*, adică a hegemoniei americane asupra membrilor tratatelor militare inițiate de S.U.A., în era *partnershipului*, adică a unor relații noi între aliați, între parteneri. Ca atare, pentru a nu se lăsa depășite de evoluția evenimentelor și pentru a nu se trezi într-o situație de izolare politică, Statele Unite ar urma să se adapteze noilor realități, să-și mențină și să-și consolideze prezența pe continentele neamericane prin tactici noi. Citînd chiar cuvintele președintelui Nixon, ar însemna că pe viitor : „Statele Unite ale Americii vor participa la apărarea și dezvoltarea aliaților și prietenilor lor, dar America nu poate să elaboreze toate planurile, să întocmească toate programele, să execute toate hotărîrile și să-și asume întreaga apărare a țărilor". Trebuie spus că, deși mesajul acordă un spațiu amplu criticării unor concepții ale predecesorilor lui Nixon („în trecut prea mult timp S.U.A. au condus fără să asculte. Au vorbit aliaților lor în loc de a discuta cu ei. I-au informat despre noile acțiuni, în loc de a lua hotăriri cu ei"), concluzia președintelui nu pare a fi renunțarea la politica de dominație, repudiată de popoare, ci doar o altă „împărțire a răspunderii". Cu alte cuvinte, nu este abandonată ideea că S.U.A. trebuie să joace în continuare „un rol" în treburile altor țări, după cum sistematica repetare a formulei „menținerea forței necesare" în cadrul alianței N.A.T.O. readuce ecourile vechilor teze ale politicii de forță.

Pornind de la afirmația cuprinsă în mesaj : „Nu sîntem implicați în lume deoarece avem angajamente ; avem angajamente deoarece sîntem implicați. Interesele noastre sînt cele care trebuie să determine angajamentele noastre, nu invers. Vom privi noile angajamente în lumina unei evaluări atente a intereselor noastre naționale și a intereselor altor țări", vom încerca să arătăm cum se repercutează (teoretic, cel puțin) acest nou pragmatism asupra politicii ce se preconizează a se aplica față de cîteva zone și probleme esențiale.

Deși vorbește pe larg despre schimbările care s-au produs în Europa în ultimul sfert de secol și evocă necesitatea negocierii ca metodă esențială de rezolvare a problemelor litigioase, președintele continuă să vadă în N.A.T.O. — unul din principalele instrumente ale „războiului rece" — un element esențial al politicii americane față de continentul european. Se reafirmă, astfel, sprijinul pentru vechea politică de bloc, se repetă că actualul nivel al trupelor americane din Europa occidentală va fi menținut „cel puțin pînă la mijlocul anului 1971" și se anunță o reexaminare a strategiei militare a N.A.T.O. Schimbările preconizate privesc aproape exclusiv relațiile din interiorul Pactului Atlantic, care ar urma „să se caracterizeze într-o măsură tot mai mare printr-o adevărată asociere, căci dacă nu vom putea dezvolta asemenea relații cu aliații noștri nord-atlantici, perspectivele de a ajunge la asemenea relații cu alți prieteni și aliați ai noștri vor fi destul de slabe". Angajarea americană în Europa occidentală este prezentată însă ca „un fapt de viață" : „Nu putem să ne dezangajăm de Europa așa cum nu putem să ne dezangajăm de Alaska", afirmă președintele Statelor Unite, deși recunoaște că nu mai stă în puterea S.U.A. să impună o anu-

mită linie de conduită țărilor vest-europene.

În mesajul său, președintele S.U.A. s-a ocupat și de situația din Orientul Apropiat, subliniind că, după părerea Administrației S.U.A., „rezoluția O.N.U. din 1967 privind încetarea focului stabilește condițiile care trebuie înfăptuite la fața locului dacă se urmărește realizarea unei reglementări". Deși s-a pronunțat în favoarea unei „limitări a angajării directe a marilor puteri" în regiunea Orientului Apropiat, totuși președintele Nixon a lăsat să se înțeleagă că Statele Unite vor continua să furnizeze armament Israelului pentru „menținerea unui echilibru de forțe" în această regiune.

Capitolele consacrate relațiilor cu țările socialiste trebuie privite în lumina considerentelor expuse în capitolul intitulat „O eră de negociere". După ce se evocă primejdiile specifice epocii nucleare, se subliniază că „într-o lume schimbătoare, construirea păcii cere o comunicare răbdătoare și continuă. Prima noastră sarcină în acest dialog este fundamentală — să evităm războiul".

În ceea ce privește relațiile americano-sovietice — asupra cărora mesajul revine în repetate rînduri — se subliniază că „problema centrală constă în posibilitatea ca cele două țări ale noastre să-și poată depăși divergențele și să colaboreze la construirea unei păci trainice. În 1969 noi am făcut un început bun". Sînt enumerate, în acest sens, toate acordurile realizate începînd de la ratificarea tratatului de neproliferare a armelor nucleare pînă la începerea tratativelor SALT. Totodată, însă, sînt prezentate și principalele puncte de divergență și se adaugă: „Dacă au fost înregistrate anumite succese în tratative și dacă există motive de optimism prudent în sensul că vor urma și alte tratative, relațiile noastre de ansamblu cu U.R.S.S. sînt încă departe de a fi satisfăcătoare, ceea ce dăunează cauzei păcii".

Examinînd politica S.U.A. față de R. P. Chineză, mesajul afirmă dorința „îmbunătățirii relațiilor", dar declară, în același timp, că S.U.A. „intenționează să mențină" angajamentele militare prevăzute în acordurile încheiate cu Cian Kai-și.

În analizarea relațiilor S.U.A. cu țările socialiste, mesajul prezidențial pleacă de la ideea recunoașterii unor profunde dezacorduri ideologice și deosebiri de interese, subliniind: „Nici nu pretindem că acordul este iminent, trezind iluzia că ei și-au abandonat convingerile sau că sînt pe punctul de a o face în procesul negocierilor. Tocmai aceste deosebiri cer crearea unor condiții obiective — negociere cu negociere — din care să se poată dezvolta pacea".

„Noi urmărim — se spune mai departe în mesaj — tratative și destindere pentru reducerea încordării existente, nu pentru provocarea unei noi încordări. Tot astfel, Statele Unite consideră țările din Europa răsăriteană ca fiind țări suverane... Sîntem gata să începem tratative cu țările din Europa răsăriteană în vederea normalizării treptate a relațiilor. Ne vom conforma în ce privește ritmul și amploarea normalizării, oricăror dorințe ale acestor țări. S-au realizat progrese în această direcție în relațiile noastre cu România. Vizita mea de vară trecută în această țară — care pentru mine, omenește vorbind, este de neuitat — a pus în mișcare o serie de programe de cooperare în domeniul economic, tehnic, științific și cultural. Intenționăm să le continuăm, în mod susținut. Convorbirile mele cu președintele Ceaușescu au inițiat, de asemenea, procesul unui schimb de păreri cu privire la probleme mai largi de interes reciproc care, după părerea noastră, contribuie la îmbunătățirea generală a comunicărilor între Est și Vest. Poate stabili relații similare orice țară comunistă care dorește asemenea relații. Stabilitatea și pacea în Europa vor fi consolidate după lichidarea dezbinării ei. După cum am arătat în toastul adresat președintelui Ceaușescu în timpul vizitei mele în România, în august anul trecut, «ceea ce urmărim noi, la urma urmelor, nu este o pace a hegemoniilor sau a unității artificiale, ci o pace în care să fie respectate interesele legitime ale fiecăruia și interesele tuturor să fie salvgardate».

Capitolul privitor la politica economică internațională pornește, de asemenea, de la constatarea schimbărilor survenite în lume și preconizează o liberalizare corespunzătoare a comerțului, a programelor de ajutor, a politicii monetare. Referindu-se însă, la acest capitol, și la „promisiunile generoase" cuprinse în alte capitole, „The New York Times" constată că marele „compendiu de politică externă" este „prea bogat în retorică pioasă și prea sărac în afirmări concrete, lipsite de ambiguitate, ale politicii americane". De altfel, această critică revine, în forme variate, și în alte editoriale ale presei americane. „The Washington Post" adoptă chiar un ton ironic și dur: „Un mesaj de o asemenea lungime ar trebui să se susțină singur și să spună ceva. Ceea ce îi reproșăm este nu substanța declarației președintelui, ci extraordinara ei lipsă de substanță, în raport cu lungimea ei. Opinia publică dezorientată și neliniștită merita din partea unei administrații care se află la putere de un an, ceva mai mult decît o broșură frumos frazată despre politica externă".

Alături de rezervele provocate de lipsa unor programe concrete noi, satisfăcătoare, se înregistrează însă și unele aprecieri pozitive la adresa declarației. Senatorul Mike Mansfield a arătat că este plăcut impresionat de faptul că Nixon pune accentul pe negocieri și pe relațiile de parteneri, nu pe poziția predominantă a Americii în lumea occidentală. Alt senator democrat, Albert Gore, a elogiat „realismul" cu care sînt privite unele probleme externe. Editorialul ziarului „International Herald Tribune" apreciază că președintele Nixon „vorbește consecvent în termeni de *partnership* mai curînd decît de *leadership*", ceea ce ar putea duce la „o fază nouă în relațiile internaționale".

Necesitatea acestei modificări de optică era de multă vreme evidentă. Unii comentatori sînt de părere că președintele Nixon nu face decît să se plieze, cu destulă întîrziere, în fața unor cerințe obiective. Alții se întreabă dacă politica concretă a S.U.A. se va conforma cu adevărat acestor imperative.

Critici aspre se înregistrează atunci cînd sînt luate în considerație două capitole de cea mai mare însemnătate: problema înarmărilor și războiul din Vietnam.

O mare parte a raportului este consacrată tratativelor de dezarmare, cu referiri amănunțite la convorbirile americano-sovietice pentru limitarea armamentelor strategice. În partea finală, consacrată „problemelor viitorului", „limitarea armelor strategice" și „limitarea livrărilor de arme către regiunile în care există conflicte" se situează în fruntea listei obiectivelor de urmărit, înainte de „rezolvarea marilor probleme politice dintre Est și Vest" și de „cooperarea mai strînsă în crizele potențiale". Oricît ar părea, însă, de ciudat, în capitolul despre tratativele SALT se încearcă să se justifice hotărîrea Administrației de a continua crearea sistemelor de rachete MIRV și Safeguard. Or, cu excepția războiului din Vietnam, nici o altă problemă nu a stîrnit în ultima vreme critici atît de severe la adresa politicii guvernului american. În platforma politică a partidului democrat, publicată la începutul lunii, se arăta că anunțarea hotăririi de a continua aceste programe „va provoca îndoieli asupra intențiilor americane și va prejudicia serios perspectivele tratativelor SALT". Fostul vicepreședinte al S.U.A., Hubert Humphrey, a atras atenția în termeni drastici asupra răspunderii enorme pe care și-o asumă guvernul american. „Șansele de succes ale tratativelor de la Viena cu Uniunea Sovietică vor fi minime dacă nu vom face din sistemele MIRV și ABM subiecte negociabile".

„Dacă Vietnamul este cea mai stringentă problemă a Administrației, cursa înarmărilor este cea mai importantă", a subliniat Averell Harriman. Nici una dintre aceste două probleme nu găsește, însă, în mesajul prezidențial, un răspuns cît de cît satisfăcător, cît de cît în concordanță cu obiectivele declarate în expunerea de motive generală. În privința războiului din Vietnam, se rămîne la formula „vietnamizării" a cărei inconsistență este bine cunoscută. Primele cuvinte ale raportului sînt: „Atunci cînd mi-am preluat funcția, problema cea mai urgentă care stătea în fața națiunii noastre era războiul din Vietnam. Nici o problemă nu a ocupat mai mult gîndurile și energiile noastre în cursul anului care a trecut". Aplicată, însă, la războiul din Vietnam — de altfel, aceasta a fost destinația ei inițială — „doctrina Nixon" nu preconizează o soluție realistă, de natură să ducă la lichidarea prin negocieri a situației de criză, dimpotrivă, este o reafirmare a poziției de ignorare a drepturilor imprescriptibile ale poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta. Nu vom reveni asupra faptelor binecunoscute care demonstrează că „vietnamizarea" războiului nu este decît o altă formă de continuare a agresiunii, de folosire a trupelor saigoneze pentru realizarea obiectivelor politico-militare ale S.U.A. Dacă, așa cum susține „The New York Times", „Vietnamul constituie testul doctrinei Nixon", nu se vede în ce fel își va putea trece cu succes examenul această doctrină. „În Vietnam și în alte locuri din Asia, relevă același ziar, dl Nixon s-a angajat să onoreze vechi angajamente despre care mulți americani au ajuns la concluzia că nu mai sînt — dacă în genere au fost vreodată — compatibile cu interesele Statelor Unite". Este relevată aici contradicția între politica față de Vietnam și declarația de principiu privind relațiile dintre angajamentele și interesele americane.

Problemele concrete, stringente, în care Statele Unite sînt implicate în mod direct, nu-și găsesc încă soluții corespunzătoare în raportul despre „Starea lumii". El pornește de la o analiză mai temeinică, mai aderentă la realități, a acestei „Stări", fără a trage, însă, de aici toate concluziile care s-ar fi impus.

Felicia ANTIP

2

sinteze

Tineretul și contemporaneitatea

Vasile Nicolcioiu

Diversitatea formelor și modalităților prin care tînăra generație își face cunoscute opțiunile și idealurile în numele cărora luptă apare ca un corolar al diversității de poziții și concepții politice și ideologice ale diferitelor clase și forțe sociale. Corelația nu este numai pur logică, ci impusă de realități. Tineretul din țările capitaliste își reprezintă o nouă societate și o comunitate internațională fondate pe noi principii și eliberate de pericolul războiului, al politicii de dictat, imixtiune și forță. Imaginea pe care și-o construiesc diversele forțe, curente și tendințe despre această societate și comunitate internațională, căile de înfăptuire, instrumentele de acțiune pot fi diferite, ceea ce, de altfel, viața o confirmă pe deplin. Diferențele sînt legate de specificul fiecărei țări sau al etapei respective de dezvoltare a societății. Ca și alte forțe sociale, tineretul poate să acționeze pașnic sau violent, direct sau voalat, organizat sau spontan. Judecînd după aparențe, s-ar putea accepta sau respinge actele și manifestările acestuia ; aprecierea greșită sau chiar arbitrariul ar proveni din analiza unilaterală, circumscrisă la acțiune și necorelarea ei cu strategia și tactica mișcării generale a forțelor revoluționare și progresiste. Lipsa unei analize în acest sens ar putea dăuna atît mișcării de tineret cît și procesului revoluționar în ansamblu.

Evident, judecățile de valoare trebuie să aibă la bază concepții și teze cu adevărat științifice, marxist-leniniste, iar bogăția și diversitatea formelor de luptă, justețea lor să fie apreciate prin prisma unor legități obiective și a adevărului că pe măsură ce noi și noi popoare vor instaura socialismul, se vor îmbogăți implicit și aceste forme.

Pe de altă parte, trebuie să avem în vedere că legile, tezele și principiile universal-valabile, care dobîndesc forță prin gradul de generalitate și esențialitate, nu pot fi aplicate mecanic, ignorînd momentul sau condițiile specifice din fiecare țară. Aprecierile asupra mișcării de tineret de acum cîteva decenii, de pildă, nu pot fi aplicate întocmai, să zicem, mișcărilor actuale din Franța, Italia sau „noii stîngi" americane.

Evaluarea și aprecierea noilor realități constituie o necesitate pentru ca și organizațiile, grupările și mișcările de tineret să urmeze — alături de partidele comuniste și muncitorești, de forțele democratice — calea luptei revoluționare, progresiste. Unii, înțelegînd o asemenea necesitate, afirmă totuși că „nu trebuie elaborată o politică pentru tineret, ci trebuie căutată o politică cu tineretul". În ambele cazuri se reține numai un aspect al poziției față de această categorie socială, neglijîndu-se, de fapt, ideea antrenării sale și realizării unui front puternic, unit, în cadrul căruia tineretul să aibă un rol bine definit, alături de celelalte forțe sociale.

Valoarea teoretizării și generalizărilor rezidă, desigur, în forța de înțelegere și reflectare a realității. Dacă analizăm evoluția mișcării de tineret în ultimele decenii, vom verifica întru totul concluzia că s-au realizat o maturizare și o activizare politică a tineretului, concluzie care, chiar dacă nu este unanimă, ori i se dau accepțiuni diferite, este, totuși, general admisă și, ceea ce este important, reală.

Reamintindu-mi discuțiile purtate cu numeroși lideri ai organizațiilor de tineret și studențești, cu tineri din diverse țări, obțin o rezultantă foarte sugestivă pentru frămîntările și preocupările acestora, un obiectiv principal fiind realizarea unității mișcării de tineret, a unității tuturor forțelor progresiste și democratice în lupta pentru transformări politice, economice, sociale, împotriva imperialismului, pentru pace și securitate. Într-adevăr, această luptă a dat roade atît pe plan național cît și internațional. Alături de partidele politice, organizațiile de tineret s-au angajat pe calea luptei și acțiunii ferme pentru lichidarea exploatării, a inegalității sociale, împotriva capitalului și monopolurilor, pentru înfăptuirea năzuinței de libertate socială și națională. Transformările produse în conștiința tineretului, în platforma și programul de luptă au dus la dezvoltarea mișcării, atît ca amploare cît și ca profunzime. Preocuparea esențială a organizațiilor de tineret este realizarea unității de acțiune și depășirea obstacolelor pe care le-ar ridica deosebirile de concepții politice și ideologice. Vorbind despre unitate, este firesc să se pună întrebarea cu ce forțe să se realizeze și pe ce bază. Lupta și activitatea tineretului, demonstrațiile și manifestările pentru progres social, libertate, democrație, împotriva imperialismului, a forțelor reacțiunii și războiului, acțiuni organizate și desfășurate cu un curaj impresionant și cu conștiința capacității și forței mobilizatoare, constituie o dovadă că unitatea și lupta comună sînt deopotrivă expresia necesității și a unei reale posibilități.

Tineretul comunist din Europa occidentală și, pentru a aminti doar cîteva organizații, cel din Spania, Portugalia, Franța, Anglia, țările nordice, Belgia, din țări ale Asiei, Americii Latine, se situează prin poziția și lupta sa revoluționară în primele rînduri ale forțelor înaintate ale tineretului din aceste țări, angajîndu-se — alături de partidele comuniste și muncitorești, de celelalte detașamente politice și forțe progresiste — în puternice bătălii de clasă, împotriva nedreptății sociale, a imperialismului și colonialismului.

În aproape toate țările capitaliste există un număr extrem de mare de organizații de tineret, asociații, cluburi, fundații, mișcări, de la cîteva zeci pînă la cîteva sute în fiecare țară, cu obiective dintre cele mai diverse — politice, sociale, culturale, religioase, sportive, turistice etc. Chiar dacă ideile și convingerile sînt diferite, se remarcă tot mai evident tendința de apropiere și unire, manifestarea tot mai puternică a frămîntărilor și idealurilor comune ale tineretului. În asemenea condiții ar fi o gravă greșeală să se condiționeze colaborarea, atît la scară națională, cît și internațională de identitatea absolută de opinii și poziții față de căile de transformare a societății, ori față de evenimentele și fenomenele vieții internaționale. Abordarea și soluționarea cu realism și responsabilitate a unității pe plan național creează premise favorabile pentru lărgirea colaborării internaționale. Aș aminti, de exemplu, vizita pe care o delegație finlandeză, alcătuită din reprezentanți a 10 organizații de tineret și studenți din Finlanda, a efectuat-o în țara noastră. Dialogul, schimbul de idei cu membrii unei delegații în care nici măcar doi dintre ei nu reprezentau aceeași organizație și a cărei componență era extrem de eterogenă — fiind reprezentate organizațiile comunistă, social-democrată, studențească, de elevi, simonistă, sindicală, Consiliul de stat pentru problemele tineretului etc. — au fost foarte relevante în privința resurselor și posibilităților largi pentru acțiuni comune de care dispune tineretul, chiar dacă nu există o identitate de concepții politice, filozofice, religioase. Am amintit acest exemplu ca avînd o mare valoare sugestivă pentru transformările produse în mișcarea de tineret din țările capitaliste.

Deplasările în cadrul aceleiași organizații sau al mișcării dintr-o țară sau alta sînt inevitabile și, privite în sine, pot reprezenta un progres sau o involuție. Radicalizarea și maturizarea mișcării de tineret sînt, însă, trăsăturile ei permanente, caracteristice, fiind rezultatul schimbărilor generale produse în societatea capitalistă, al lărgirii și dezvoltării forțelor progresiste și democratice.

Mișcarea de tineret din fiecare țară și, în consecință, la nivel internațional, este desigur foarte complexă. Se produc schimbări, deplasări, pozitive sau negative, apar noi curente și tendințe ; tineretul se alătură diferitelor partide și grupări politice, promovează idei proprii. Sînt cazuri cînd tineretul se situează pe poziții avansate în cadrul unor organisme politice, dacă acestea, nefiind receptive la cerințele realității, preferă conservatorismul și închistarea. Tineretul se caracterizează într-adevăr prin sensibilitate la ceea ce este nou și progresist, dar ar fi eronat ca în cazul adoptării unei poziții deosebite aceasta să fie atribuită numai „tinereții". Absolutizările sînt întotdeauna nocive și chiar „conflictul dintre generații" este tot o exacerbare a unor deosebiri inerente dintre generații, dar care în capitalism — fiind juxtapuse pe contradicțiile societății — îmbracă forme puternice, ajungîndu-se la fetișizarea lor și chiar la teorii privind înlocuirea luptei de

clasă cu „lupta dintre generații". Pozițiile avansate nu sînt însă un apanaj al tineretului, ci al tuturor categoriilor și forțelor sociale care devin conștiente de necesitatea transformării structurilor depășite și a unor înnoiri în viața socială. Nici organizațiile tineretului și studenților nu sînt scutite de momente grele, sciziuni, replieri. Chiar în asemenea momente s-a dovedit, însă, că tineretul este matur și capabil să înfrunte dificultățile, să-și refacă rîndurile. Se spune că romantismul în activitatea politică poate constitui un factor de progres sau de regres. În bună parte e adevărat. Romantismul facil înseamnă lipsă de realism și clarviziune, dar cred că tineretul poate fi deopotrivă romantic și revoluționar, încît prin puritatea ideilor și consecvența spiritului revoluționar să reprezinte un factor de progres.

Angajarea în viața politică, integrarea în lupta pe care clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, largi pături sociale o duc pentru democrație, pace, progres, socialism, reprezintă coordonatele fundamentale ale marii majorități a organizațiilor tinerei generații. În programele organizațiilor comuniste, socialiste, revoluționare, asemenea scopuri sînt însăși rațiunea existenței și activității lor. Dar noi și noi detașamente ale tineretului trec de la simple revendicări la lupta politică. În programul Uniunii Tineretului Muncitor Marocan se subliniază, de pildă, că „în etapa actuală tineretul muncitor marocan nu poate opta pentru indiferență sau apolitism, ci trebuie, în mod necesar, să se angajeze, ca organizație, alături de clasa muncitoare din care a ieșit".

Un însemnat număr de organizații studențești din Franța, Italia, Suedia, Finlanda, R.F.G., Danemarca, ca și din alte țări au renunțat la concepția „Student as such" (studentul în sine), care limita lupta studențimii la probleme specific studențești, angajîndu-se într-o confruntare curajoasă cu problemele politico-sociale fundamentale ale societății în care trăiesc.

Dacă pînă acum un deceniu se vorbea de „tăcerea tineretului" american, pe care mulți o interpretau ca o liniște înaintea furtunii, în prezent, numeroși tineri americani constituiți în organizații, consilii, cluburi și mișcări împotriva războiului în Vietnam, a segregației și discriminărilor rasiale sau cu obiective politice și sociale mai complexe, tinerii din Partidul „Black Panthers", care consideră că unitatea în rîndul clasei muncitoare, indiferent de culoarea pielii lor, este un imperativ și o necesitate istorică, adaugă noi simboluri mișcării actuale a tinerei generații, a forțelor progresiste, și semnificații profunde „noii stîngi" în torentul de forțe și energii dezvăluite. Expresia „noua stîngă" o acceptăm ca fiind cu totul convențională, întrucît procesul este firesc, ca o dezvoltare generală a forțelor progresiste, prin lărgirea frontului acestora, prin intensificarea și îmbogățirea formelor de luptă, ceea ce este valabil cu diferențele de rigoare și pentru tineretul din Finlanda sau Italia, din R.F.G. sau Suedia.

Uneori, dîndu-se o accepțiune greșită mișcării de tineret și studenți, se iau în considerare doar acțiunile, demonstrațiile, manifestările organizate sau spontane. Acestea reprezintă o formă de acțiune, dar prin mișcarea de tineret și studenți înțelegem, fără a fi vorba de o definiție, totalitatea organizațiilor, asociațiilor, cluburilor, uniunilor, tendințelor, curentelor existente în rîndul tinerei generații și care au o gamă foarte largă de concepții, convingeri și obiective, dar care în esențialitatea lor se caracterizează prin ideea de progres social, de pace și securitate internațională. Am făcut o asemenea precizare deoarece nu toate manifestările tinerei generații pot fi asociate mișcării de tineret căreia îi recunoaștem rolul, locul și importanța sa în lupta pe care o desfășoară forțele înaintate ale societății. Acțiunile extremiste, negarea tuturor sistemelor, structurilor și formelor instituționale, indiferent dacă sînt juste sau depășite, rătăcirile unor „beatniks", „hippies", „blousons noir" sau alte asemenea forme de alienare, drogare, pe care victimele o prezintă ca pe o „formă superioară" de înțelegere a unor trepte ale realității ce nu pot fi percepute pe cale obișnuită, dicotomia minte-trup, disprețul față de muncă chiar dacă sînt prezentate ca forme de protest împotriva unei societăți bazată pe nedreptate și exploatare, nu pot fi subsumate adevăratei mișcări de tineret. Acestea sînt fenomene care necesită toată atenția, dar numai pentru a pune o dată mai mult sub semnul întrebării viabilitatea unui sistem și pe care „hippies" nu-l vor transforma nici cu blus-urile sumbre sau tonurile cîntecelor violente, nici cu flori în fața violenței ori cu violența maladivă, ei situîndu-se în afara societății înainte de a reuși s-o transforme cu ceva.

O sinteză a evoluției direcțiilor și tendințelor mișcării de tineret ne oferă concluzii certe privind creșterea gradului de influență și dezvoltare a organizațiilor comuniste, un proces continuu de cristalizare în poziția, platforma și progresul altor organizații de tineret și studențești, de orientări dintre cele mai diferite, și încercarea, din ce în ce mai fructuoasă, de a stabili o platformă comună, cu un număr mai mare sau mai mic de obiective, și de a acționa în mod unit în lupta politică, socială, economică, în procesul de afirmare viguroasă a forțelor socialismului, progresului și păcii în lume.

Problemele interne din fiecare țară, dezvoltarea liberă, independentă pe calea progresului social, a civilizației constituie fără îndoială obiectivul luptei și muncii creatoare a fiecărui popor, al tinerei generații. Unii sociologi ne furnizează cifre potrivit cărora, de pildă în Franța, în timp ce circa 2/3 din tineri se interesează de fenomenele vieții internaționale, numărul celor frămîntați de aspectele interne ar fi mult mai mic. Concluzia e greu de acceptat atît pentru relativismul unei asemenea investigații, cît și datorită unui subiectivism involuntar. Chiar realitățile politice și sociale din Franța ultimilor ani confirmă nu dezinteresul ci participarea tineretului la viața politică și socială. Însăși punerea problemei în termeni comparativi are ceva artificial, dată fiind legătura dialectică dintre cele două aspecte. Interesul și pasiunea tineretului pentru obiectivele fundamentale ale contemporaneității și mai ales acțiunile și angajarea sa în dezbaterea și soluționarea problemelor internaționale nu sînt rezultatul unei atracții miraculoase spre fabulos și universal, ci al conștiinței că dezvoltarea fiecărei națiuni nu e posibilă decît prin asigurarea libertății și independenței sale, că făurirea unui climat de pace și securitate internațională, eliminarea focarelor de încordare a forței și imixtiunii în relațiile internaționale înseamnă tot atîtea premise și garanții pentru prosperitatea și progresul fiecărui popor, că asemenea țeluri nu pot fi realizate decît prin lupta unită și solidară a forțelor progresiste, înaintate din întreaga lume.

Pe toate continentele, tineretul, studenții, alături de opinia publică mondială își manifestă prin acțiuni ferme protestul față de agresiunea americană în Vietnam, cerînd retragerea trupelor și încetarea agresiunii, respectarea dreptului poporului vietnamez de a hotărî în mod liber, suveran asupra destinelor sale. La sfîrșitul anului trecut, la Helsinki s-a organizat o Conferință mondială a tineretului și studenților de solidaritate cu lupta poporului vietnamez, în sprijinirea căreia, politică și materială, organizația noastră de tineret a avut un rol și o participare activă. Făcînd abstracție de culoarea politică, mesagerii tineretului și studenților din întreaga lume, condamnînd războiul dus împotriva poporului vietnamez, și-au reafirmat dorința și hotărîrea de a fi alături de Vietnamul eroic pînă la victoria finală.

Recunoașterea și respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, egalității depline și neimixtiunii, care trebuie să guverneze relațiile dintre state, lichidarea blocurilor și bazelor militare, înfăptuirea dezarmării, eliminarea focarelor de încordare și tensiune, asigurarea unui climat de pace și securitate internațională, sînt obiective concrete pentru atingerea cărora tînăra generație înțelege să acționeze alături de popoare, cu fermitate și perseverență, în cele mai diferite forme. Tinerii comuniști, socialiști, social-democrați, liberali și de alte orientări din țările capitaliste europene, din celelalte continente nu se rezumă să înscrie în platforma lor asemenea obiective, ci desfășoară zi de zi acțiuni concrete pentru înfăptuirea lor. Un larg ecou l-au avut acțiunile tineretului și studenților din Belgia, Italia, Franța, țările nordice pentru dezarmare, împotriva intervenției cercurilor imperialiste în treburile interne ale unor state suverane. Tineretul este conștient că cele peste cîteva mii de baze militare străine, sutele de mii de soldați de pe teritoriul altor state nu înseamnă nici „ramura de măslin" și nici o garanție a libertății. Numeroase organizații din țările membre ale N.A.T.O., din Norvegia, Danemarca, Islanda, Belgia, Italia cer cu insistență retragerea acestor țări din pactul agresiv al Atlanticului, desființarea blocurilor și bazelor militare. Acumularea de arme clasice și nucleare în aceste țări reprezintă un pericol permanent, întreține o atmosferă de încordare și suspiciune. Tineretul comunist din Norvegia, ca și din alte țări, acționează sub lozinca „Pentru retragerea Norvegiei din N.A.T.O., pentru retragerea N.A.T.O. din Norvegia". Amploarea acțiunilor pentru dezarmare, împotriva blocurilor și bazelor militare a antrenat forțe politice foarte largi ale tineretului și studenților, ceea ce a făcut ca în multe cazuri aceștia să se situeze pe poziții avansate ; de exemplu, Liga Tineretului Laburist din Norvegia. În același sens a acționat și organizația „Tinerii Socialiști" din Anglia (organizație a partidului laburist) care, la Congresul din 1969, a adoptat o rezoluție

în care se spune : „Congresul insistă ca Anglia să înțeleagă că Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, dominată de Statele Unite, primejduiește pacea mondială prin atitudinea sa agresivă față de alte țări și prin sprijinul dat regimurilor dictatoriale" ; rezoluția a fost adoptată de majoritatea delegaților, deși Comitetul Național propusese respingerea ei.

Anacronismul și pericolul pe care îl reprezintă blocurile și bazele militare, lupta independentă, împotriva penetrației și dominației monopolurilor străine, a cercurilor reacționare și imperialiste reunesc sub același drapel de luptă mase tot mai largi de tineri. Tineretul comunist și socialist, organizația studențească „Zengakuren", din Japonia, alte organizații progresiste mobilizează sute de mii de tineri la puternice demonstrații împotriva războiului, a celor peste 100 de baze americane, a războiului în Vietnam. Dacă în cercurile politice japoneze se spune că relațiile cu S.U.A. ocupă primul loc printre marile probleme politice ale Japoniei, este tot atît de adevărat că respingerea dominației și imixtiunii americane ocupă primul loc printre obiectivele opiniei publice japoneze, ale mișcării de tineret și studențești.

Procesul revoluționar și lupta popoarelor din America Latină pentru obținerea și consolidarea independenței economice și politice, împotriva imperialismului și oligarhiei stimulează și intensifică activitatea și acțiunile proprii ale organizațiilor de tineret. În Mexic, Chile, Argentina, Venezuela, Brazilia, Uruguay, în America Centrală există anumite particularități, structuri și condiții politice, economice, sociale diferite. Dar discutînd cu tinerii comuniști, socialiști sau democrat-creștini din Chile, Mexic, Uruguay sau din orice altă țară latino-americană, urmărind perocupările și acțiunile acestora, locul supoziției, îndoielii sau incertitudinii îl ia convingerea fermă că acești tineri înflăcărați sînt hotărîți să transforme pasiunea, entuziasmul, spiritul revoluționar într-o uriașă energie care să dea forță, lumină, libertate și progres națiunilor din care fac parte. Diferențele dintre forțele politice și sociale din aceste țări sînt uneori destul de mari, atît ca putere cît și ca idei. Dar în jurul obiectivelor amintite se unesc categorii și pături sociale din ce în ce mai numeroase.

În timpul unei vizite în Chile, după mai multe întîlniri și convorbiri cu conducerea tineretului comunist, socialist, radical am luat inițiativa de a întîlni pe președintele Tineretului Democrat-Creștin (un ziarist îmi pusese întrebarea dacă-i consider pe tinerii democrat-creștini printre forțele progresiste din Chile). Într-un birou modest m-a primit cu multă amabilitate, și, ulterior, aveam să constat că și cu mult interes, conducătorul organizației creștin-democrate. Ceea ce m-a surprins n-au fost unele deosebiri de vederi, pe care le presupuneam, ci dorința de a promova concepții și atitudini novatoare, de a înfăptui alături de celelalte forțe sociale schimbări în viața economică și socială pentru a lichida dependența de alte țări, de a face eforturi pentru găsirea unei căi proprii, „chiliene", de dezvoltare a societății. Pentru poziția sa curajoasă, realistă, gruparea de tineret din cadrul partidului a fost calificată, de democrația-creștină, ca fiind „la Juventud rebelde" (tineretul rebel).

Receptiv și sensibil la ceea ce reprezintă un progres în viața economică și socială, tineretul, studenții din Peru, Bolivia ca și din alte țări salută și sprijină inițiativele și măsurile de natură să producă transformări structurale, să dea lovituri puternice imperialismului, latifundiarilor și oligarhiei.

Avînd contacte cu diferite organizații de tineret și din alte țări latino-americane mi-am întărit convingerea că tînăra generație din aceste țări dispune de un imens potențial pe care se străduiește să-l pună în slujba intereselor fundamentale ale popoarelor de pe „continentul vulcanic". Posibilitățile unor acțiuni comune ale tineretului și studenților de pe întregul continent stau la baza inițiativei de a organiza într-un viitor apropiat o întîlnire latino-americană a tuturor organizațiilor care au ca obiective lupta împotriva imperialismului, pentru libertatea și independența țărilor din America Latină.

Ar fi cel puțin temerar să se încerce epuizarea multitudinii de fenomene, obiective, forme de acțiune și de luptă ale mișcărilor și organizațiilor de tineret, dar sînt evidente elementele comune, direcțiile fundamentale. În țările de pe continentul african, unde tinerii reprezintă cea mai mare parte a populației, se desfășoară un proces complex care urmează evoluția politică generală, făcîndu-se eforturi pentru consolidarea organizatorică și politică a organizațiilor de tineret, pentru crearea a noi organizații care să antreneze tînăra generație la opera de făurire a unei economii dezvoltate, pentru formarea unui front național opus imperialismului și colonialismului. Angajarea politică apare ca o latură tot mai pregnantă a acestor organizații. Tineretul FRELIMO (Mozambic), mișcarea de tineret a mișcării populare pentru eliberarea Angolei, sau a Partidului African al Independenței din Guineea-Bissau și Insulele Capului Verde luptă cu îndîrjire, alături de forțele patriotice, pentru lichidarea dominației portugheze. Cu cîteva luni în urmă, reprezentanți ai acestor mișcări, în întîlnirile pe care le-au avut în țara noastră, ne înfățișau cu mîndrie hărțile pe care erau însemnate regiunile eliberate, munca plină de dăruire pentru sporirea producției agricole, acordarea asistenței medicale, ofensiva pentru lichidarea analfabetismului, ne explicau cu competența unor șefi de state majore tactica și strategia care să-i ducă la victorie deplină în lupta împotriva agresiunii și dominației coloniale.

Dacă ne referim la Tineretul F.L.N. din Algeria, tineretul comunist, muncitor și Uniunea națională studențească din Maroc, organizațiile de tineret din celelalte țări arabe, la Tineretul Revoluției Democratice Africane din Guineea, Uniunea Tineretului și Studenților din Somalia, din Africa de Sud vom găsi fără îndoială structuri și scopuri proprii, generate de particularitățile și specificul fiecărei țări. În același timp vom întîlni preocuparea generală, comună, de a-și spori aportul la finalizarea eforturilor și înfăptuirea aspirației de secole a popoarelor africane de a fi libere, independente, de dezvoltare a economiei naționale, și învățămîntului, a unei culturi și civilizații proprii.

Tineretul din țările europene are interese și obiective proprii, specifice, strîns legate de necesitățile obiective din fiecare țară, dar — pe de-asupra convingerilor și poziților politice, ideologice — se regăsește pe aceeași platformă în lupta pentru pace și securitatea continentului, acesta nefiind bineînțeles unicul obiectiv comun. În condițiile în care cercuri tot mai largi ale opiniei publice europene se pronunță și acționează pentru un climat de destindere, pace și colaborare în Europa, tineretul este tot atît de responsabil pentru liniștea și securitatea continentului. Organizînd în iunie 1969, la Snagov, Masa rotundă asupra securității europene, la care au luat parte peste 71 delegații ale unor organizații de tineret comuniste, socialiste, social-democrate, radicale, catolice, liberale, conservatoare, Uniunea Tineretului Comunist a pornit tocmai de la premisa acestei responsabilități și a posibilităților pe care le are tînăra generație de a contribui efectiv la intensificarea colaborării între statele europene, la așezarea relațiilor dintre acestea pe principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, de a întreprinde acțiuni pentru înfăptuirea dezarmării, lichidarea blocurilor și bazelor militare.

Masa rotundă de la Snagov a conferit forță și valoare de adevăr unei realități, întrucît dezvoltarea mișcării de tineret și studențești europene s-a confirmat viguros și prin acțiunile întreprinse de organizații dintre cele mai diferite ca orientare politică, pentru lichidarea divizării Europei în blocuri militare, pentru desființarea bazelor militare, retragerea trupelor străine în interiorul granițelor naționale, recunoașterea realităților create după cel de-al doilea război mondial, statornicirea unei atmosfere de încredere, stimă și respect reciproc, a unui climat de pace și securitate în Europa și în întreaga lume.

Pe plan internațional, realizarea unei largi colaborări între organizațiile de tineret și studențești, pe baza elementelor și obiectivelor comune, reprezintă calea principală de făurire a unității de acțiune a tinerei generații, a solidarității sale internaționale. Dezbaterea și în reuniunile internaționale ale tineretului și studenților a problemelor vitale care preocupă societatea contemporană, acțiunile concrete, activitatea și lupta organizațiilor de tineret împotriva imperialismului, colonialismului, reacțiunii, războiului, pentru lichidarea analfabetismului și șomajului, asigurarea dezvoltării libere, independente a fiecărei națiuni, pentru progres social, pace și securitate internațională, constituie o expresie vie și o dovadă peremptorie că tînăra generație este un factor puternic, dinamic, al frontului forțelor revoluționare, progresiste și democratice, care exercită un rol și o influență tot mai hotărîtoare asupra dezvoltării societății contemporane.

Josef Klaus

Bruno Kreisky

Confruntarea cu un alegător mai critic

Corespondență din Viena de la Hans Thür
redactor la „Die Presse"

Alegerile pentru al doisprezecelea Consiliu național (parlament), de la 1 martie 1970, sînt cele mai interesante și mai pasionante din istoria republicii, cu excepția, desigur, a alegerilor extraordinare care au dus la constituirea unor parlamente esențial noi, cum au fost cele din anii 1919 și 1945. La primele alegeri al unei reprezentanțe republicane, social-democrații au cîștigat majoritatea absolută, la celelalte, cînd s-a reconstituit republica, partidul populist, alcătuit din formațiuni burgheze, conservatoare și liberale, a obținut un succes asemănător. De ambele dăți, din rațiuni politice de stat nu s-a format un guvern monocolor, ci o coaliție și, deci, puterea și responsabilitatea au fost preluate atît de învingători cît și de învinși. Dacă prima „mare coaliție" (din 1919) n-a durat decît puțină vreme și, în cele din urmă, a dus la un antagonism manifest între creștin-socialii de pe atunci (premergătorii partidului populist de astăzi) și social-democrați, cealaltă — alcătuită după al doilea război mondial, o dată cu inaugurarea celei de-a doua republici austriece — a durat douăzeci de ani. Această tradiție a fost abandonată, în martie 1966, prin cîștigarea majorității absolute de către partidul populist care de patru ani de zile conduce singur treburile țării.

Conform constituției și conceptului austriac de drept electoral, guvernarea unui singur partid nu este recunoscută ca o practică obișnuită. În ultima sa perioadă, monarhia austriacă a adoptat, însă, sistemul parlamentar francez ; cu alte cuvinte se admitea și prevedea în parlament reprezentarea unor partide exprimînd diversele curente și tendințe politice existente în țară. Pe acest sistem s-au bazat și creatorii republicii, deși dreptul electoral din vremea lor conținea diferite clauze de interdicție și limitări în scopul de a evita o fracționare prea marcată a parlamentului. La decăderea primei republici au contribuit și aceste contradicții ale vechiului sistem electoral : dacă între stînga și dreapta ponderea parlamentară era în mod egal împărțită, în interiorul ambelor mari grupări existau prea puține nuanțe partinice ; astfel, stînga era aproape exclusiv reprezentată de social-democrați, ceea ce nu favoriza eventuale schimbări de coaliție care să compenseze tensiunile politice, emoționale și personale. Dar, tocmai aceasta a fost rațiunea fundamentală a adoptării sistemului francez, și nu, de pildă, a celui englez (de două partide) care tinde spre o polarizare.

Încă de la înființarea primei republici — dar mai vizibil o dată cu constituirea celei de a doua — s-a dovedit că electoratul austriac tinde spre o polarizare ; sistemul electoral este, însă, potrivnic creării unor majorități stabile, adică silește la alcătuirea unei coaliții mereu aceeași, pentru că, în fapt, posibilitățile de a forma altele sînt extrem de limitate. Partidele se văd, deci, în mod forțat dependente unul de altul și, în consecință, rămîn deseori ineficiente din cauza divergențelor și chiar a unei anumite invidii reciproce. Desigur, se exclude deceniul postbelic, cînd guvernul de atunci, format din partidul populist și social-democrat, a funcționat ca o concentrare de forțe în mod firesc divergente.

Pornind de la această premisă, partidul populist a încercat, în 1966, să discute pentru prima oară despre o majoritate „apță de guvernare". Celor inițiați le era, însă, clar că numai un partid beneficiind de majoritatea absolută va fi capabil să guverneze singur, chiar dacă propaganda și purtătorii de cuvînt populiști au evitat cu grijă să utilizeze excesiv această noțiune. În ultima instanță, se ajunsese la următoarea situație : partidul populist era prea puțin pregătit pentru a guverna, iar socialiștii nu-și cunoșteau nici ei prea bine rolul ce le revenea ca partid de opoziție. A trebuit să treacă doi sau chiar patru ani pînă cînd sistemul monocolor de guvernare să întîmpine o puternică opoziție.

Totuși, fenomenul politic al acestor patru ani a fost acceptarea guvernului monocolor și a opoziției unui mare partid. El constituie fundalul unei lupte electorale duse de cele două mari partide angajate acum în alte circumstanțe decît la ultimele alegeri, chiar dacă reduc problemele în dezbatere la formula primitivă a sloganurilor și afișelor.

Cu totul altfel se prezintă problematica partidelor mici, dintre care cred că doar liberalii au șanse de a intra în parlament (formațiunea disidentului socialist, Franz Olah, nu depășește nivelul unei slabe reprezentanțe de land, în timp ce P.N.D. — partid radical de extremă dreaptă — nu se poate considera nici măcar o fracțiune politică). Partidul liberal deține cîteva locuri în guvernele de land, are un singur loc în parlament, dar a devenit apt pentru guvernare de cînd socialiștii, în încercarea lor de a-l înlătura, în 1963—1964, pe cancelarul populist, l-au scos din izolarea lui de grupare de dreapta. Partidul liberal nu reprezintă o a treia putere, dar poate fi o greutate în balanța unuia sau altuia dintre cele două mari partide, dacă nici unul din ele nu obține majoritatea absolută iar, pentru o reluare a „marii coaliții", antagonismele se vor fi dovedit prea puternice. Deoarece, însă, alegerile parțiale regionale din anii 1967-1969 au arătat o mare mobilitate a electoratului austriac, liberalii au întors spatele fostei lor înțelegeri cu socialiștii pentru a declara oficial că s-ar coaliza numai cu partidul populist. Prin urmare, partidul liberal duce o campanie electorală pe două fronturi : el dorește, în intenția de a-și mări numărul de aderenți, să smulgă voturi de la alegătorii populiști — deci, implicit, să-i lipsească pe populiști de majoritatea absolută — dar garantează, în același timp, că următorul guvern va fi condus tot de partidul populist. Prin urmare, el atacă direct partidul de guvernămînt, dar i se oferă, totodată, ca eventual partener.

Partidul populist știe prea bine că succesul său din 1966 a fost obținut

împotriva tuturor regulilor sistemului electoral și că nu poate spera ca această situație să se repete. Totuși, întreaga sa campanie electorală se concentrează aproape exclusiv spre cucerirea majorității absolute, încît acceptă chiar să-și indispună alegătorii mai sceptici, nepronunțîndu-se asupra vreunei alternative. De fapt, nici nu se poate pronunța în momentul de față, căci — în afara dificultăților de a da propriilor partizani comanda de atac și, în același timp, ordinul de retragere — la nivelul conducerii partidului încă nu este clarificată dilema principală : „mică" sau „mare coaliție" ? În favoarea „marii coaliții" pledează interesul populiștilor pentru menținerea unor bune relații cu sindicatele — după cum se știe, unul din principalele rezervoare electorale ale socialiștilor. Împotriva „marii coaliții" stă presentimentul că partenerul socialist nu-i va permite o guvernare în spiritul concepțiilor sale ; mai mult, socialiștii și-ar putea, astfel, atinge țelul de a deveni forța politică determinantă în Austria, chiar înainte de viitoarele alegeri din 1974.

Principala rațiune în sprijinul unei „mici coaliții" este armonizarea mai evidentă a pozițiilor partidelor populist și liberal ; împotriva ei pledează toate argumentele ce se iau în considerație pentru formula de „mare coaliție" și, în plus, nesiguranța asupra evoluției politice determinate de o asemenea alianță. Liberalii nu au făcut încă proba fermității lor politice și, în afară de aceasta, se presupune că, în postura de partid guvernamental, ei vor avea mai curînd de cîștigat.

Problemele sînt aparent mai simple pentru socialiști. Ei vor realiza un succes dacă partidul populist va pierde majoritatea absolută și, desigur, o victorie dacă o va pierde pe cea relativă. Dar lucrurile nu sînt chiar atît de simple. O consecință a înfrîngerii socialiștilor la alegerile din 1966 a fost reforma partidului din 1967 care l-a adus la conducere pe Kreisky, în locul lui Pittermann. Fostul președinte continuă, totuși, să exercite în partid, prin personalitatea și funcția sa de președinte al Internaționalei socialiste, o influență cel puțin egală cu a lui Kreisky. La fel de neclarificate sînt și relațiile dintre conducerea partidului socialist și sindicate. Concepția politică a lui Kreisky se fundamentează pe ideea unei social-democrații liberale de stînga, o entitate plasată undeva între Partidul Social-Democrat din R.F.G. și social-democrația scandinavă. Cît de mare va trebui să fie succesul în alegeri pentru ca această reformă să fie continuată — rămîne de văzut.

În ultima conferință de presă înainte de alegeri, președintele partidului socialist, Bruno Kreisky, și-a exprimat părerea de rău că nu s-a ajuns în timpul campaniei electorale la o dezbatere a programelor. Fără să vrea, însă, el a lăudat modul în care partidul populist s-a prezentat în campania electorală; tactica populiștilor — a explicat el — era să distragă atenția de la așa-numitele alternative ale socialiștilor și să polarizeze atenția asupra celor doi lideri și adversari — Klaus și Kreisky.

Încă din vara anului 1967, la cîteva luni după alegerea sa în fruntea partidului, Kreisky a organizat un colocviu pe teme economice, care a fost, însă, mai bine primit de auditoriul populist și, în general, de proveniență burgheză, decît de socialiști. Pe parcurs, conducerea partidului socialist a lansat o jumătate de duzină de programe, care, pe măsură ce se apropia ziua alegerilor, deveneau tot mai nebuloase și mai neangajante.

Deși n-a intervenit nici un progres în problema hotărîtoare, aceea a reformei partidului, la prezentarea listei de candidați pentru Consiliul Național — deci încă de la începutul campaniei electorale — socialiștii puteau constitui pentru partidul populist o adevărată provocare. Chiar dacă populiștii și-au reînnoit reprezentanța parlamentară în proporție de un sfert, chiar dacă au dezvoltat în timpul celor patru ani de guvernare o serie de planuri detaliate (începînd cu o reformă a economiei și terminînd cu una a educației) și au conferit programului lor electoral o perspectivă pentru anii '70, toate acestea abia dacă au fost înregistrate de opinia publică. S-ar părea, deci, că socialiștii au un oarecare atu propagandistic. În aceste condiții, adversarii lor se pot teme că, într-o campanie bazată pe confruntarea programelor electorale, n-ar obține succesul dorit. Conform declarației lui Kreisky, strategii partidului populist au reușit să evite acest pericol. Astfel, se poate afirma că marile probleme ale politicii interne și externe n-au importanță în lupta electorală austriacă. De altfel, în politica externă n-au existat niciodată păreri profund divergente ale celor două partide, iar în ultima vreme chiar și partidul liberal s-a arătat dispus să recunoască virtuțile politicii de neutralitate. Nu încape îndoială că linia politică tradițională va fi continuată, indiferent de rezultatul alegerilor și de disputele tactice ale celor două partide. Austria și-a consolidat libertatea de acțiune pentru activizarea politicii sale de destindere. La aceasta a contribuit, desigur, și recenta aplanare a conflictului cu Italia în problema Tirolului de sud. Asupra principiilor pe care trebuie să se întemeieze politica externă austriacă, opiniile partidelor coincid. Austria va duce în continuare o politică externă independentă. În același timp, ea vrea să ofere, acum ca și înainte, un loc de întîlnire și negociere. Ea urmărește cu atenție evoluția convorbirilor pentru dezarmare sovieto-americane, precum și schimburile de vederi și acordurile economice sovieto—vest-germane. Există o tacită unitate de vederi între partide și asupra altor chestiuni; astfel, în ce privește raporturile economice, Austria, colaborînd cu țările occidentale, preconizează, totodată, extinderea relațiilor economice cu vecinii din Est și, paralel, a schimburilor culturale, științifice și tehnice.

În general, actuala campanie de alegeri se deosebește mult de cele precedente ; în primul rînd, este pentru Austria un fapt oarecum inedit spectacolul electoral foarte americanizat oferit de partizanii lui Klaus și Kreisky : elegante stewardese, muzică și fast, dese interviuri și declarații la televiziune sau la radio, avalanșa afișelor confecționate după metodele de psihologia reclamei. În același timp, însă, au fost reluate, în mod surprinzător, micile adunări electorale, considerate de toate partidele ca fiind anacronice. Sînt iarăși actuale aceste mici colocvii, vizitele la domiciliu, discuțiile de stradă, agitația de la om la om, încercarea de a convinge un alegător mai exigent.

Evoluția nu este încheiată, un singur lucru este sigur : alegătorul austriac a devenit mai critic.

Viena, 24 februarie

reflector

BRANDT LA LONDRA

Cancelarul Willy Brandt va fi primul șef de guvern vest-german invitat să ia cuvîntul în fața ambelor camere ale Parlamentului britanic. El va face aceasta, cu prilejul vizitei sale oficiale la Londra (2—4 martie). O asemenea invitație se face rareori și, în anii '60, ea nu a fost adresată decît la doi oameni politici — premierului sovietic Alexei Kosighin și președintelui Italiei, Saragat.

Programul vizitei lui Brandt prevede șase ore și jumătate pentru convorbiri cu premierul Wilson, două dineuri și o „masă de lucru", în încheiere. În afară de aceasta, Brandt se va întîlni cu conducătorul opoziției, Heath, și va fi oaspetele unui dejun oferit de Asociația londoneză pentru presa străină. Înainte de a se reîntoarce la Bonn, la 4 martie, Brandt va pleca la Oxford, pentru a primi titlul de doctor honoris causa al celei mai vechi universități britanice.

JACKIE, ZILELE ACELEA...

Un mic furt a readus pe Jacqueline Onassis (cunoscută altădată sub numele Jacqueline Kennedy) în plină actualitate a presei — relatează revista „L'Express". Obiectul furtului : șase scrisori adresate de d-na Onassis, înaintea celui de-al doilea mariaj al ei, lui Roswell Gilpatric, fost secretar adjunct al apărării pe vremea Administrației Kennedy. Conținutul scrisorilor nu este important, se pare, decît pentru cei direct interesați, dar faptul că au fost furate lui R. Gilpatric, care, fără îndoială, le acorda o oarecare semnificație din moment ce le-a păstrat, a stîrnit curiozitatea. Hoțul a încasat pe ele 500 de dolari, vînzîndu-le unui director de galerie de pe Manhattan, Charles Hamilton, specializat în vînzări de autografe.

Un ziarist de la „Washington Post" l-a înștiințat pe Gilpatric de dispariția scrisorilor. Gilpatric l-a chemat pe Hamilton la telefon și, cu o voce „de parcă ar fi plîns", l-a rugat să-i restituie scrisorile.

Știrea despre furt, larg și rapid răspîndită, n-a mai emoționat însă America. Actuala doamnă Onassis nu-i mai aparține. „Ea a optat pentru un exil sentimental" — scriu ziarele, iar vîrsta lui Gilpatric — 61 de ani — nu este considerată ca fiind de natură să determine revenirea în țară a „fostei regine".

PROIECTUL LUI SIQUEIROS

David Alfaro Siqueiros, pictorul mexican aflat în prezent într-o vizită în R.D.G., a declarat la o conferință de presă la Berlin că intenționează să creeze împreună cu alți artiști o operă monumentală în R.D.G. Planurile, elaborate pentru prima dată în Mexic, cu prilejul vizitei unei delegații din R.D.G. în atelierul lui Siqueiros, au căpătat acum o înfățișare concretă.

GUATEMALA

Președintele Cesar Montenegro Mendez. Prin cîteva manevre politice a reușit să diminueze puterea coloneilor

INTRE „COLONELOS" ȘI „LICENCIADOS"

„Dacă ai locui în Guatemala, ai înțelege că moartea nu mai are vreo importanță. Cu orice te poți obișnui. Afli ba că un prieten ți-a fost ucis, aseară, la colțul străzii pe care locuiești, ba că un altul a fost răpit. Se spune că sîntem în pragul războiului civil. Eu răspund că ne și aflăm în toiul unui război civil fără tranșee..." Sînt cuvinte spuse cu durere, unui confrate de la ziarul mexican „Siempre", de către Clemente Marroquin Rojas, directorul cotidianului „La Hora". Mărturie gravă, dar care apare și mai gravă adăugînd că autorul ei este vicepreședinte al guvernului guatemalez.

Cunoscători ai lumii latino-americane afirmă că Guatemala este o oglindă măritoare — după unii, „caricaturală" — a tuturor relelor profunde de care suferă continentul. Astfel că interesul prezentat de realitatea guatemaleză nu se mărginește la viața și problemele unei mici republici producătoare de cafea și banane.

ÎN 6 ANI — 28 LOVITURI DE STAT

Ca multe din statele ce s-au ivit, în prima jumătate a secolului XIX, pe harta Americii Latine, Guatemala a avut timp de vreun secol după independență „o istorie obscură și tragică, marcată de rivalități formale între liberali și conservatori", spune ziaristul francez Marcel Niedergang în cartea sa „Les 20 Amériques Latines". În ultimele cinci decenii, antagonismele s-au polarizat din ce în ce mai mult. Se ajunge astfel la înfruntări violente între *colonelos și licenciados* (intelectualitatea liberală), la „războiul civil fără tranșee", despre care vorbea Rojas. De fapt, nu tocmai civil, de vreme ce de partea coloneilor mai erau angajate și forțe străine, plătite de *United Fruit*, omnipotenta companie nord-americană, *La Frutera*, cum o numesc locuitorii micilor republici bananiere dintre peninsula Yucatan și istmul Panama.

Omul providențial pentru *La Frutera* a fost Jorge Ubico, președintele care a deținut puteri dictatoriale timp de 14 ani, admirator și emul al generalului Franco. Datorită lui „Don Jorge", *United Fruit* a obținut în Guatemala un contract atît de oneros încît a stîrnit o adevărată revoltă populară, înecată în sînge de trupele guvernului, în anul 1936. După acest măcel, instabilitatea politică s-a accentuat. Forțelor progresiste li s-au alăturat un număr de tineri ofițeri, în împrejurări care au favorizat trecerea la un regim cu tendințe democratice, inaugurat prin alegerea profesorului Arevalo, primul *licenciado* în funcția de președinte al Guatemalei. Armata rămînea însă condusă de *colonelos*. În decursul mandatului de șase ani al președintelui Arevalo s-au întreprins nu mai puțin de 28 tentative de lovitură de stat, de care dolarii și agenții C.I.A. nu erau străini.

Au urmat apoi ani mai plini de speranțe, cînd la conducerea statului s-a aflat colonelul Arbenz, animat de intenții diametral opuse celorlalți colonei. Începînd aplicarea proiectului de reformă agrară inițiat de predecesorul lui, Jacobo Arbenz Guzman și-a atras ura ofițerimii reacționare, a latifundiarilor și, mai ales, a societății *United Fruit*. Asupra regimului lui Arbenz a fost aruncată anatema-sperietoare: „pericol comunist", apoi au intrat în acțiune bandele înarmate ale colonelului Castillo Armas, alcătuite din emigranți guatemalezi și mercenari din țările vecine, cu sprijin militar și financiar din S.U.A.

Un concurs de împrejurări favorabil pentru *La Frutera* făcea ca secretar al Departamentului de Stat al S.U.A. să fie tocmai atunci John Foster Dulles care, ca membru al biroului de avocatură „Sullivan and Cromwell" din New York, negociase contractele dintre *United Fruit* și statul guatemalez, în 1930 și 1936. Miza aflată în joc explică multe: beneficiul realizat numai de *La Frutera* (18 900 000 dolari în 1945) se apropia în acel an dramatic 1954 de suma de 100 000 000 dolari.

Acestea erau forțele ce amenințau regimul democratic din Guatemala. Lor, președintele Arbenz nu le opunea decît trupele slab înarmate și, pe deasupra, comandate de ofițeri în majoritate ostili guvernului. Astfel că dezastrul era inevitabil. Și a și fost total, cu consecințe ce nu dispar nici astăzi.

Primul act legislativ al lui Castillo Armas a fost anularea decretului 900, privitor la reforma agrară. Era însă un om ciudat. Altfel cum s-ar putea explica schimbarea de atitudine pe care a vădit-o după doi ani, cerînd societății americane I.R.C.A. să-și plătească impozitele rămase restante pe mulți ani. Motivele nu se cunosc, după cum nelămurite au rămas motivele asasinării lui. Ucigașul, un soldat din garda palatului, a fost împușcat pe loc, iar ancheta nu a putut stabili de ce și cine a organizat lichidarea dictatorului.

PASĂREA QUETZAL

Din prodigioasa civilizație de pe aceste pămînturi unde a înflorit cultura vechilor mayași au mai rămas astăzi ruine, statui uriașe, legende despre pasărea *quetzal*, care — se spune — nu poate fi ținută în colivie, deoarece capitivitatea o ucide. Ea trăiește numai în adîncul junglelor puțin explorate din ținutul Peten, spre granița cu Mexic și Hondurasul britanic. Mai poate fi văzută pe stema Guatemalei: un *quetzal* cu penaj viu colorat, cu coada somptuos răsfirată, ține strîns în gheare pergamentul de la 15 septembrie 1821, oară la care *capiteneria general de Goethemala* a devenit independentă. Simbol al independenței zmulse prin luptă, pasărea măiastră *quetzal* și-a dat numele și unității monetare a Guatemalei.

Poveștile cu *quetzali* mai circulă și azi prin satele răspîndite în munți și prin păduri, locuite de descendenții mayașilor, oameni tăcuți și retrași, cărora viața orașelor populate de *ladinos* și metiși le este cu desăvîrșire străină. Acești țărani trăiesc izolați într-o lume a lor, încremenită în veacuri de demult. Surîzători și pașnici, ei muncesc fără grabă, bat drumuri lungi, tot fără grabă, mîndri de măreția apusă a strămoșilor, despre care de altfel nu știu prea multe. Cînd au vreun necaz, se duc la vrăjitor se închină în fața Fecioarei în vreo biserică sau își amintesc de idolii vechi ce mai stau încă în picioare pe vîrfuri de deal ori în adîncul pădurii.

Demonstrațiile de stradă sînt întîmpinate cu brutalitate

Aceasta este însă numai una din fețele Guatemalei. Cea a oamenilor ei vechi. Nu neînsemnată, întrucît dintre toate țările Americii Latine Guatemala are cel mai mare procent de locuitori indigeni nemetisați, mai mult de jumătate din populație.

Mai este și cealaltă față, deosebită de prima ca cerul de pămînt. O altă lume, cea a orașelor, dominată de *ladinos*, plină de frămîntări și de patimi, care, din cînd în cînd, este răvășită de izbucniri sîngeroase.

Violența n-a început în Guatemala cu Fernando Cortès și nu s-a terminat cu Castillo Armas. A crescut de-a lungul celor 16 ani care s-au scurs de la răsturnarea lui Arbenz Guzman, în vremea președinției colonelului Ydigoras Fuentes, apoi a juntei militare condusă de colonelul Azurdia. Dar forma cea mai acută a luat-o tocmai sub regimul civil al actualului președinte,

prima guvernare a unui *licenciado* după 12 ani de dictatură exercitată de *colonelos*.

Programul cu care Cesar Mendez Montenegro s-a prezentat în alegeri, şi le-a şi cîştigat, deschidea ţării perspective de „pacificare şi progres". Dacă putea fi îndeplinit... Dacă Montenegro n-ar fi fost nevoit să ţină seama de un secret cunoscut de toată lumea în Guatemala, anume că în ultimele 4—5 decenii supravieţuirea fizică şi politică a oricărui preşedinte depinde în primul rînd de relaţiile lui cu S.U.A., respectiv cu *United Fruit* şi C.I.A.

Deşi obţinuse majoritatea voturilor, noul preşedinte nu putea fi instalat în funcţie fără consimţămîntul armatei. Între ziua alegerilor şi publicarea rezultatelor scrutinului s-a scurs o săptămînă, timp în care s-au purtat tratative secrete între *colonelos* şi *licenciados*. Pînă la urmă s-a încheiat o convenţie prin care avocatul Montenegro se obliga să renunţe la reformele anunţate în platforma lui electorală (între altele, reforma agrară) şi să nu facă nici o schimbare în cadrele armatei. În schimb, coloneii se angajau să nu-l răstoarne de la putere.

SPERANŢE PENTRU ANUL 2170

În aceste condiţii, guvernarea preşedintelui Cesar Montenegro nu mai putea fi decît un nesfîrşit şir de inconsecvenţe, de manevre între nemulţumirea populară şi presiunea S.U.A. şi a coloneilor. Manifestanţii purtau pancarte pe care scria că preşedintele „şi-a trădat propria-i platformă electorală", în vreme ce exponenţii armatei îl acuzau de „lipsă de fermitate împotriva opoziţiei", declarîndu-l în public „nedemn de a fi preşedinte". Încordarea în ţară, punctată de tot mai dese acte de violenţă, a dus la declararea stării de asediu.

În lupta contra guerillei, armata a avut drept aliaţi organizaţiile teroriste „Mîna albă", „N.O.A." („Noua Organizaţie Anticomunistă") ş. a., finanţate din belşug cu dolari, instruite şi antrenate în tabere ale unităţilor speciale antiguerilla ale S.U.A. numite „beretele verzi". Întreaga ţară, şi în special capitala, a trăit timp de doi ani un adevărat coşmar, în care împuşcături, case şi automobile aruncate în aer, cadavre, schingiuiri, liste cu sute de „condamnaţi la moarte" publicate în presă, devastări şi răpiri deveneau fapte de fiecare zi.

Violenţa şi-a atins apogeul în primăvara anului 1968. În acea perioadă, după o călătorie făcută în Guatemala, prof. Norman Diamond, de la Universitatea americană Harvard, relata că „vaste regiuni unde prezenţa partizanilor este doar bănuită sînt declarate «zone interzise» şi supuse unor puternice bombardamente. Satele bombardate sînt apoi rase cu buldozerul". Chiar un membru al guvernului recunoştea că „avioane americane de la bazele din Panama participă la operaţii militare în Guatemala şi folosesc frecvent napalmul în zonele unde se crede că operează detaşamente de partizani". Mărturii asemănătoare au publicat numeroşi vizitatori din alte ţări, între care şi ziariştii belgieni Pierre şi Renée Gosset care, după ce au pătruns prin punctul de frontieră Mesilla, şi-au notat primele localităţi prin care au trecut, două sate cu nume derutante : *La Democracia* şi *La Libertad*...

Suferinţele ţării sînt aceleaşi pe care, acum 16 ani, preşedintele Arbenz a fost împiedicat să le tămăduiască : sărăcia, analfabetismul, lipsa asistenţei medicale, atotputernicia latifundiarilor şi a *Fruterei*. Puţinele măsuri de îndreptare luate de guvernul Montenegro nu pot da rezultate satisfăcătoare în nici un domeniu. Să vedem cum stau lucrurile, de pildă, în ce priveşte analfabetismul, poate cea mai semnificativă plagă a ţării. Deşi de ani de zile, în loc să scadă, procentul de analfabeţi creşte, în 1968 ministrul educaţiei, Cardo Perena, constata : „În comparaţie cu datele recensămîntului şcolar din 1958, procentul analfabeţilor (de vîrstă şcolară — n. n.) a scăzut cu 5,2 la sută, ceea ce poate fi considerat un succes". În felul acesta, dureroasa problemă a copiilor lipsiţi de posibilitatea de a învăţa ar putea fi lichidată în vreo două secole. Deci, ar fi speranţe pentru anul 2170...

Dar lipsa de hrană ? În 1968 a trebuit să se importe 400 000 tone de porumb, aproape cît producţia naţională. Dar înapoierea satelor ? Dar şomajul şi nesiguranţa vieţii la oraşe ? Dar datoria externă şi internă a guvernului ? Ea tinde să egaleze bugetul anual al statului. Dar lipsa de securitate personală, teama permanentă cu care trăiesc mai bine de jumătate din locuitorii ţării ?

Mînia nu s-a mai manifestat violent timp de aproape un an. fructele ei au fost smulse, dar rădăcinile — nu.

În anul 1968 s-a ajuns la o situaţie în care preşedintele Montenegro a putut face cîteva manevre politice menite să diminueze puterea coloneilor. Aliaţii acestora din urmă, teroriştii din organizaţiile de dreapta şi în special cei din „Mîna albă", nemulţumiseră chiar şi biserica şi o parte din cercurile politice şi de afaceri legate de S.U.A., nealegîndu-şi victimele cu destulă grijă : între altele, ei l-au răpit pe însuşi arhiepiscopul Casariego. Cu sprijinul bisericii catolice şi cu încuviinţarea tacită a S.U.A. — care în acel moment nu erau interesate să sprijine lovitura de stat militară, ce se profila la orizont — preşedintele a avut posibilitatea să treacă peste convenţia secretă cu militarii din anul 1966 şi să opereze cîteva schimbări în conducerea armatei, neutralizînd elementele cele mai extremiste : ministrul apărării, col. Rafael Arreaga Bosque, se pomeni peste noapte numit... consul la Miami, iar col. Carlos Arana Osorio, „învingătorul" guerillei, deveni ambasador în Nicaragua ; în acelaşi timp, şeful poliţiei primea ordinul de a pune capăt activităţii bandelor teroriste.

VOR MAI FI ALEGERI ?

După ce, timp de doi ani, a fost mereu prelungită schimbîndu-i-se doar, din cînd în cînd, denumirea („stare excepţională", „stare de alarmă", „suspendarea provizorie a garanţiilor constituţionale", „stare de urgenţă" etc.), starea de asediu a fost întreruptă la sfîrşitul anului 1968. Dar şi după aceea, pe largile *avenidas* şi chiar pe unele străzi mai modeste ale capitalei, la fiecare răspîntie continuau să stea de pază militari înarmaţi pînă-n dinţi, în vreme ce prin văzduh, la intervale regulate, treceau zbîrnîind patrule aeriene în elicopter. Puterea armatei fusese diminuată, însă toţi guvernatorii celor 22 departamente ale ţării erau tot ofiţeri, ca şi în trecut.

Liniştea domnea în Guatemala anului 1969, dar o linişte plină de încordare, sub care tăciunii violenţei mocneau, aruncînd uneori scîntei şi chiar flăcări. Astă-toamnă, ziarele au început să relateze despre noul val de asasinate puse la cale de M.A.N.O. şi N.O.A. Îndată după Anul Nou, situaţia s-a deteriorat rapid, amintind de coşmarul anilor 1967—68. Pînă ce, la sfîrşitul lunii trecute, guvernul a fost nevoit să instituie din nou starea de urgenţă.

În acest context politic tulbure, partidele şi-au reluat activitatea acum un an, după ridicarea stării de asediu. În perioada de acalmie, deşi campania electorală nu fusese deschisă oficial, cursa prezidenţială a început, deoarece în martie 1970 urmează să aibă loc alegeri. La început, în arena politică s-au angajat patru partide : Partidul Revoluţionar (P.R.), de nuanţă liberală, care îl susţine pe actualul preşedinte ; Partidul Democrat-Creştin (P.D.C.), aflat pentru prima oară pe scena electorală ; Partidul Democrat Independent (P.D.I.), de nuanţă centru-dreapta; Mişcarea Eliberării Naţionale (M.E.N.), partidul răposatului Castillo Armas, care s-a aliat cu o fracţiune a P.D.I. Mai exista o a cincea formaţie politică, nerecunoscută drept partid, fiind puţin numeroasă : Uniunea Revoluţionară Democratică (U.R.D.) a tinerilor intelectuali cu tendinţe socialiste. Recent a fost alcătuit „Frontul naţional", din P.D.C., U.R.D. şi cîteva sindicate muncitoreşti şi ţărăneşti.

Candidatul Partidului Revoluţionar este actualul ministru al finanţelor, Mario Fuentes Perruchini, liderul aripii de stînga a acestei grupări liberale conduse de preşedintele Cesar Mendez Montenegro, singurul *licenciado* în competiţie.

„Frontul naţional" susţine pe colonelul Lucas Caballero. Profesor de economie la Universitatea din Guatemala-Ciudad, el a deţinut portofoliul finanţelor în guvernele precedente. După convingerea lui, „democraţia creştină trebuie să realizeze schimbările de care are nevoie Guatemala, fără violenţă *dacă-i posibil* (subl. red.) şi pe linia democratică a partidului". Caballero, se spune, a obţinut sprijinul U.R.D., avansînd numele lui Francisco Villagram Kramer, exilat în Salvador, drept posibil candidat la vicepreşedinţie.

Nu au fost niciodată prea clare preferinţele P.D.I., care oscilează între *colonelos* şi *licenciados*. Centriştii aşteaptă, probabil, un semn... de sus, dinspre nord.

În ce priveşte conducerea M.E.N., aşa cum era de aşteptat, a arătat că îl va susţine pe colonelul Arana Osorio. În parcul somptuoasei ambasade din Nicaragua, el declara ritos unui corespondent al ziarului „Le Monde" : „Restaurarea valorilor morale ale poporului nostru este primordială, numai o guvernare de mînă forte o poate asigura", ceea ce însemna că el nu are de gînd să renege represiunile sîngeroase pe care le-a comandat şi colaborarea cu bandele teroriste de care aminteam mai sus.

Aşadar, partidele politice s-au pregătit un an întreg, schiţînd programe, declaraţii şi planuri de operaţiuni electorale. Dar alegătorii ? „Poporul nu mai are încredere în politicieni şi socoteşte politica drept o treabă în care este mai prudent să nu te amesteci— scria un ziar guatemalez. Cît despre indieni, ei nu se interesează de politică, dar politica este cea care se interesează de ei, cu deosebire în perioadele electorale".

Alegerile vor avea loc în martie, dacă nu intervine nimic neprevăzut...

Mircea FODOREANU

reportaj pe glob

BERLIN, LEIPZIG, DRESDA

Anca Voican

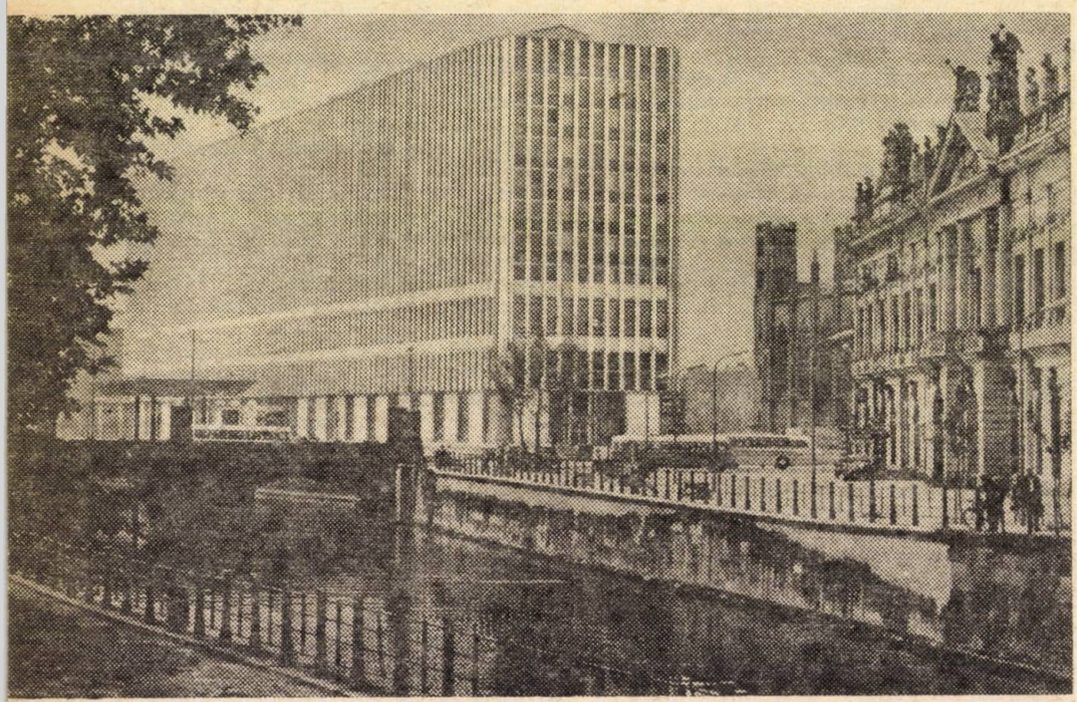

Berlin. Dialogul arhitectonic a două epoci : Muzeul național și noul sediu al ministerului de externe

Există o artă de a călători, așa cum există o artă de a privi un tablou, și nu oricine o are la îndemînă cînd pleacă la drum. Dar uneori poți avea șansa de a nu te simți îndemnat să-ți faci complexe, mai ales atunci cînd te afli în locuri care ți se revelă singure. Atunci poți, de exemplu, constata că orașele Republicii Democrate Germane se schimbă rapid — este o realitate evidentă de la primul contact. Și, totuși, rămîne un capitol — salvgardarea tradiției naționale progresiste — pe care ți-l poți face cel puțin familiar, dacă nu foarte cunoscut, parcurgînd un itinerar cu rezonanțe, marcat de trei coordonate: Berlin, Leipzig, Dresda.

Cum disciplina este una din calitățile preferate la fața locului, să începem, ca un călător organizat, cu primul oraș ce ne găzduiește: capitala. Coborînd pe Friedrichstrasse spre sud, te așteaptă curînd întîlnirea cu foarte cunoscuta magistrală a Berlinului, Unter den Linden, odinioară drumul de vînătoare al prinților electori, transformată apoi în promenada berlinezilor, punctată mai recent de edificii celebre. Kronprinzenpalais găzduia, pînă la distrugerea sa în timpul războiului, secția de artă modernă a Galeriilor Naționale, Prinzessinpalais, reconstruit, este acum Cafeneaua Operei, Universitatea Humboldt și Opera de Stat fac peste timp aceleași bune oficii ca înainte de război, Brandenburger Tor, simbolul Berlinului, rămîne, arhitectural vorbind, una din cele mai frumoase porți din lume. Cu fidelitate reconstruite, edificiile istorice, distruse majoritatea în timpul celui de al doilea război mondial, prelungesc tradiția în contemporaneitate, fraternizînd cu simplitatea ei de linii, dominînd cu încărcătura lor de istorie. Universitatea are multe de spus din acest punct de vedere : Wilhelm von Humboldt îi este părinte la 1810, îi sînt studenți sau dascăli de-a lungul anilor Heinrich Heine și Karl Marx, îi consacră prestigiul activitatea desfășurată sub cupolele ei de Fichte și Hegel, Koch și Einstein.

Concentrînd istoria în spațiu, insula muzeelor sparge cursul magistralei berlineze puțin după Universitate. În plin centrul Berlinului, Spree — treci peste întunecimea calmă a apelor lui călcînd caldarîmul podului cu balustrade la fel de liniștit arcuite — abandonează cursul

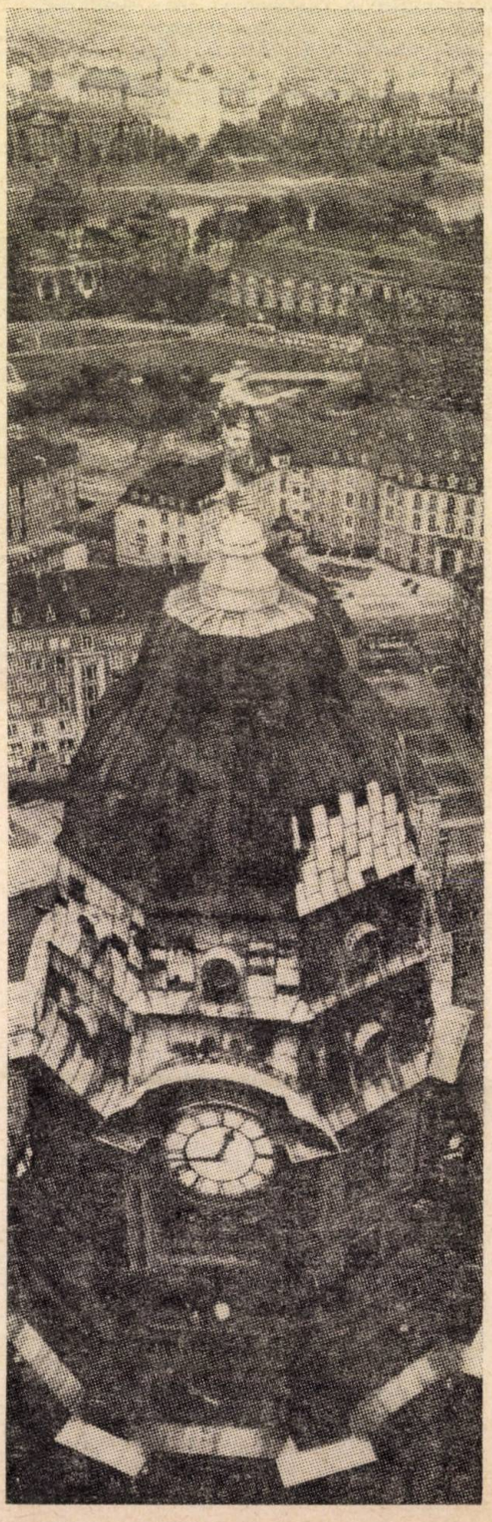

Dresda : Turnul Primăriei

unic și se risipește în cîteva brațe închizînd insule naturale, dintre care, singura rămasă, cea mai mare, găzduiește cîteva din muzeele Berlinului, inclusiv Pergamonmuseum, cu dovezile sale de artă a Orientului Apropiat. Echilibrul impresiei este restabilit de spațiul aerian și totuși geometric al Pieței Marx-Engels. Remarci fațada clădirii Consiliului de Stat, care își integrează într-un tot organic portalul fostului Castel Berlinez, cu balconul de unde Karl Liebknecht proclama în 1918 prima Republică germană. Ajungi, în sfîrșit, la Alexanderplatz, de unde începe acea parte a Berlinului care se exprimă numai la prezent și nu te simți de loc nepregătit pentru contactul cu această panoramă. Ea nu-ți solicită eforturi de adaptare pentru că peregrinările pe Unter den Linden tac la fel de frecvent popasuri moderne, contemporane nu numai prin momentul recent al asamblării, dar mai ales prin finalitatea lor legată de actualitatea politică, economică, socială, culturală. Pe Unter den Linden golurile au fost, așadar, ocupate de ministerele educației naționale și comerțului exterior, de Ministerul afacerilor externe, de Wiratex, întreprinderea de comerț exterior pentru tricotaje și textile de mobilă și decor.

Trecînd prin Alexanderplatz spre Karl-Marx-Alee, cu greu poți convinge propria imaginație să accepte adevărul desenelor de la început de secol ale lui Heinrich Zille, despre ceea ce era atunci unul din cartierele sărăcimii din Berlin. O demonstrație a ceea ce poate crea efortul colectiv are toate șansele, și reușește din plin, să convingă: edificiile publice, ansamblurile moderne de locuințe și noile hoteluri decorează exteriorul al cărui subteran nu este mai puțin modernizat. Asfalt luminat, pereți fosforescenți și claritatea de plină zi — așa arată autotunelul Berlinului. 80.000 metri cubi de pămînt au fost escavați și alți 14 000 de beton prelucrați. Pietonii au și ei drumurile lor proprii: traseul subteran îi îndreaptă, pe cei 995 de metri ai săi, spre toate punctele pieții Alex. Totul a șters deci vechile imagini rămase după distrugerea orașului în timpul războiului. Nimic nu mai amintește de acele vremuri apuse.

Ca și primul război mondial, cel de-al doilea a început tot de la Berlin, și s-a terminat cu distrugerea orașului și divizarea sa în 1948. Totul aparține istoriei Germaniei, dar este în același timp istoria Berlinului. Este, în parte, și istoria Europei, angrenată de două ori în acest secol în conflagrații de dimensiuni mondiale. Recunoașterea existenței celor două state germane, dezvoltarea și întărirea tînărului stat al muncitorilor și țăranilor — Republica Democrată Germană — sînt probleme de interes larg, european, popoarele bătrînului continent manifestîndu-și opțiunea hotărîtă pentru o dezvoltare pașnică în centrul Europei, la adăpostul amenințărilor revanșismului și neonazismului.

Cea mai colorată panoramă a Leipzigului răscumpără efortul de ascensiune pînă la cea din urmă treaptă a Monumentului luptei popoarelor, înălțat la Leipzig în amintirea victoriei armatelor aliate asupra lui Napoleon Bonaparte în 1813, cînd soarta Europei se hotăra atunci pe aceste locuri. Importanța evenimentului este exprimată de dimensiunile conferind grandoare construcției, sugerînd aproape spontan îndelungata istorie a ridicării memorialului inaugurat la ceremonia centenarului: „Să nu fie un monument fără importanță, mărunt. Dacă se va face, va trebui să fie la fel de mare și de magnific ca un colos, o piramidă, un dom din Colonia", sînt cuvintele celui ce a participat la decisiva bătălie și a inițiat acțiunea de imortalizare a ei, Ernst Moritz Arndt.

Tradiția Leipzigului, oraș al solidarității popoarelor, oraș al unei vechi mișcări muncitorești, este legată de cîteva nume și fapte semnificative. August Bebel, Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg au activat aici, unde a fost tipărit primul număr al ziarului lui Lenin, „Iskra", și unde în fostul tribunal al Reichului — astăzi Muzeul Dimitroff — conducătorul muncitorimii bulgare și-a ținut pledoaria sa de apărare, transformată într-un înflăcărat rechizitoriu, la procesul incendierii Reichstagului în care fusese implicat. Dar Leipzigul este și orașul bibliotecilor, al cărților și, mai ales, al muzicii. Corul bisericii Sfîntul Thomas („Thomanerchor"), orchestra Gevandhaus și ansamblul noii Opere continuă tradiția muzicală deschisă universalității de Bach, Schumann, Mendelssohn-Bartholdy și Wagner. Student, Goethe vorbea de Leipzig ca de „micul Paris", iar Schiller scria tot aici — poate nu întîmplător — Oda bucuriei. Pivnițele lui Auerbach pot fi și astăzi un cadru plăcut de „pasatiempo", în atmosfera scenelor faustice ale picturilor murale și a costumului de epocă purtat de un tomnatic picolo.

Completînd mozaicul artelor, după Leipzig — orașul muzicii, Dresda își autoargumentează primatul în plastică. Reședință a prinților electori și a regilor Saxoniei, fostul oraș al barocului german și-a reconstruit o bună parte a edificiilor lui de rezistență, credincios dorinței de a-și merita renumele de „Florență pe Elba". Zwingerul și Galeriile Semper au fost reconstruite în întregime, la altele a trebuit să se renunțe. Dar cu cele rămase, cu comorile artistice de la Pillnitz și vechiul pavilion de vînătoare de la Moritzburg, cu foarte apropiatul Meissen, sediul celei mai bătrîne manufacturi de porțelan din Europa, al cetății Albrechtsburg și al Catedralei — una din victoriile arhitecturii în stilul goticului tîrziu — Dresda amintește din nou de salvgardarea tradiției dar și de punerea istoriei de acord cu prezentul: cu prezentul care înseamnă expansiunea economică a orașului și regiunii, progresul industriei (electrotehnică și electronică, cercetări nucleare, aparate de măsură, metalurgie, construcții mecanice și de automobile) activitatea învățămîntului superior (între altele Universitatea Tehnică); cu prezentul care înseamnă acordarea de drepturi singurei minorități naționale de pe teritoriul Republicii Democrate Germane, sorbii, ce fac puntea umană de legătură între districtul Dresdei și Cottbusului.

Vechea colonie slavă de la Budissin, actualul Bautzen, oraș ce numără în curînd mileniul, unul din cele mai frumoase ale regiunii Dresda, cu turnuri și fortărețe medievale și case vechi ale renașterii și barocului, este sediul Domowinei, federația sorbilor din ținutul Lausitz. La primul etaj, o expoziție a cărții și portului popular te poartă de la primele tipărituri, prin literatura clasică la cea contemporană, posibilitate directă de cunoaștere a activității editurii cu același nume, de unde pornesc pe lîngă cărți și reviste, edițiile proaspete ale ziarului „Nowa doba" (Nouă epocă). Teatrul orășenesc din Bautzen a devenit teatrul popular germano-sorb, există un studio de radio al sorbilor, în 111 școli medii, în școli profesionale, de specialitate și superioare se predă limba acestei minorități naționale, numele tuturor localităților și străzilor sînt scrise în două limbi.

Prezența sorbilor este semnalată și în regiunea Cottbus, prima producătoare de energie (44 la sută) și prima regiune minieră (29 la sută) a țării. O economie tînără în plin avînt, concentrînd inițiativa și forța de muncă, evidențiază succesele acestei regiuni caracteristice pentru ritmul dezvoltării întregului teritoriu al Republicii Democrate Germane. Lărgind datele de referință, pe ansamblul țării producția industrială a crescut de 4,7 ori în cei 20 de ani de existență ai R.D.G. Schimbări de structură în acest domeniu marchează adaptarea rapidă la cerințele revoluției tehnico-științifice; electronica, electrotehnica, chimia, construcțiile de aparate au înregistrat creșteri substanțiale. Toate figurează printre argumentele plasării R.D.G. pe plan mondial: între primele zece țări cu industrie avansată. Ritmurile dezvoltării sînt ilustrate și prin dimensionarea venitului național care, din 1950, a crescut de 3,5 ori. Bilanțul celor două decenii de dezvoltare socialistă prilejuiește concluzii semnificative, comparațiile cu primii ani de după proclamarea republicii oferind adevărata scară a realizărilor.

Sînt palpabile pe tot parcursul itinerarului ce duce de la Berlin la Leipzig, apoi la Dresda și din nou la punctul de pornire. Escale de durată sau doar de cîteva ore te lasă să le surprinzi esențele, să le găsești semnificațiile, în sfîrșit — să poți spune că sînt unele locuri care dețin, ele însele, cheia acelei arte de a călători.

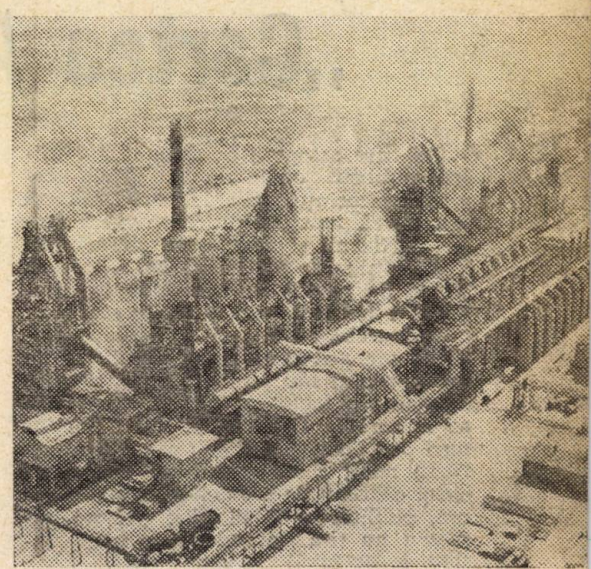

Combinatul siderurgic Ost, pe Oder

LONDRA

„Cartea Albă" anunţă zile negre

Cei care aşteptau ca documentul oficial, publicat cu 16 zile în urmă, privind consecinţele aderării la C.E.E., să dea un răspuns clar în controversa dintre partizanii şi adversarii aderării, au fost cu siguranţă dezamăgiţi. Broşura de 46 de pagini, elaborată de funcţionari ai fiecărui minister interesat, are mai degrabă aerul unei noi demonstraţii de virtuozitate a premierului Wilson în exerciţiul său preferat de a menţine disponibile toate opţiunile. După cum se afirmă la Londra, anumiţi funcţionari din Foreign Office (favorabili aderării) merg chiar mai departe şi apreciază că, anunţînd, cu cîteva luni în urmă, publicarea Cărţii Albe, primul ministru nu şi-a dat seama de consecinţele îndeplinirii acestei promisiuni. Pentru respectivii partizani ai aderării, apariţia unui document care oferă argumente în special părţii adverse nu poate fi considerată decît o eroare de calcul politic.

Lăsînd, însă, deocamdată, la o parte speculaţiile asupra calculelor premierului Wilson, adevărul este că, aşa cum se prezintă, Cartea Albă oferă puţine motive de satisfacţie adepţilor „micii Europe" şi alimentează criticile la adresa demersului britanic. Sînt expuse atît avantajele cît şi dezavantajele aderării ; dar dezavantajele sînt certe (chiar dacă estimarea unora este aproximativă în cel mai înalt grad, prevăzîndu-se, de exemplu, o pierdere pentru balanţa de plăţi de 100 pînă la 1 100 milioane lire sterline) şi apropiate, manifestîndu-se de îndată ce s-ar realiza un acord, în timp ce efectele favorabile sînt îndepărtate în timp (ele nu ar putea apare decît după trecerea etapei de tranziţie), supuse factorilor conjuncturali în asemenea măsură încît nu se pot da nici cifre aproximative, de fapt ipotetice. Pe scurt, Cartea Albă promite ferm o suită de „vaci slabe", urmată, poate, de altele, grase. Sînt puţine şi vagi pasajele pe care le-ar putea cita partizanii aderării, în timp ce adversarii pot găsi, dacă nu argumente noi, măcar confirmarea unora vechi.

Într-adevăr, pronosticurile documentului nu sînt de natură să prezinte în trarea în Piaţa comună ca pe o perspectivă atrăgătoare. Costul importurilor de alimente, de exemplu, ar înregistra modificări între o scădere cu 85 de milioane lire sterline (scădere datorită reducerii consumului, în condiţiile unor preţuri ridicate pe piaţa internă) la o creştere de 255 de milioane (în cazul cînd reducerea consumului nu ar compensa creşterea preţurilor produselor importate). Procentual, consumatorii vor cumpăra alimente cu 18—26 la sută mai scumpe, costul general al vieţii crescînd cu 4—5 la sută. Marea Britanie ar urma să contribuie la bugetul comunitar pentru finanţarea agriculturii (în special a celei franceze) cu o sumă care, apreciază Cartea Albă, s-ar cifra undeva între 150 şi 670 de milioane lire sterline pe an ; din acelaşi buget, agriculturii engleze i s-ar oferi compensaţii de 50—100 milioane. Balanţa comercială a Angliei (exceptînd alimentele) ar suferi pierderi de 125—275 milioane anual.

Este evident că, în ciuda aproximaţiilor, imaginea oferită de recentul document oficial nu poate să nu dea satisfacţie criticilor aderării, nu de mult grupaţi în mişcarea „Garanţii în perspectiva aderării la Piaţa comună". Unul dintre cei mai autorizaţi purtători de cuvînt ai grupării, fostul ministru al comerţului, Douglas Jay, a expus, într-un discurs rostit cu trei săptămîni în urmă, ce anume se înţelege prin garanţii : nici o creştere a costului vieţii sau a preţurilor alimentare datorată finanţării agriculturii ineficiente din C.E.E. ; menţinerea facilităţilor vamale existente în comerţul cu A.E.L.S. şi cu Commonwealth-ul ; nici o subordonare a prerogativelor parlamentului englez. Astfel definite, „garanţiile" reprezintă, de fapt, o contestare fundamentală a „micii Europe", căreia nu i se acceptă nici caracterul de grupare închisă, nici veleităţile supranaţionale. Trecînd la analiza detaliată a efectelor intrării în C.E.E., Douglas Jay, menţionînd cifre confirmate după cîteva zile de Cartea Albă, mergea mai departe în profunzime subliniind noi dezavantaje ale aderării. El arăta că prin creşterea costului vieţii se va ajunge inevitabil la revendicări sindicale, de aici la sporirea salariilor şi, deci, prin creşterea cheltuielilor de producţie, la scăderea competitivităţii produselor engleze pe pieţele mondiale. S-ar adăuga, astfel, o nouă cauză a scăderii importurilor, oricum afectate de pierderea tarifelor preferenţiale cu Commonwealth-ul şi cu acei membri ai A.E.L.S. care nu doresc să adere la Piaţa comună. Împreună, acceptarea politicii agrare a C.E.E. şi scăderea exporturilor vor provoca dificultăţi serioase balanţei de plăţi, fapt care, ţinînd seama de experienţa recentă, este de natură să determine o politică deflaţionistă, o situaţie de stagnare a economiei.

În acest punct, demonstraţia lui Jay infirma, anticipat, acel argument din Cartea Albă după care creşterea anuală cu numai 1 la sută a produsului naţional total (adică trecerea de la actualul ritm de creştere de la 3 la sută, la unul de 4 la sută) ar fi suficientă pentru a compensa dezavantajele pe termen scurt ale intrării în C.E.E. Or, dacă aderarea este de natură să provoace nu o accelerare a ritmului dezvoltării economice, ci o frînare a lui — de unde ar mai veni compensaţia ? Cartea Albă nu dă nici un răspuns, după cum nici nu încearcă să aprecieze cifric „avantajele pe termen lung ale accesului la o piaţă cu 300 milioane de consumatori" — adică atît cît ar avea Piaţa comună în varianta „lărgită".

Aşa stînd lucrurile, reacţia nesigură uneori nervoasă a partizanilor aderării nu are cum să surprindă. Pe plan intern, patronatul britanic (C.B.I.) nu retractează profesiunile de credinţă în favoarea C.E.E., dar recunoaşte că preţul aderării este ridicat şi trebuie negociat, şi că există, în cazul aderării cu orice preţ, pericolul recesiunii. Presa (care, cu excepţia celei de stînga şi a unui cotidian ca „Daily Express", favorizia, în general, intrarea în Piaţa comună) adoptă un ton grav şi pune întrebări fie asupra utilităţii Cărţii Albe, fie asupra avantajelor aderării. „Daily Telegaph" recunoaşte că adversarii „micii Europe vor avea o zi triumfală datorită calculelor oficiale privind agricultura". „Yorkshire Post" ofirmă că, în locul

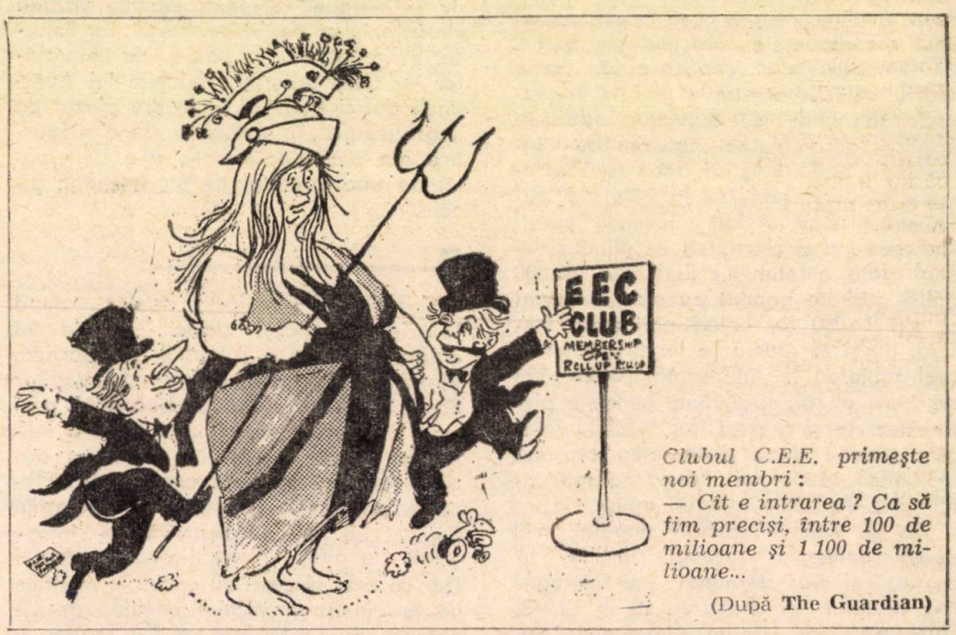

Clubul C.E.E. primeşte noi membri :
— Cît e intrarea ? Ca să fim precişi, între 100 de milioane şi 1 100 de milioane...

(După **The Guardian**)

Cărții Albe, trebuia dată publicității fraza — „nu putem stabili costul și avantajele apartenenței la C.E.E.". În spiritul unei poziții mai vechi, „Daily Express" susține că ideea centrală a documentului este „plătiți mai mult pentru un nivel de viață mai scăzut". Atît „The Guardian" cît și „Financial Times" apreciau că, în condițiile date, marea hotărîre nu mai poate fi rezultatul unui calcul precis, ci „un act de credință". În Scoția, „Glasgow Herald" afirma că orice hotărîre ar fi „un salt necunoscut", iar „The Scotsman" scria : „Dacă este sau nu în interesul național să aderăm sau nu, este o chestiune mai deschisă ca oricînd. Cinicii pot chiar să susțină că documentul a înclinat balanța în defavoarea apartenenței la C.E.E."

În capitalele vest-europene, apariția Cărții Albe a stîrnit puține aplauze și destul de multă nedumerire și iritare în cercurile favorabile primirii Angliei. Evident, era așteptat un document care pe de o parte să ateste, pe de altă parte să încurajeze, evoluția Marii Britanii spre organizația vest-europeană. Aproximațiile și realismul Cărții Albe neliniștesc, interpretate fiind fie ca un indiciu al unor noi ezitări guvernamentale, fie ca o prevestire a unor negocieri în care Anglia va cere concesii importante. Încercînd să ignore aceste interpretări neplăcute, cercurile apropiate Comisiei C.E.E. de la Bruxelles au încercat, relata „The Times", să minimalizeze deliberat importanța documentului, apreciindu-l ca un simplu episod al controversei între partizanii și adversarii englezi ai aderării.

Există, de fapt, numeroase indicii că guvernul englez dorește să negocieze condiții de primire cît mai avantajoase, că nu dorește și nici nu poate să accepte orice prețuri i s-ar cere la Bruxelles. Aceasta — și nu scăparea din vedere pe care i-o suspectau pro-europenii vexați de la Foreign Office — este explicația atitudinii manifestate de primul ministru, atît prin urgentarea apariției documentului cît și prin declarațiile ulterioare. Cartea Albă sublinia, de altfel, necesitatea negocierilor, avertizînd că „nerealizarea unui acord în aceste negocieri nu ar condamna neapărat Anglia sau C.E.E. la sterilitate economică sau politică". În declarațiile făcute în Camera comunelor, premierul Wilson formula, ceva mai apăsat, aceeași idee : „nimeni nu trebuie să se îndoiască de faptul că, dacă negocierile nu vor duce la condiții acceptabile de aderare, Marea Britanie va fi în stare să rămînă în afara C.E.E., pe propriile picioare".

Conjunctura economică schimbată oferă una dintre explicațiile atitudinii cristalizate acum. Redresarea economiei este destul de marcată pentru ca guvernul să poată adopta o atitudine mai fermă ; ea nu este, însă, destul de solidă pentru a permite plătirea unui preț oneros pentru aderare. Dar această explicație nu este singura. Intrarea în Piața comună continuă să fie privită cu neîncredere sau chiar ostilitate de cea mai mare parte a opiniei publice britanice. Pentru laburiști, chestiunea este cu atît mai spinoasă cu cît consiliul sindicatelor (T.U.C.) este îngrijorat de perspectiva creșterii costului vieții și a anunțat, după apariția Cărții Albe, că va solicita guvernului explicații ; unele sindicate sînt categoric împotriva apartenenței la C.E.E. În aceste condiții, atitudinea „intrăm, dar numai dacă ni se fac concesii" este o minimă măsură de precauție împotriva unor noi controverse între laburiști.

Mihai MATEI

AFRICA

Interese proprii și interese străine

În contextul problematicii africane, în care se întrepătrund istorie, tradiție și civilizație îngemănate într-o transcendență obiectivă — formînd, dincolo de granițele temporale, o comunitate care se recunoaște ca atare —, cuvintele lui Destouches „Chassez le réel, il revient au galop...", ar putea explica orientarea cercurilor politice ori a comentatorilor spre substratul viu și veridic al realităților acestui continent. Ultimele două decenii oferă mărturia unei structurale transformări conștiente, necesare, în care un număr uriaș de state își cuceresc sau consolidează independența, în care se destramă imperiile coloniale, iar mișcarea de eliberare națională și de instaurare suverană în determinarea propriilor destine dobîndește înfățișarea unui amplu proces progresist, marcant, al lumii contemporane.

Decolonizarea înseamnă, printre altele, și retransformarea muncii înstrăinate în energie vitală liberă. Mai sînt, desigur, state africane care depind încă economicește de fostele metropole, dar primordial este faptul că dobîndirea și consolidarea independenței se încadrează într-un mod explicit și ireversibil în destinul Africii, făurit zi de zi în lupta comună împotriva dominației străine.

Există, însă, chiar la sfîrșitul acestui deceniu al decolonizării, teritorii aflate încă sub jugul colonial : Namibia, Angola, Mozambic, Guineea-Bissau și Insulele Capului Verde etc. Încercările autorităților coloniale ori ale ideologilor care servesc aceste autorități de a ascunde o realitate compromițătoare și acuzatoare sub așa-numita „înțelegere multirasială", de a îndepărta atenția de la adevăratele probleme care frămîntă lumea africană, de a stăvili drumul spre libertate al unor popoare a căror luptă este mereu mai hotărîtă și mai organizată, sînt copleșite de realitatea care dezvăluie obstinarea crescîndă a cercurilor monopoliste occidentale în fața prăbușirii iminente a sferelor lor de dominație și profit.

Era firesc ca O.N.U., în preocupările căreia decolonizarea ocupă un loc atît de important, să-și îndrepte o constantă atenție asupra acestor aspecte ale problemei. Cercetarea influenței intereselor economice străine în țările încă sub regim colonial a început, în cadrul O.N.U., prin rezoluția din 13 noiembrie 1963, cînd un comitet special era însărcinat cu observarea conexiunii dintre aceste interese și industria minieră din teritoriul Africii de sud-vest (numit astăzi Namibia). Concluziile comitetului, care dezvăluiau faptul că cea mai mare parte a producției economice era controlată de întreprinderi străine — creînd o situație cu implicații dăunătoare nu numai asupra economiei teritoriului dar și asupra dezvoltării sociale și politice — îndreptau atenția spre o zonă geografică mult mai largă, în care situația se presupunea a fi aceeași : Rhodesia de sud, teritoriile de sub administrație portugheză. În 1968, se repetă la O.N.U. concluziile stabilite cu un an mai înainte, declarîndu-se că, în ciuda condamnării de către Adunarea Generală a activității monopolurilor străine în teritoriile coloniale, activitate care stînjenește progresul spre autodeterminare și independență, țările ale căror companii și firme sînt angajate în exploatarea subsolului și solului din teritoriile în cauză nu au făcut nimic pentru aplicarea rezoluției Adunării Generale și pentru restrîngerea activității acestor firme. Raportul publicat de O.N.U. în 1969 — „Interesele economice străine și decolonizarea" — analizează, pe baza unor date concrete, rolul de frînă pe care îl dețin întreprinderile străine în obținerea independenței tuturor teritoriilor (nu numai din Africa) aflate încă sub regim colonial.

Băștinași muncind în zona diamantiferă, proprietate a companiei „Diamond West Africa Ltd"

DOMINAȚIA MONOPOLURILOR STRĂINE

Monopolurile străine și minoritatea albă locală vizează obținerea unor profituri cît mai mari în industrie și agricultură prin investirea unor fonduri cît mai reduse. Consecințele negative ale acestei stări de lucruri sînt percepute, în primul rînd, în contrastul izbitor dintre orașele, porturile, aeroporturile, sediile concernelor industriale sau agricole și așezările mizere ale populației băștinașe. Evaluate, totuși, la 5 000 milioane de dolari, investițiile marilor monopoluri occidentale în teritoriile coloniale ocolesc starea de

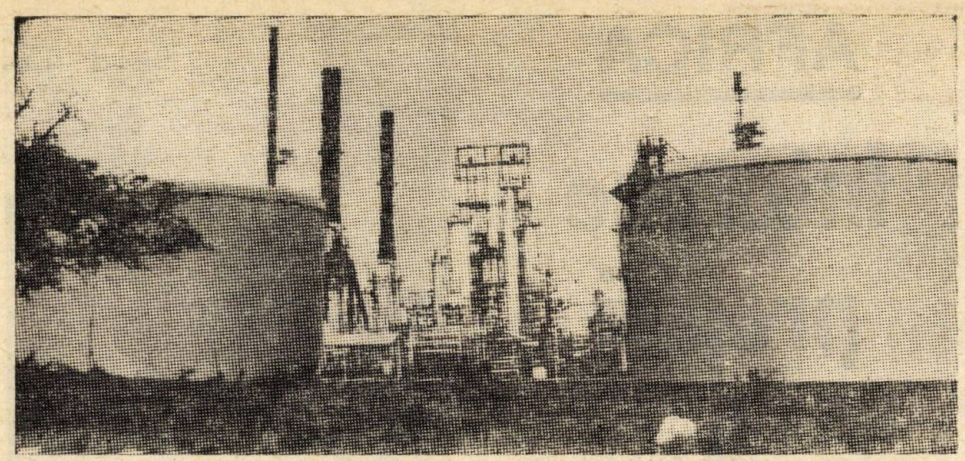

Unitali — singura rafinărie de petrol rhodesiană legată printr-o conductă de portul Beira, aparținînd coloniei portugheze Mozambic

împovărare continuă a populației autohtone, pe care, de fapt, o determină : girînd producția minelor, plantațiilor, uzinelor, transporturile și comunicațiile, capitalul străin și coloniștii autohtoni înlătură practic orice încercare de participare și orice drept al indigenilor.

În Angola, industria extractivă este în întregime în mîinile companiilor străine, multe din ele dispunînd de drepturi exclusive asupra unor teritorii imense. „Angola Diamond Company" se bucură de drepturi exclusive pentru prospectare și obținerea diamantelor pînă în 1971 (contractul poate fi reînnoit), acoperind o suprafață de un milion de kmp. Între 1961 și 1965, valoarea globală a exporturilor de diamante din Angola se ridica la 3 591 milioane de escudos (28,5 escudos = 1 dolar) ; profiturile obținute de „Angola Diamond Company" erau de 2 000 milioane escudos, din care 765 milioane reprezentau cîștigul acționarilor individuali din străinătate. În aceeași perioadă, guvernul de la Lisabona a obținut din taxele asupra exportului de diamante angoleze 155 milioane escudos. E semnificativ faptul că membrii conducerii companiei (așa-numitul „conselho fiscal"), care nu depășesc numărul de 36, primesc anual 6 la sută din profitul net : în 1965 — 35 milioane escudos ; or, potrivit calculelor, suma aceasta ar fi egală cu salariile a 26 265 muncitori africani. Societatea petroliferă belgiană „Petrofino", „Sociedade Anónima Concessionaria de Rafinaçao de Petróleos em Portugal" (SACOR) și „Cabinda Gulf Oil Company" au aceleași drepturi exclusive în exploatarea zăcămintelor de petrol. Drepturi exclusive au și companiile miniere „Lobito" și „Lombige Mining", finanțate în parte de concernul Krupp din R.F.G. și de Jojgaard and Schulz A/S din Copenhaga.

În Mozambic, societății portugheze „Companhia Carbonifera de Maçambique" îi sînt concesionate depozite carbonifere evaluate la 400 milioane tone, în timp ce drepturi exclusive asupra prospectării și exploatării petrolului dețin „Mozambique Gulf Oil Company" și „Mozambique Pan American Oil Company" din Statele Unite.

În Rhodesia de Sud, unde interesele economice străine au jucat un rol însemnat în instaurarea regimului minoritar rasist al lui Ian Smith, aceste monopoluri dețin în întregime sectoarele majore ale economiei. Cea mai mare parte a intereselor miniere și financiare aparține societăților „British South Africa Company" și „Anglo-American Corporation", care au fuzionat în 1965 formînd „Charter Consolidated". „Anglo-American Corporation" obținuse în 1965 profituri de 14,621 milioane lire. Pentru „Charter Consolidated", care în anul apariției înregistra un profit de 7,8 milioane lire, în 1967 veniturile se ridicau de la 155,7 milioane lire la 171,6 milioane lire. Producția de azbest se află în mîinile trustului englez „Turner and Newall" ; în același timp „Rhodesion Chrome Mines", „African Chromes Mines" și „Union Carbide Rhomet of Que Que", aparținînd unor concernuri americane și britanice, „Rhodesia Vanadium Corporation", „Kamativi Tin Mines" și „Bikita Minerals" obțin profituri uriașe din drepturile de care dispun asupra subsolului rhodesian : cositor, vanadiu, crom etc.

În Namibia, subsolul este controlat în întregime de Republica Sud-Africană, Marea Britanie și Statele Unite. Fondurile acționarilor companiei „Consolidated Diamond Mines" care, spre exemplu, avusese un capital inițial de numai 10,4 milioane ranzi (un rand = 1,40 dolari), se ridicau în 1962 la 120 milioane de ranzi, iar rezervele la aproape 200 milioane ; în 1965, profiturile nete (după plata taxelor) erau de 39,7 milioane ranzi.

Monopolurile internaționale acționează în egală măsură în agricultură, unde, datorită controlului pe care îl extind asupra tuturor ramurilor care produc pentru export, există două sectoare : sectorul economic al intereselor coloniale și sectorul culturilor tradiționale, de subzistență. Elementul marcant al agriculturii teritoriilor coloniale îl înscrie alienarea permanentă a populației băștinașe, cu mult mai profundă aici decît în industrie. Legile și practicile discriminatorii ale autorităților au determinat apariția unei situații tragice: populația locală este obligată să trăiască în așa-numitele „rezervații" limitate (Namibia), în timp ce pămînturi întinse — sute de mii de hectare — sînt concesionate unor concernuri străine sau unor fermieri albi, exclusiv pentru culturile industriale sau de export. Angola și Mozambic rămîn principala sursă de bumbac și zahăr a Portugaliei. În Mozambic, 80 la sută din exporturile agricole ale teritoriului sînt controlate de capitalul nonafrican. Sistemul culturilor forțate este practicat curent în coloniile portugheze : africanii care trăiesc în zonele desemnate culturilor de bumbac sînt obligați să cultive bumbacul în locul legumelor ori al culturilor de subzistență.

„Companhia Angolana de Agricultura" (CADA), care are una din cele mai întinse plantații de cafea din lume, a obținut în 1964 un profit net de 40 milioane escudos. Venitul unui fermier european cu 100 ha este de 28 000 dolari, în timp ce al unui fermier african (care nu poate avea decît 1-2 ha) este, în cel mai bun caz, de numai 2 la sută din cel al fermierului străin.

MONOPOLURILE STRĂINE ȘI DECOLONIZAREA

Infiltrarea tot mai accentuată a intereselor economice străine în teritoriile coloniale și stăpînirea totală, ori aproape totală, a economiei din aceste zone atrag consecințe negative incalculabile pentru populația indigenă. Contrastele izbitoare întîlnite în aceste țări sînt urmarea încercărilor, trecînd prin concurență, de a realiza profituri cît mai mari, care de cele mai multe ori dublează sau triplează capitalul investit. Controlul asupra industriei, agriculturii, transporturilor, comunicațiilor, concesionate pe termen lung prin contracte care pot fi reînnoite avantajos pentru autoritățile coloniale și pentru monopolurile străine, înlătură posibilitățile de acces autohton la participarea sau conducerea acestor ramuri ale economiei. De altfel, între monopolurile internaționale și guvernele coloniale există o strînsă dependență. Acordînd largi concesii și posibilități de explorare și exploatare a teritoriilor coloniale, autoritățile locale primesc sprijinul armat în menținerea dominației lor. În Angola și Mozambic, încercările de a înăbuși mișcările de eliberare națională se bucură de sprijinul monopolurilor străine. Regimul lui Ian Smith se menține, în ciuda embargoului asupra unor produse, tocmai datorită sprijinului unor mari concernuri străine, care continuă să obțină profituri însemnate din exploatarea țării. Poliția și întreg aparatul represiv de care dispun autoritățile coloniale sînt, în mare parte, subvenționate de concernele străine.

Rolul nefast al monopolurilor străine în teritoriile coloniale se vădește și în consecințele sociale și politice. Populația autohtonă este lipsită aproape complet de drepturi ; muncitorii indigeni sînt plătiți cu salarii de cinci pînă la cincispreceze ori mai mici decît ale albilor ; nu există nici o lege care să-i protejeze, precum nu dispun de pensii ori altă securitate socială ; discriminarea rasială, ajungînd pînă la stadiilimită („rezervațiile"), se manifestă ca un element frecvent. Ajutorul financiar și asistența militară pe care cercurile imperialiste le acordă regimurilor rasiste, menținerea aparatului lor represiv vizează suprimarea luptelor de eliberare națională, care ar atrage, desigur, pierderea avantajelor imense deținute în prezent de colonialiști și neocolonialiști. În acest context, apar în mod evident motivele încălcării rezoluțiilor Organizației Națiunilor Unite privind eliberarea tuturor teritoriilor aflate încă sub regim colonial.

În configurația, deși eterogenă, a acestor teritorii africane, sau din alte regiuni ale lumii, lupta de eliberare capătă adîncime și amploare în cadrul procesului obiectiv, istoric, de afirmare a forțelor antiimperialiste. Încercările de a frîna această mișcare, colaborarea regimurilor minoritare rasiste cu monopolurile străine și sprijinul reciproc sînt copleșite mereu mai mult de eforturile pline de abnegație și eroism ale militanților împotriva colonialismului, de victoriile tot mai numeroase obținute de aceste forțe, care se bucură de o profundă simpatie și solidaritate internațională.

Stelian ȚURLEA

„Ziua cea mai scurtă“ (4)

„Codul vînturilor“

Comandanții navelor militare japoneze au primit la 1 noiembrie două plicuri sigilate. Primul dispunea aducerea flotei în stare de alarmă, pentru ziua Y, iar apoi pentru ziua X. Ziua Y era data în care o parte a flotei — 6 portavioane — trebuia să ridice ancora din golful Hitokapu. Iar ziua X era ziua propriu-zisă a atacului.

Ordinul nr. 1 pe flotă arăta astfel :

„Nava amiral. Nagato, golful Salki. 1 noiembrie 1941. Ordinul operativ nr. 1 pe întreaga flotă.

Imperiul japonez va declara război S.U.A., Angliei și Olandei. Războiul va fi declarat în ziua X. Acest ordin intră în vigoare în ziua Y... Cînd va fi adoptată hotărîrea cu privire la terminarea pregătirii generale în vederea operațiunii, vor fi date ordinele stabilind data aproximativă a începutului operațiunii. Ziua începerii războiului (ziua atacului) va fi indicată în ordinul Cartierului General. Acest ordin va fi dat înainte cu cîteva zile de începerea războiului. După ora 0 a zilei de atac, vom fi în stare de război. Fiecare unitate va începe operațiunea în conformitate cu planul“.

Comandanții flotei au început ultimele pregătiri. La 3 noiembrie, Yamamoto, Simada și Nagano au pus la punct în mod definitiv planul atacului asupra Pearl Harbor-ului. La 6 noiembrie, a avut loc o „repetiție generală“, simulîndu-se viitorul atac în cele mai mici amănunte. O escadră aeronavală cuprinzînd 6 portavioane cu 350 avioane trebuia să „atace“ ținta, aflată la o distanță de peste 300 km.

Iată un extras din interogatoriul luat în 1946 unuia dintre participanții la aceste evenimente, amiralul Osami Nagano, șeful marelui stat major al marinei militare :

Întrebare : Cînd, aproximativ, ați aprobat dv. planul de atac împotriva Pearl Harbor-ului ?

Răspuns : La sfîrșitul lui octombrie sau la începutul lui noiembrie. Între flotă și conducerea operativă a existat o divergență esențială. Flota se pronunța pentru atacarea Pearl Harbor-ului, în timp ce conducerea operativă considera o asemenea acțiune drept aventuristă și era adepta unei metode mai conservatoare — flota americană să fie așteptată în dreptul insulelor din partea de sud a Oceanului Pacific. Amiralul Yamamoto era ferm convins de justețea planului său prevăzînd atacarea Pearl Harbor-ului și amenința cu demisia, împreună cu întregul său stat major, dacă planul nu va fi aprobat.

Întrebare : Înainte de a fi înfăptuit, a fost, oare, planul pus la punct în procesul unor exerciții militare și de stat major ale flotei ?

Răspuns : Da, flota l-a pus la punct cu succes.

Întrebare : Totuși, după cîte înțeleg, deși conducerea operativă dorea să dea curs unui alt plan existent de cîțiva ani, ați dat prioritate planului de atacare a Pearl Harbor-ului și, aprobîndu-l, ați rezolvat toate neînțelegerile. Așa este, oare ?

Răspuns : Eram adeptul planului susținut de conducerea operativă, întrucît părea mai logic, dar, pentru a nu se ajunge la demisia comandantului, care avea de gînd să facă acest lucru dacă planul său nu ar fi fost aprobat, am preferat varianta lui Yamamoto.

Întrebare : Dv. ați aprobat planul de stat împotriva Pearl Harbor-ului ?

Răspuns : Da.

Întrebare : Dacă v-am înțeles bine, aprobarea pe care dv. ați dat-o planului a constituit un factor hotărîtor pentru atacul propriu-zis al Pearl Harbor-ului ?

Răspuns : Da.

Cei doi diplomați japonezi la Washington, în lupta pentru cîștigarea timpului : Kurusu și Nomura

La 5 noiembrie, printr-un ordin secret, ziua Y era fixată pentru 22 noiembrie ; iar peste alte 5 zile, s-a fixat și ziua X — 8 decembrie (ținînd seama de diferența orară între Tokio și Washington — 7 decembrie). Atunci urma să înceapă atacul.

Serviciul de informații japonez a stabilit, totodată, noi indicații cifrate. Semnalul „Soarta imperiului“ inclus într-o emisiune radiofonică obișnuită însemna o concentrare masivă de nave americane la Pearl Harbor. Fraza „vișinii înfloresc“ — lipsa acestor nave. În fine, începutul atacului trebuia să fie dat de fraza „Începeți să urcați muntele Niitaka“ — inclusă, de asemenea, într-o emisiune radiofonică.

Paralel cu aceasta, comandantul japonez dădea zilnic ordine cifrate prin radio pentru regruparea forțelor sale — aeriene și navale.

Itinerarul flotei japoneze spre Pearl Harbor. 22 noiembrie — ziua Y

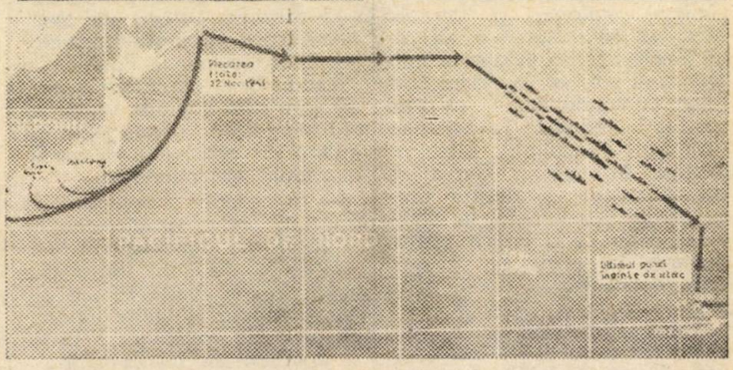

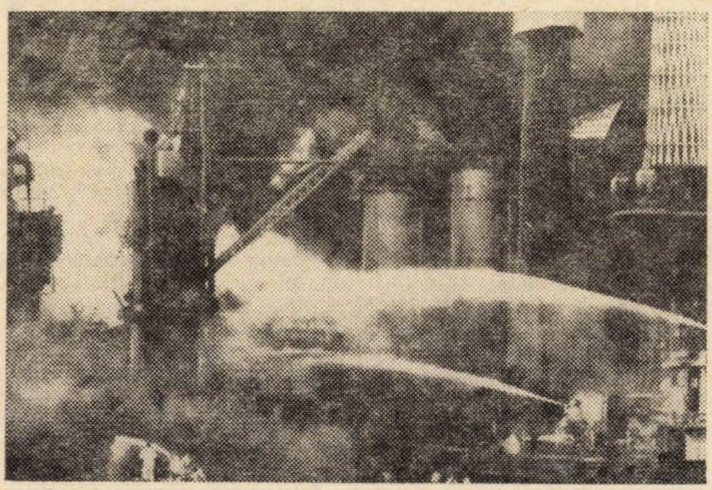

Marinari americani încercînd să localizeze incendiul pe una din navele lovite de bombardamentul japonez

ALARMĂ LA WASHINGTON

Serviciul de contrainformații american era la curent cu tot ce se petrecea de partea japoneză. Informațiile erau interceptate și însuși fluxul lor punea în gardă.

În jurnalul său, Zakharias notează următoarele : „Deși la începutul lui noiembrie intensitatea radiotransmisiunilor era normală, serviciul de informații radio al trupelor de transmisiune a distins unele indicii importante de intensificare a activității japonezilor. În afa-

ră de aceasta, Japonia a introdus un sistem complet nou de apel pentru navele aflate în larg... S-a reușit, de asemenea, să se intercepteze o serie de telegrame urgente adresate de Tokio comandanților flotei".

La 3 noiembrie, a fost astfel interceptată o telegramă a comandantului flotei adresată comandanților de unități, serviciului de informații al marinei din Tokio, șefului marelui stat major al marinei, în care se menționa : „Comandantul flotei reunite continuă să mențină legătura cu portavioanele și submarinele". Telegrama era importantă deoarece oferea unele indicii ale priorităților acordate de Yamamoto — portavioane și submarine. Respectiv, *exact acea forță de șoc* care a acționat în momentul atacului de la Pearl Harbor.

Pe baza sintezei transmisiunilor japoneze interceptate, șeful serviciului de informații al flotei americane stabilea, la 4 noiembrie, localizarea nucleului flotei japoneze.

La 6 noiembrie, americanii au stabilit că aviația japoneză este concentrată în insula Taivan. Iar în raportul de descifrare a telegramelor japoneze din 8 noiembrie se preciza : „În regiunea cuprinsă între insulele Titidzima (Bonin), Naha (Okinawa), Takao (Taivan), Palane și insulele Marshall se remarcă o serioasă deplasare de aviație și unități auxiliare, iar formarea forțelor comandantului aviației reunite în regiunea Takao-Bako (insulele Pescadore) este aproape terminată..." S-a aflat, de asemenea, și despre prezența lui Yamamoto la Maizura, ceea ce a întărit presupunerile că acolo se pregătește concentrarea flotei.

Vineri 7 noiembrie, la Washington avea loc obișnuita ședință săptămînală a guvernului. Secretarul de stat Cordell Hull îi avertiză pe ceilalți membri ai cabinetului asupra situației critice din relațiile americano-japoneze :

— Situația este extrem de serioasă. Nu știm unde și cînd Japonia va ataca, de aceea trebuie să fim în permanentă pregătire.

La 15 noiembrie, la ambasada japoneză din Washington s-au petrecut două evenimente importante. Pe de o parte, sosise ambasadorul Kurusu. Dar, în același timp, din Tokio s-au primit instrucțiuni noi, deosebit de importante. Și anume, era dată indicația ca, în cazul unor „împrejurări excepționale", să fie distruse cifrurile. Tokio îi avertiza din nou pe Nomura și Kurusu că timpul pe care cei doi îl au la dispoziție este foarte scurt, lăsînd clar să se înțeleagă că urmează să survină evenimente de un gen deosebit.

Iar la 16 noiembrie, serviciile americane de contrainformații au interceptat următoarea telegramă transmisă prin „mașina purpurie" din Tokio ambasadei sale din Statele Unite : În aceste cîteva zile se hotărăște soarta imperiului nostru. De aceea, căutați să faceți mai mult ca oricînd. Am indicat în telegrama mea data (finală) pentru terminarea tratativelor și nu vor surveni nici un fel de modificări. Încercați să înțelegeți aceasta. A rămas timp puțin. Exercitați presiuni asupra Statelor Unite în scopul terminării tratativelor pe baza propunerilor noastre. Faceți tot ce depinde de dv. pentru a obține terminarea imediată a tratativelor".

„VÎNT DE APUS, DE PLOAIE..."

Spre sfîrșitul lui noiembrie, pe măsura avansării pregătirilor militare, serviciul de informații japonez a schimbat întregul său sistem de transmisii — diplomatice, pentru uz de spionaj și a mesajelor militare. Această schimbare nu a afectat, însă, tehnica propriu-zisă a modului de transmisie, ceea ce a permis în continuare americanilor să dispună prin mașinile purpurii de întregul flux al informațiilor. La Tokio măsura era legată de introducerea unor sisteme de avertizare pentru cazuri extreme, sisteme de avertizare care să preceadă momentul atacului în Pacific. La 19 noiembrie, din Tokio a pornit spre alte capitale următoarea telegramă cifrată : „În legătură cu emisiunile de radio în situații excepționale.

— În situații excepționale (ruperea relațiilor diplomatice și încetarea funcționării liniilor de comunicații internaționale), în emisiunile zilnice ale ultimelor știri în limba japoneză pe unde scurte vor fi incluse următoarele avertismente :

1) În eventualitatea unei crize în relațiile japono-americane — HIGASI NO KADZE AME (vînt de apus, de ploaie);

2) În eventualitatea crizei în relațiile dintre Japonia și U.R.S.S. — KITA NO KADZE KUMORI (vînt nordic înnourat);

3) În eventualitatea crizei în relațiile japono-engleze — NISI NO KADZE HARET (vînt de răsărit senin).

Aceste semnale vor fi incluse la mijlocul și la sfîrșitul transmiterii situației atmosferice. Fiecare frază va fi repetată de două ori.

Cînd semnalul va fi primit, distrugeți cifrurile, documentele etc.

Aceste indicații trebuie să rămînă strict secrete".

Telegrama a fost interceptată și unele vîrfuri militare americane au aflat despre ea la cîteva zile. Generalul Marshall, pe atunci șeful statului major al forțelor terestre, a luat cunoștință primul despre telegrama „Codul vînturilor".

„Codul vînturilor" însemna o modificare esențială în sistemul contraspionajului japonez, dîndu-se, deci, și verigilor mijlocii și inferioare mînă liberă pentru cunoașterea momentului apropierii crizei în relațiile japono-americane. Era evidentă, în același timp, și pentru americani intenția Japoniei de a îndrepta lucrurile spre război în cel mai scurt timp posibil.

Episodul „Codul vînturilor" nu a marcat, totuși, momentul de semnalizare cel mai important înainte de Pearl Harbor. Pentru unele foruri americane, el era completamente ignorat, iar amplele dezbateri ce au avut loc după război au scos în evidență tot mai mult subaprecierea sistemului informațional de către conducerea militară și politică americană. Există un raport oficial, așa-numitul „Raport Hewfidd". Acest raport, elaborat după război, localizează momentul transmiterii Codului vînturilor :

„În a doua jumătate a lui noiembrie 1941, guvernul japonez a stabilit în telegramele sale trimise la Washington și în alte capitale două coduri de relații între Tokio și reprezentanțele sale diplomatice. Primul dintre ele a fost numit «Codul vînturilor». Diverse cuvinte japoneze trebuiau să fie adăugate la mijlocul și la sfîrșitul transmisiei ultimelor știri pe unde scurte. Ele puteau fi, totodată, transmise cu ajutorul albafetului Morse, sub forma unor știri meteorologice. Versiunile corespunzătoare indicau deteriorarea relațiilor japono-americane, japono-ruse și japono-engleze. Acest cod a fost descifrat de Ministerul Marinei, la sfîrșitul lui noiembrie, datorită interceptării și descifrării radiogramelor japoneze, telegramelor și diverselor informații obținute din alte surse, ca, de pildă, de la ataşatul militar american la Batavia, în noiembrie 1941".

Ce s-a întîmplat, totuși ? Din dezbaterile care au avut loc în diverse comisii senatoriale americane reiese că s-a pus la îndoială însăși existența acestui „cod al vînturilor" confirmat — în afară de raportul sus-menționat și în jurnalul lui Zakharias, în memoriile contraamiralului Theobald, în depozițiile lui Kimmel și ale altor militari americani. După cît se pare, negarea existenței acestui cod se încadrează în tentativa generală de a ignora avertismentele date de întregul complex al sistemului de informație american, în perioada care a precedat atacul japonez la Pearl Harbor. Discuția despre „Codul vînturilor" este foarte amplă în literatura politică americană. Două fapte sînt, însă, certe : schimbarea cifrului japonez și includerea în el a unor indicative ca cele cuprinse în „Codul vînturilor" au fost dovedite ca reale, telegrama a fost interceptată de americani și, încă înainte de 7 decembrie, semnalul a fost inclus într-una sau mai multe emisiuni ale radioului japonez.

22 noiembrie. Mai rămîneau trei zile pînă la termenul fixat inițial de japonezi pentru tratativele de la Washington. Dincolo de acest termen nu putea exista decît alternativa : or un anumit contact la nivel suprem, or, firește, începerea războiului. Agresorii niponi nu erau gata pentru atac ; erau, însă, evident interesați ca începutul ostilităților să se producă în contextul *existenței* convorbirilor japono-americane. La 22 noiembrie, din Tokio sosește pe adresa celor doi ambasadori japonezi la Washington următoarea telegramă :

„Ne este foarte dificil să luăm în considerație modificarea datei fixate prin telegrama noastră nr. 736. Dv. cunoașteți acest lucru și eu știu, de asemenea, că acționați foarte energic. Mențineți-vă cu fermitate la politica noastră hotărîtă și depuneți eforturi maxime. Există unele cauze necunoscute de dumneavoastră, în baza cărora am dori să obținem reglementarea relațiilor japono-americane pînă la 25 noiembrie. Dar dacă veți putea termina tratativele cu americanii în decurs de 3—4 zile după acest termen ; dacă pînă la 29 (repet douăzeci și nouă) acordul va fi semnat ; dacă va putea fi făcut un schimb de note asupra fondului ; dacă vom putea parveni la un acord cu Marea Britanie și Olanda ; repet — dacă toate acestea vor putea fi terminate pînă la 29, vom putea aștepta chiar și această zi. Dar această dată limită nu va putea fi modificată în nici un fel de împrejurări. La expirarea acestui termen, evenimentele se vor desfășura în mod automat. Luați în considerare cu minuțiozitate aceasta și depuneți eforturile cele mai energice. Informația este numai pentru dumneavoastră, pentru cei doi ambasadori".

Telegrama japoneză a fost interceptată și descifrată în aceeași zi ; pentru diplomația americană apărea certitudinea *că luna decembrie va fi luna critică în relațiile dintre cele două țări.* Secretarul de stat Hull avea să declare ulterior :

„Interceptînd telegrama din 22 noiembrie, noi am avut dovezi incontestabile că guvernul japonez și-a instruit reprezentanții că trebuie să fie acceptate în mod necondiționat cererile lor și aceasta într-o anumită limită de timp — pînă la 29 noiembrie. Luînd cunoștință de această telegramă, atît eu, cît și colaboratorii mei, *nu puteam să nu ajungem la concluzia că Japonia a hotărît să treacă la atac în cazul în care Statele Unite nu vor proceda la concesii radicale".*

Sergiu VERONA

(Va urma)

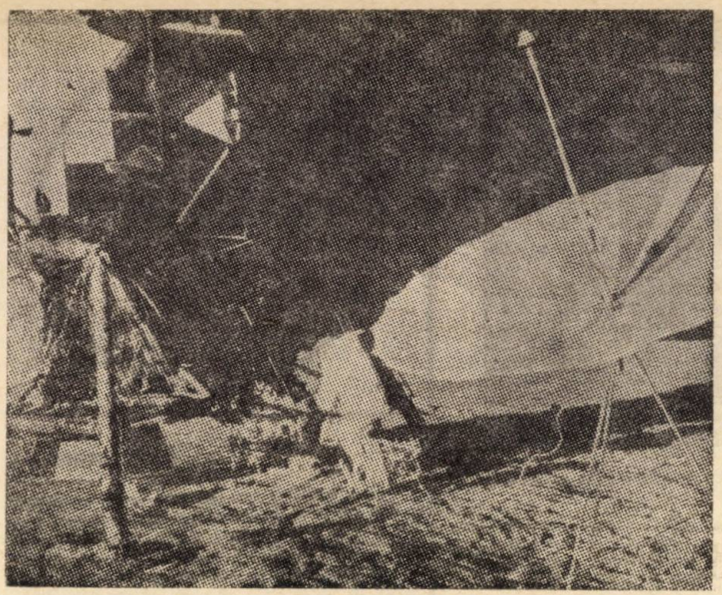

Charles Conrad şi Alan Bean instalînd aparatura pe Lună

După coborîrea de pe Lună, cei trei cosmonauţi au intrat în carantină

După Lună, ocolul lumii în 40 de zile

Echipajul lui „Apollo-12" face, în lunile februarie şi martie, o călătorie în jurul lumii, la bordul unui avion „Boeing 707" prezidenţial.

Periplul, început în America Latină, va dura 40 de zile. Pînă acum au fost vizitate Venezuela, Peru, Chile şi Panama. În Europa, astronauţii Conrad, Gordon şi Bean vizitează mai întîi Luxemburgul, Danemarca, Finlanda. De la Helsinki, ei se vor îndrepta spre Bucureşti, iar de aici spre Viena.

Etapele următoare vor fi Marocul, Tunisia, Coasta de Fildeş, Tanzania, Republica Malgaşă, Ceylonul, Birmania, Cambodgia, Indonezia. Ultima etapă, Japonia. Apoi, înapoierea la Houston, în vederea reluării antrenamentelor şi a studiilor, de data aceasta ca monitori.

Cei trei astronauţi care ne vizitează ţara, peste cîteva zile, Charles Conrad, Richard Gordon şi Alan Bean, se află înscrişi în primele rînduri ale grandioasei epopei a călătoriilor extraterestre, inaugurată de neuitatul Iuri Gagarin şi ilustrată de peste 30 de nume încununate de glorie, în decursul primului deceniu al ieşirii oamenilor în Cosmos.

Echipajul pe care-l vom vedea printre noi este al doilea din istorie care a efectuat o expediţie pe Lună. Porniţi la 14 noiembrie 1969 de la Cape Kennedy, la bordul astronavei „Apollo-12", lansată de o rachetă „Saturn-5", cei trei zburători au evoluat, nu fără vreo cîteva peripeţii neprevăzute, în jurul planetei-originare, apoi s-au îndreptat, la propria comandă a lui Charles Conrad — pilotul echipei — spre Lună. Au călătorit prin spaţiul cosmic pe distanţa de 384 000 de kilometri şi au ajuns în apropierea astrului vecin la 19 noiembrie. În aceeaşi zi terestră, după o nouă serie de manevre complicate şi spectaculoase, astronauţii s-au despărţit: Richard Gordon a rămas pe „cabina-mamă", resemnîndu-se cu misiunea — în fapt foarte importantă — de a se roti în jurul Lunii; Charles Conrad şi Alan Bean s-au îmbarcat pe vehiculul special, „Lem", care i-a coborît pe solul selenar.

Am publicat, pe larg, în paginile noastre, felul cum a decurs aterizarea pe Lună. Vom aminti, doar, că a fost o acţiune extrem de precisă — poate mai precisă decît fusese programată. Cei doi pămînteni s-au găsit la mai puţin de 200 de metri de staţia Surveyor 3, aflată, de la 19 aprilie 1967, într-un crater superficial din aşa-numitul Ocean al Furtunilor. Pe Lună a pus piciorul, mai întîi, Charles Conrad. Era al treilea om sosit pe acel astru. Al patrulea a fost Alan Bean. Şederea lor pe Lună a durat 31 de ore şi 31 de minute, timp în care au ieşit de două ori din Lem-ul lor (denumit „Intrepid"), au făcut transmisiuni de televiziune, au instalat o staţie complexă de observaţii ştiinţifice, aparate pentru măsurat cîmpul magnetic selenar, vîntul solar, particulele cosmice, eventuala prezenţă a ionilor pozitivi, eventuala atmosferă selenară, mişcările seismice — toate conectate la un radio emiţător automat şi alimentate cu energie electrică de un generator atomic cu inimă de plutoniu. A doua parte a programului celor doi oaspeţi ai Lunii a fost „excursia" pînă la Surveyor 3, aflat la 180 metri de „Intrepid". Conrad, mai plin de temperament şi de vervă, a făcut din plimbarea sa un adevărat exerciţiu de „mers pe Lună", pe care l-a descris ca fiind întrutotul deosebit, angajînd alţi muşchi şi alte reflexe decît ştia el de la antrenamentele de pe sol, unde era creată, în laborator, gravitaţia selenară, de 6 ori mai mică decît a Pămîntului. „La greutatea de 10—11 kilograme terestre, pe care am avut-o aflîndu-mă pe Lună, a spus Conrad, m-am mişcat mai bine şi am dormit mai bine decît pe Pămînt şi incomparabil mai bine decît în starea de imponderabilitate din timpul zborului". Răpiţi de entuziasmul promenadei selenare, Conrad a şi căzut, executînd o graţioasă tumbă pe marginea craterului în care se afla Surveyor.

De pe Lună, Alan Bean şi Charles Conrad au adus două serii de mostre de sol, obţinute cu mai multă acurateţe ştiinţifică decît acelea recoltate de echipajul de pe „Apollo-11".

La 20 noiembrie 1969, oamenii au părăsit Luna. În ziua de 24 noiembrie, au revenit pe Pămînt.

Să le facem cunoştinţă mai de aproape.

Charles Conrad-junior, căpitan în marina Statelor Unite, comandantul echipajului „Apollo-12", are 39 de ani, este căsătorit cu Jane Du Bose, împreună cu care vine la Bucureşti. Soţii Conrad au 4 copii, primul, Peter, născut în 1954, ultimul, Cristopher, în 1960. Charles Conrad este originar din Philadephia, are păr blond dar puţin, cîntăreşte, pe Pămînt, vreo 63 de kilograme, e înalt de 1,68 m. Sporturile preferate sînt golful, înotul, schiul acvatic. În pregătirea lui, accentul nu s-a pus, însă, pe sport. Dimpotrivă, în toţi anii adolescenţei şi tinereţii, Charles Conrad a fost extraordinar de studios. La Universitatea Princeton a urmat cursurile de inginerie aeronautică, obţinînd toate gradaţiile şi titlurile acordate de această instituţie, pe care a frecventat-o, pentru perfecţionare, din 1953 pînă în 1966. Paralel cu studiile teoretice, şi-a luat brevetul de aviator, s-a angajat în corpul militar aeronaval şi a urmat severele cursuri şi antrenamente ale şcolii de piloţi de încercare de la Patuxent River. Acolo a cunoscut pe cei doi colegi ai săi din echipa „Apollo-12", Richard Gordon şi Alan Bean.

Înainte de a călători în spaţiul cosmic, Charles Conrad a înscris în carnetul său de bord 4 000 de ore de zbor, din care peste 3 000 în avioane cu reacţie. Menţionăm aceste cifre deoarece

Familia Bean

Familia Conrad

Familia Gordon

zborurile îndelungate pe reactoare sînt una din condițiile obligatorii pentru intrarea în rîndurile astropiloților din administrația N.A.S.A.

De altfel, pentru a întregi tabloul, trebuie să spunem că echipajele, mai ales pentru zborurile cu aterizare pe Lună, sînt foarte riguros triate și supuse unor antrenamente pe care numeroși piloți încercați nu le pot suporta. În 1959, cînd a început formarea echipelor N.A.S.A., au fost convocați, pe baza datelor profesionale și personale, 508 candidați. Au fost aleși 7. Ulterior, după alte cîteva recrutări, numărul astronauților s-a ridicat la 40. Pentru a fi admis, acum, la zborurile efective, astronautul trebuie să treacă prin 590 de probe clinice, 35 de analize de laborator, 20 de examinări radiologice. Fiecare astronaut însumează cel puțin 4 800 de ore de antrenament specific, de studiu teoretic special, de probe practice pe simulatoare.

Charles Conrad este un veteran al spațiului cosmic. El a zburat, pentru întîia oară, timp de 8 zile, la bordul capsulei „Gemini-5", între 21 și 29 august 1965. Un an mai tîrziu, în septembrie 1966, a evoluat ca pilot și comandant al misiunii „Gemini-11", care a executat manevre de întîlnire în spațiul circumterestru. A fost desemnat ca dublură la zborul „Apollo-9".

Al doilea oaspete al Bucureștiului, Richard F. Gordon-junior, căpitan în arma aeronavală americană, are 40 de ani; el va sosi la noi cu soția sa, Angela. Acest cuplu deține recordul de familie între astronauți. Au 6 copii: Corleen (1954), Richard (1955), Lawrence (1957), Thomas (1959), James (1960), Diane (1961). Foarte bun sportiv, Gordon joacă și el golf, înoată, are performanțe bune la alergări și sărituri, practică schiul, dar nu pe apă, ci pe zăpadă.

A urmat cursurile Universității din Washington și a obținut diploma de... chimist. Abia după absolvirea acestei școli superioare, a intrat în aviație. A reușit, foarte repede, să se distingă. A încercat, cu un curaj notabil, avioane de tipurile „Tigercat", „Fury", „Skyhawk" și a inaugurat zborurile pe F4 H Phantom II, reactor supersonic. Are la activ 4 038 ore de pilotaj, din care mai mult de 3 000 pe avioane cu reacție.

În spațiul extraterestru a fost lansat la 12 septembrie 1966, împreună cu Charles Conrad, la bordul capsulei „Gemini-11". A evoluat în afara cabinei timp de 2 ore și 44 de minute. În zborul „Apollo-12" a rămas în jurul Lunii și a supravegheat programul colegilor săi, a constituit baza tehnică și... psihologică a celor doi pămînteni aflați pe Lună.

Cel mai tînăr din echipă este Alan L. Bean. Are 37 de ani, s-a născut la Wheeler, în Texas. În 1954 s-a căsătorit cu Sue Ragsdale, în tovărășia căreia vine la București. Au doi copii, cărora le-au dat și prenumele lor: Clay-Alan și Amy-Sue.

Deși foarte dur și rezistent la probele fizice, Alan Bean, căpitan, și el, în aceeași armă aeronavală a Statelor Unite, practică sporturi mai delicate, handbalul, tenisul, gimnastica de sală, dar cea mai mare bucurie a lui este să se joace cu copiii și să le servească drept puthing-ball. Bean și-a început studiile în Texas, și ar fi vrut să fie dentist. Dar în 1955 și-a descoperit vocația definitivă pentru aviație, a devenit pilot de încercare la școala de la Patuxent River, s-a întîlnit cu Gordon și Conrad, a fost admis în 1964 în corpul de astronauți N.A.S.A. Are pe carnetul lui 3 212 ore de pilotaj pe avioane cu reacție. Foarte calm, foarte sigur de el, excelent tehnician al aparatelor delicate de la bordul navelor cosmice, renumit pentru extraordinarele lui reflexe rapide, Alan Bean a fost al patrulea om care a coborît pe Lună și, într-un fel, a servit de ghid în cea dintîi excursie selenară de la Lem-ul Intrepid pînă la Surveyor 3 și înapoi, pe coama craterului.

Mircea GRIGORESCU

reflector

ANTI-SPRINGER

O dată cu noul an, faimosul concern de presă vest-german „Springer" s-a transformat în societate pe acțiuni. Particularitatea acestor transformări constă în faptul că noua societate pe acțiuni are... un singur acționar, care nu este altul decît Axel Springer.

Fuzionarea mai multor publicații, printre care „Die Welt" și „Bild", ca și a editurii „Ullstein" și a unor tipografii într-o societate pe acțiuni este, conform declarației unuia dintre noii membri ai consiliului de administrație, „o hotărîre de-a dreptul fenomenală". Cei șase membri ai consiliului sînt prieteni și colaboratori apropiați ai lui Axel Springer, iar comitetul de conducere al societății este format dintr-un singur membru... Această „fenomenală" inițiativă n-a dus la nici o schimbare în programul și „ideologia Springer". Cunoscută pentru caracterul ei retrograd, frizînd propaganda extremei drepte, întreaga presă Springer a încercat discreditarea guvernului Brandt, încă din prima zi a funcționării sale.

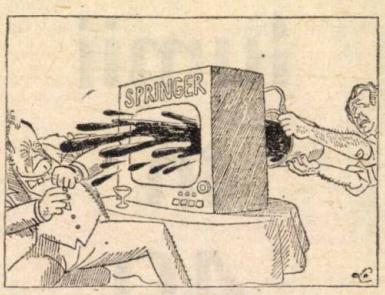

Răspunzînd atacurilor lui Springer, purtătorul de cuvînt al guvernului, Conrad Ahlers, într-un interviu acordat radiodifuziunii din Bremen, a subliniat că politica pe care o urmărește acesta nu mai este compatibilă cu legea despre libertatea opiniei.

În același timp, Cäsar Axel Springer a anunțat că dorește să participe la realizarea programelor de televiziune, țintind, astfel, la extinderea „imperiului" său și în domeniul audio-vizual. Reacția partidelor guvernamentale de coaliție, social-democrat și liber-democrat a fost imediată. În ședințe ale prezidiului și conducerii P.S.D. s-a discutat posibilitatea de a îngrădi printr-o lege influența acestui despotic „formator de opinie publică" — cum îl numește „Der Spiegel".

DUPĂ 1500 DE ANI

O expediție arheologică bulgară a descoperit în Marea Neagră, aproape de Burgas, la o adîncime de 60 de metri, o serie de amfore pline cu vin și cu uleiuri de măsline, provenind din încărcătura unei corăbii venită din Asia Mică și scufundată de furtună. Amforele au forma cilindrică, alungită, și sînt din argilă arsă : s-a stabilit că proveniența lor este din epoca bizantină. Surprinzător e faptul că vinul și-a păstrat aroma, deși au trecut 1 500 de ani de cînd stă pe fundul mării.

Korehito Kurahara

despre

UNELE ASPECTE ALE POLITICII P.C. DIN JAPONIA

Korehito Kurahara, membru al Prezidiului C.C. al P.C. din Japonia, a publicat recent un articol în ziarul „Akahata", în care face unele precizări privind poziţiile tactice şi strategice ale comuniştilor japonezi. În articol, se subliniază că Partidul Comunist din Japonia are datoria să înfăţişeze cu claritate poporului perspectivele revoluţiei, să indice calea pe care trebuie s-o parcurgă Japonia în perioada trecerii la socialism. Autorul articolului subliniază că acest lucru constituie o necesitate, deoarece formele revoluţiei nu sînt identice pentru diferite ţări şi nici chiar pentru aceeaşi zonă a lumii, ci ele trebuie să ţină seama de condiţiile specifice, respectîndu-se, totodată, principiile fundamentale comune. Kurahara precizează că P.C. din Japonia nu poate înfăptui revoluţia folosind absolut aceleaşi forme ca revoluţiile rusă, chineză, sau cele care au avut loc în alte ţări.

Kurahara aminteşte că în programul partidului, ca şi în rapoartele Comitetului Central prezentate de secretarul general, Kenji Miyamoto, la Congresele al VII-lea şi al VIII-lea, P.C. din Japonia a exprimat cu maximă claritate punctele sale de vedere cu privire la calea revoluţiei din Japonia. El citează din programul partidului în care se menţionează că „revoluţia în faţa căreia se află acum Japonia este o nouă revoluţie democratică a poporului împotriva celor doi duşmani : imperialismul S.U.A şi capitalul monopolist de stat" şi că „puterea instaurată de această revoluţie va îmbrăca forma unei dictaturi democratice de coaliţie a poporului, în frunte cu clasa muncitoare şi ţărănimea". Autorul precizează că direcţia principală a programului P.C. din Japonia a fost trasată în urma unor îndelungate controverse în cadrul partidului în perioada postbelică şi că constituie o aplicare creatoare a principiilor marxism-leninismului la condiţiile specifice ale Japoniei, ţară capitalistă foarte dezvoltată dar, totodată, subordonată imperialismului S.U.A.

În legătură cu aceasta, autorul subliniază că într-o ţară capitalistă mai mult sau mai puţin dezvoltată au căpătat răspîndire ideile democraţiei burgheze şi au fost create unele instituţii corespunzătoare. Deşi capitalul monopolist încearcă să dea un caracter formal acestor instituţii, ar fi, totuşi, o mare greşeală să nu se ţină seama de existenţa lor. Referindu-se la aprecierea lui Lenin potrivit căreia „capitalismul în general şi imperialismul în special transformă democraţia într-o iluzie, dar, în acelaşi timp, în cadrul său există aspiraţii democratice ale maselor, se creează instituţii democratice paralel cu agravarea antagonismului dintre tendinţele maselor spre democraţie şi negarea acesteia de „imperialism", autorul conchide că Lenin a subliniat, în acest fel, „necesitatea folosirii instituţiilor democratice pentru a construi noua societate şi pentru a răsturna dictatura burgheziei".

După ce arată că una din instituţiile burgheze importante create în capitalism este parlamentul, Kurahara combate teza falsă potrivit căreia comunismul ar fi o ideologie care ar nega folosirea acestei instituţii. Autorul articolului aminteşte că în programul Partidului Comunist din Japonia se arată că „este important ca, în decursul luptei, forţele Frontului Naţional Unit Democratic, condus de partid şi de clasa muncitoare, să cîştige locuri în Dietă (parlamentul japonez — n.n.) şi să împletească această cale cu lupta dusă de mase în afara Dietei. Obţinerea unei majorităţi stabile în cadrul Dietei ar duce la transformarea acesteia dintr-un instrument reacţionar într-unul care să slujească poporul şi ar crea astfel condiţii şi mai favorabile revoluţiei". Autorul arată că această apreciere, pe de o parte, spulberă orice pălăvrăgeală despre negarea de către comunişti a rolului parlamentului, iar pe de altă parte — aruncă lumină asupra importanţei acordate Dietei şi campaniei pentru alegeri de către P.C. din Japonia. După părerea autorului, „într-o ţară ca Japonia, Dieta nu este doar un simplu loc de propagandă, ci şi un mijloc de luptă pentru prevenirea legislaţiilor reacţionare şi pentru promulgarea unor legi democratice". Kurahara menţionează că într-o societate capitalistă cum este societatea japoneză, în ciuda existenţei în continuare a unor tendinţe învechite, premoderne, în cadrul luptei generale dintre vechi şi nou, s-au răspîndit şi idei cu privire la drepturile omului, la spiritul ştiinţific şi critic etc. Deşi capitalul monopolist americano-japonez se străduieşte să împingă înapoi această dezvoltare, spiritul înnoitor s-a răspîndit larg în mase şi, într-o anumită măsură, a devenit practic imposibil de înlocuit. Într-o asemenea societate, formele revoluţionare trebuie şi ele, în mod firesc, să sufere schimbări şi, de aceea, nu pot fi acceptate unele atitudini retrograde şi manifestările violente nechibzuite la care au recurs unele grupuri din cadrul mişcării studenţeşti japoneze. Kurahara conchide că „mişcarea noastră revoluţionară trebuie înfăptuită nu prin mijloace de violenţă, care nu se vor bucura niciodată de sprijinul maselor din Japonia, ci în mod deschis, cu ajutorul milioanelor de oameni, al forţei lor unite".

În continuare, autorul articolului arată că există oameni care identifică formula „dictatură a unei coaliţii democrate sau a proletariatului", cu despotismul şi îşi creează astfel o impresie nefavorabilă despre orice fel de dictatură. El arată că, atunci cînd comuniştii japonezi vorbesc de dictatură, ei înţeleg prin aceasta „substanţa puterii revoluţionare servind, pe de o parte, extirpării unei mîini de exploatatori contrarevoluţionari, iar, pe de altă parte, promovării drepturilor democratice, îmbunătăţirii rapide a vieţii majorităţii covîrşitoare a clasei muncitoare".

Autorul articolului încheie arătînd că „oricît ar vorbi despre revoluţia democrată şi despre construirea socialismului, partidul comunist şi adepţii săi nu le pot realiza fără sprijinul şi colaborarea păturilor largi ale maselor, inclusiv a partidelor democrate, a sindicatelor şi organizaţiilor de masă. Credem că printre aceste forţe trebuie să se numere îndeosebi masele largi de muncitori, ţărani, intelectuali, femei, tineret, studenţi, mici meseriaşi, partidele şi organizaţiile care se bazează pe masele largi, toţi cei ce pot fi uniţi într-un front larg al oamenilor muncii, gata să construiască societatea socialistă"

În Japonia continuă acţiunile împotriva prezenţei trupelor americane la Okinawa. În fotografie, un picket postat la intrarea în baza S.U.A.

Le Monde
PARIS

NIGERIA: MODIFICĂRI ÎN FIZIONOMIA POLITICĂ A ȚĂRII

ÎN CHIAR ziua capitulării separatiștilor, generalul Gowon afirmase: „Guvernul meu a ordonat ca vechii funcționari și funcționarii din serviciul public să fie de urgență reintegrați, la întoarcerea lor din refugiu...“ Federalii afirmă că, după încetarea ostilităților, mai multe mii de soldați originari din regiunea orientală au beneficiat de aceste dispoziții. Dacă guvernul generalului Gowon a adoptat o atitudine atît de liberală, este deopotrivă pentru a evita o paralizare a administrației nigeriene și pentru a lipsi de un motiv valabil pe cei care ar fi putut fi tentați să continue lupta sub formă de acțiuni izolate de gherilă.

Totuși, aceste procese nu se desfășoară fără a provoca grave aprehensiuni. Generalul Philipp Effiong se făcea, recent, ecoul unor asemenea temeri în coloanele cotidianului „New Nigerian“, afirmînd textual : „Întrebarea pe care fiecare și-o pune este de a ști cine va fi desemnat ca rebel și cine va trebui să fie pedepsit pentru rebeliune și pentru suferințele îndurate de nigerienii inocenți“.

Cele mai mari dificultăți se resimt înainte de toate în rîndul armatei. Cu excepția generalului Ojukwu, toți separatiștii care fuseseră ofițeri în armata federală înainte de războiul civil au fost reintegrați păstrîndu-și gradul. Dar, la Lagos, se întreabă care va fi reacția ofițerilor subalterni nigerieni care vor fi plasați sub ordinele ofițerilor superiori care au luptat alături de rebeli.

Reușind, pînă în prezent, să împiedice orice acțiune colectivă de represalii împotriva învinșilor, șeful statului nigerian este constrîns să facă și cîteva concesii celor care au triumfat cu armele asupra secesiunii. Acest compromis este cu atît mai indispensabil, cu cît, aparent, generalul Gowon este hotărît să favorizeze, cînd va fi posibil, o reîntoarcere cît mai grabnică la un regim civil. Or, rămîn încă obstacole de depășit înainte ca militarii să consimtă să se reîntoarcă în cazărmi. De exemplu, generalul Adeyinka Adebayo, guvernator în vest, declara recent la Ibadan : „Armata nigeriană își va atinge toate obiectivele înainte de a ceda locul civililor“. Printre aceste obiective, adăuga generalul Adebayo, figurează reconcilierea și reconstrucția.

Generalul Gowon va trebui să dea dovadă de multă răbdare și energie pentru a-i convinge pe tovarășii săi de arme să se reîntoarcă în cazărmi. Influența generalilor și a coloneilor victorioși explică, fără îndoială, în parte, tăcerea vechilor politicieni. Dar, este tot atît de adevărat că partidele politice rămîn oficial înafara legii, că prelungirea conflictului a zdruncinat profund fizionomia politică a țării și că formațiunile tradiționale nu vor mai juca în viitor un rol atît de important ca înainte de loviturile de stat militare din 1966.

Crearea a douăsprezece state, la aplicarea decretului din 27 mai 1967, a modificat anumite date politice. A devenit dificil, în special, de a miza pe cele trei mari grupuri etnice constituite din haussa, yoruba și ibo. Una din slăbiciunile sistemului parlamentar moștenit de la colonizatorul britanic rezida, într-adevăr, în existența pluralismului pe scară federală și în menținerea unui regim al partidului unic la scara celor trei regiuni (vest, est și nord). Deja, crearea regiunii de centru-vest în 1963 apăruse ca un mijloc de a diminua influența partidului „Grupul Acțiunii“ asupra regiunii de vest, care constituia fieful său electoral.

Astăzi, nimeni nu contestă necesitatea menținerii împărțirii în mai multe state federale. O creștere a numărului de state federale este cu atît mai previzibilă cu cît ea este conformă cu opiniile exprimate de douăzeci de ani de majoritatea liderilor nigerieni.

Chiar dacă tribalismul și regionalismul nu pot să dispară în întregime, este evident că înfrîngerea separatismului ibo le-a adus, unuia și celuilalt, o lovitură foarte grea. Nimeni n-ar putea fi tentat, cel puțin pentru moment, să utilizeze tribalismul ca mijloc de acțiune politică. Unul din aspectele pozitive ale conflictului care tocmai s-a încheiat ar fi nașterea unui curent de opinie favorabil unității. Această evoluție, dacă se va preciza în cursul viitoarelor luni, ar marca accesul Nigeriei la forme mai moderne ale vieții politice și ar constitui o nouă etapă a istoriei sale.

Oricare ar fi importanța mijloacelor de acțiune de care dispun Consiliul militar suprem și Consiliul executiv federal, este previzibil că presiunea civililor se va accentua în cursul lunilor viitoare. Avînd în vedere aceste perspective, este interesant de notat proiectul de apropiere între Aminu Kanu, comisar federal la comunicații, liderul fostului partid de opoziție din regiunea de nord (NEPU), Anthony Enahoro, comisar la informații, fost membru al partidului „Grupul Acțiunii“, și Maitana Sule, fost lider al partidului majoritar din nord (N.P.C.). Dacă asemenea personalități, cu orizonturi politice atît de diverse, reușesc să se înțeleagă, definirea unei platforme de acțiune ar putea să pună capăt vechilor stratificări etnice și religioase. Anthony Enahoro este, de altfel, considerat ca un om politic ale cărui obiective sînt bazate mai mult pe factori naționali decît tribali. Este, de asemenea, cazul dr. Azikiwe, fost președinte al federației, raliat de cîteva luni de zile cauzei unității nigeriene și care a revenit în țară după un îndelungat exil.

În sfîrșit, trebuie să se țină seama de creșterea unor noi forțe politice, care scapă curentelor tradiționale reprezentate în sînul adunărilor alese așa cum au existat ele pînă la lovitura de stat din 15 ianuarie 1966. Este vorba de partidul socialist al muncitorilor și țăranilor, al cărui lider, dr. Otebeye, a fost închis în mai multe rînduri chiar sub actualul regim. Nu pot fi, totodată, subapreciate ponderea curentului sindical și influența personală a unor oameni ca Eskor Toyo, principalul organizator al mișcărilor greviste din 1966, sau Wahab Goodluck, secretar general al Congresului nigerian al sindicatelor, cea mai importantă centrală sindicală din țară, care întreține raporturi strînse cu F.S.M.

Philippe DECRAENE

Locuitori aparținînd populației ibo se reîntorc din junglă

NÉPSZABADSÁG

BUDAPESTA

„GAZ METAN «ROȘU» PENTRU EUROPA"

„OLANDEZII care livrează gaz metan în R.F.G. au acum o mutră acră. Nu mai puțin reprezentanții cercurilor financiare. Ei se miră de condițiile de creditare neobișnuite asigurate Uniunii Sovietice. Pînă acum, regula a fost că statele occidentale nu au oferit credite pe termene mai lungi de cinci ani" — scrie ziarul elvețian „Tribune de Geneve". La rîndul său, „Neue Zürcher Zeitung", organul magnaților financiari europeni ce-și dirijează capitalul din Elveția, se plînge de pătrunderea gazului metan „roșu" în Europa, încercînd să susțină că acordul de gaze semnat recent cu partenerul sovietic nu aduce nici un fel de avantaje economice considerabile pentru cei din Germania occidentală. „Nu ne-a mai rămas altceva decît să apreciem acordul în primul rînd ca un act politic" — își formulează concluziile ziarul din Zürich.

Dar, cum chiar și cel mai naiv om poate fi cu greu convins că aici e vorba de o minune prin care gazul metan incolor — deoarece este captat din adîncurile pămîntului sovietic și trece prin conducte situate în țări socialiste — va ajunge în R.F.G. colorîndu-se în roșu, tot așa nimeni nu crede că lumea afaceriștilor vest-germani a inițiat un fel de acțiune de „ajutor roșu". În aceste cercuri se calculează cu hîrtia în față, cu creionul în mînă, respectiv — acum, cu computere, iar personalitățile vieții economice vest-germane nu fac un secret din faptul că, din punct de vedere comercial, sînt cît se poate de satisfăcute de acordul semnat la Essen în prezența ministrului sovietic al comerțului exterior, Patolicev, și a lui Schiller, ministrul vest-german al economiei. Partea sovietică, de asemenea, a declarat de mai multe ori că tranzacția de mari proporții este avantajoasă pentru ea.

Sînt nemulțumiți, în schimb, concurenții; în primul rînd, antreprenorii olandezi care pînă acum au dominat singuri în special teritoriile de sud ale R.F.G., respectiv zona în care, în prezent, se construiește conducta sovietică de gaze. La vestea acordului de la Essen, anumite societăți petroliere — dispunînd de sonde de gaz metan, respectiv de privilegii în Marea Nordului — au anunțat că vor limita explorările și exploatările.

Căci U.R.S.S. va livra din Siberia de vest, din teritoriul Tumen, în R.F.G. 52,5 miliarde metri cubi de gaz metan în decurs de 20 de ani. Livrarea va începe în octombrie 1972, cînd conducta va fi deja construită. În primul an — prin Cehoslovacia — la stația de captare din Marktredwitz vor sosi o jumătate de miliard metri cubi de gaze. De aici încolo, cantitatea livrată va crește în fiecare an cu 500 milioane metri cubi, atingînd în cel de-al șaselea an întreaga capacitate prevăzută: 3 miliarde metri cubi pe an.

O altă latură a acordului respectiv — cea care a stîrnit cu adevărat o mare surpriză în cercurile de afaceri internaționale — o constituie înțelegerea prin care R.F.G. se angajează să livreze țevi și tranzacția bancară de amploare legată de ea. Potrivit contractului, cei doi giganți ai industriei siderurgice vest-germane, firmele „Mannesmann" și „Thyssen", vor livra Uniunii Sovietice 1 200 000 tone țevi, cantitate din care se poate construi o conductă lungă de aproximativ 2 000 km (de altfel, în ce privește fabricarea de țevi, capacitatea celor două firme va fi, timp de trei ani, exploatată la maximum în urma comenzii sovietice!). Țevile fac parte din categoria celor cu diametru uriaș: sînt de 1 420 mm, suportînd o presiune de 75 atmosfere și frigul pînă la minus 60 de grade Celsius. Livrarea se va termina la sfîrșitul anului 1972.

În schimbul țevilor cu diametru uriaș, U.R.S.S. plătește cu gaz metan. Dar cum livrarea de gaze, respectiv — plata, începe în linii mari doar atunci cînd țevile vest-germane vor fi în U.R.S.S. aproape în totalitate, afacerea nu a putut lua ființă decît pe baza unui credit pe termen lung. Creditul de 1 miliard 200 milioane mărci vest-germane este oferit de un consorțiu bancar cu 17 membri, avînd în frunte Deutsche Bank. (Majoritatea ziarelor vest-germane au scris că suma creditului este de 1 miliard 500 milioane mărci. Explicația faptului este că firmele „Mannesmann" și „Roesch" duc tratative pentru livrarea a încă 370 000 tone țevi, în valoare de 300 milioane mărci).

Concurența se revoltă tocmai din cauza condițiilor de creditare, considerînd că termenul de peste 15 ani (care, de altfel, este cît se poate de normal în cercurile de afaceri cînd este vorba de o tranzacție atît de mare și pînă acum nu a fost aplicat, în general, față de țările socialiste din considerente discriminatorii) este mult prea lung, iar dobînda anuală de 6,25 la sută — mult prea mică.

Desigur, cercurile capitaliste vest-germane nu au uitat de faptul că o dată au avut de plătit cu vîrf și îndesat deoarece au situat considerentele politice înaintea intereselor comerciale. Și acest lucru s-a întîmplat chiar cu U.R.S.S., și exact într-o tranzacție de țevi. În martie 1963, guvernul vest-german de atunci, în frunte cu creștin-democratii Adenauer și Erhard, a împiedicat firmele siderurgice din regiunea Ruhr să livreze țevile pentru care acestea încheiaseră deja un contract cu U.R.S.S. Asumîndu-și chiar consecințele încălcării contractului, conducătorii politici de la Bonn au cedat în fața presiunii americanilor, care au considerat că țevile constituie mărfuri de importanță strategică, trecîndu-le pe lista produselor interzise de a fi livrate în țări socialiste. Țevile de atunci, pe care U.R.S.S. a vrut să le procure în cadrul unei tranzacții comerciale obișnuite, deci nici măcar pe baza actualei soluții cu caracter de cooperare, aveau un diametru de 480 mm. În consecință, actualele țevi au o importanță „strategică" triplă, cel puțin judecînd după diametrul lor...

Embargoul impus asupra livrării de țevi nu a putut să determine regresul programului de gaze al Uniunii Sovietice, și pînă la urmă a dăunat însuși capitalului vest-german. Căci austriecilor nici prin minte nu le-a trecut să se solidarizeze cu germanii occidentali și în 1967 au semnat cu U.R.S.S. un contract de gaze similar cu acordul încheiat acum la Essen. Austriecii s-au angajat să livreze 520 000 tone țevi cu diametru mare; plata se face cu gaz metan sovietic; creditele au fost asigurate de băncile austriece. În acest an, prin conducta ce trece prin Cehoslovacia și a cărei ramificare funcționează de la 1 septembrie 1968, vecinii noștri

După cum s-a anunțat, recent au fost dezvăluite date privitoare la un masacru săvîrșit în 1948, în Malayezia, de trupe britanice, care au împușcat 25 de muncitori suspecți că aparțin forțelor de partizani. În fotografie, soția uneia din victime indică locul unde s-a petrecut masacrul

primesc 1 miliard metri cubi de gaz metan sovietic. Dar capacitatea deplină a livrărilor anuale va fi de 1,5 miliarde metri cubi. Succesul tranzacţiei i-a amărît peste măsură pe vest-germani, austriecii — în lipsa capacităţii proprii corespunzătoare — apelînd la colaborarea firmelor „Mannesmann" şi „Thyssen", pentru livrările de ţevi destinate Uniunii Sovietice.

Ruhrul şi firmele vest-germane interesate în utilizarea gazului metan sovietic au trebuit să mai înghită o pilulă amară : acordul de gaze s-a încheiat, între timp, şi cu Italia. Şi acesta este legat de livrări de ţevi, dar, în ce priveşte cantitatea gazului importat, el depăşeşte acordul de la Essen. Deşi clarificarea detaliilor, de exemplu stabilirea rutei conductei, încă nu s-a terminat, se prevede că este vorba de livrarea în Italia a unei cantităţi anuale de 6 miliarde metri cubi gaz metan din Siberia. Şi ca să încheiem cu partea capitalistă a Europei : tratativele sînt în curs şi cu Franţa în ce priveşte importul de gaze sovietice. Conducta se poate ramifica fie din Italia, fie din R.F.G.

În ce priveşte ţările socialiste : conducta de gaze dintre U.R.S.S. şi Polonia se află deja în funcţiune. Ea se va prelungi printr-o ramificaţie ce duce în R.D.G., livrînd cantităţi foarte mari — eventual 8—10 miliarde metri cubi pe an — beneficiarilor de acolo.

În ce priveşte Ungaria, din anul 1975 gazul metan sovietic va ajunge şi la noi : 1 miliard metri cubi pe an. Şi, avînd în vedere că traseul livrărilor destinate Italiei încă nu a fost definitivat, organele maghiare şi sovietice examinează acum dacă n-ar fi reciproc avantajoasă construirea conductei prin Ungaria.

Colaborarea în jurul importului de gaze sovietice — formată nu numai în relaţiile Uniunii Sovietice cu ţările socialiste, ci şi cu ţările capitaliste ale Europei occidentale — este un fenomen extrem de important. Căci aici nu este vorba de simple tranzacţii comerciale, ci despre o colaborare în producţie, despre forme noi ale exploatării în comun a resurselor energetice, incipiente, totuşi de amploare. Iar conductele de gaze sosite din Răsărit leagă deja, în cel mai adevărat sens al cuvîntului, acele părţi ale continentului nostru care au fost divizate, opuse în mod artificial, de multe ori nu de forţe europene şi nicidecum de interese europene.

Sub acest aspect, acordul de gaze sovieto—vest-germane încheiat acum are, într-adevăr, şi un aspect politic. Nu putem fi decît de acord cu comentariul pe marginea acordului apărut în ziarul vest-german „Vorwärts", editat de Partidul Social-Democrat ce conduce coaliţia guvernamentală: „Dacă la Essen, ministrul sovietic al comerţului exterior a spus că «Moscova nu se află departe de aici», atunci este uşor să presupunem că există posibilitatea examinării unor noi planuri concrete. Şi acesta nu este doar un interes economic reciproc, ci şi un interes politic".

Nemes IANOS

EL NACIONAL
CARACAS

ÎN PRIMUL RÎND, EFORTURI PROPRII

DECENIUL încheiat a fost dificil pentru America Latină. Poate că mai mult decît deceniile anterioare, el s-a caracterizat prin creşterea prăpastiei dintre marile speranţe şi promisiuni cu care a început şi rezultatele cu care s-a terminat. A început cu mari promisiuni de ajutor internaţional, într-o euforie a dezvoltării, stimulată de perspectivele „Alianţei pentru progres" şi se încheie cu virtualul eşec al Alianţei, cu spectrul deziluzionant al subdezvoltării, cu agravarea problemelor economice şi sociale.

În 1970, America Latină numără 283 milioane de locuitori, răspîndiţi pe o arie de mai bine de 20 milioane kmp. Această imensă masă de oameni şi de resurse materiale ar trebui să constituie unul din marile nuclee ale dez-

● Contrapunct

Art Buchwald

Care democraţi ?

O doamnă din Grosse Pointe (statul Michigan) doreşte să ştie de ce mă amuz totdeauna pe socoteala republicanilor, dar de democraţi nu rid niciodată. Răspunsul este atît de evident, încît sînt surprins că se găseşte cineva care să pună această întrebare.

Motivul pentru care nu mă amuz pe socoteala democraţilor este că, practic, ei nu există. Am descoperit acest lucru acum cîtva timp, cînd am dat peste un congressman democrat dormind pe o bancă într-un parc.

— Du-mă la liderul dumitale, i-am spus eu.

— Probabil că glumeşti, mi-a răspuns el.

— Dar trebuie să fie cineva care conduce partidul dumitale, am protestat eu.

— De un an nu mai avem conducător — mi-a răspuns el cu tristeţe. După convenţia de la Chicago, fiecare democrat se îngrijeşte numai de soarta lui. Spune-mi domnule, n-ai putea să-mi dai un sfert de dolar ca să-mi acopăr cheltuielile electorale ?

— Să nu-mi spui că în vistieria partidului democrat nu mai sînt bani.

— Ultima oară cînd am fost la sediul naţional al partidului, am fost tapat de două ori.

— Cum îţi explici acest lucru ?

— Nu ştiu, mi-a răspuns el, ştergîndu-şi bărbia cu un afiş vechi înfăţişîndu-l pe Humphrey. Îţi vine, oare, să crezi că la un moment dat puteai să priveşti de pe această bancă şi să nu vezi decît democraţi ? Noi eram crema Washingtonului. Lobby-iştii se întreceau să obţină favorurile noastre ; grupuri reprezentînd interese speciale ne transportau gratuit cu avionul oriunde doream ; unii dintre noi luau masa la Casa Albă de trei ori pe săptămînă. Era o epocă de aur pentru partid. Uite, mai am şi acum un pix pe care mi l-a dat preşedintele Johnson. N-ai vrea să-l cumperi ?

— Am cumpărat pînă acum două de la congressmeni democraţi care le vindeau pe scările Capitoliului, l-am refuzat eu.

— Bănuiam — mi-a răspuns democratul. Ce-ai spune despre o pereche de cisme de piele, aproape noi, fabricate în Texas ?

— Nu, mulţumesc. Hai să vorbim despre problema liderului partidului. Aţi discutat-o, desigur, între voi.

— Da, am discutat-o, mi-a răspuns el. Am căzut de acord că, pentru conducerea Congresului, partidul are nevoie de tinereţe, de imaginaţie şi de idei noi.

— Minunat !

— Iată de ce am hotărît să-l păstrăm pe speakerul Camerei reprezentanţilor, bătrînul McCormack.

— Cum stau lucrurile cu Comitetul Naţional Democrat ?

— Ca preşedinte al partidului, vrem pe cineva care să vorbească în numele democraţilor, să strîngă fonduri pentru ei şi să determine diferitele fracţiuni ale partidului să cadă de acord asupra marilor probleme actuale.

— Nimeni nu poate obiecta.

— Da, dar nu putem să găsim pe cineva care să accepte funcţia.

— Cine va fi omul care se va opune preşedintelui Nixon în 1972 ?

— Partidul este plin de candidaţi. Unul dintre ei e Hubert Humphrey, şi hm... hm... n-ai vrea să cumperi o şapcă de piele ?

— Domnule, care vor fi marile probleme ale campaniei pentru Congres în 1970 ?

— Inflaţia, delictele de pe străzi şi poziţia noastră militară în lume.

— Dar acestea sînt problemele de care s-au folosit republicanii pentru a-i înfrînge pe democraţi.

— De ce am mai avea un sistem de două partide dacă nu putem folosi aceleaşi probleme pentru a ne înfrînge unii pe alţii ? Ei, ce-ai spune despre o fotografie cu autograf a primarului Daley, omul care ne-a trimis pe calea uitării ?

— Regret. Aş vrea să vă fiu de ajutor, dar nu dau niciodată bani pentru un partid politic.

— Uite — a spus el scoţînd un teanc de hîrtii dintr-un rucsac. Aceasta este versiunea preşedintelui Johnson asupra modului în care a hotărît să pună capăt bombardamentelor împotriva Vietnamului. Este cert că într-o zi va deveni o raritate căutată de colecţionari.

(Din **International Herald Tribune**)

voltării economice și politice mondiale. Totuși, nu este așa.

Producția continuă să fie în mare parte agricolă și de materii prime miniere. Agricultura este de tip tradițional și cu capacitate scăzută de producție, iar materiile prime sînt afectate de nivelul nefavorabil al prețurilor internaționale.

Capacitatea economiilor este scăzută, iar necesitățile sociale sînt mari și în continuă creștere. În timp ce sporul populației a fost de 3 la sută anual în deceniul trecut, produsul pe cap de locuitor a crescut doar cu 1,5 la sută. Aceasta înseamnă că, în loc să se diminueze, cauzele sărăciei sporesc.

Schimburile comerciale internaționale s-au deteriorat continuu. Pe zi ce trece, mărfurile industriale importate trebuie plătite cu tot mai multe produse ale solului și subsolului. Sprijinul internațional primit, inclusiv investițiile de capital străin, nu este suficient pentru a compensa scurgerea bogățiilor naționale determinată de schimburile comerciale nefavorabile. Pentru a da un singur exemplu, din 1959 pînă în prezent, Venezuela a înregistrat un sold negativ de 2.5 miliarde dolari în comerțul cu S.U.A., sold care este aproape egal cu toate investițiile nord-americane în Venezuela, cifrate la 3 miliarde dolari ; de aceea, se poate spune că, în ultimii ani, America Latină este aceea care a ajutat și finanțat Statele Unite și nu invers.

A vorbi despre America Latină ca de un tot omogen înseamnă a comite o mare eroare. Venitul național pe locuitor oscilează între 80 și circa 800 dolari pe an ; inflația monetară și devalorizarea, tot mai ascuțite și aproape necontrolabile în țările conului de sud al Americii Latine, sînt ca și inexistente în Venezuela, America Centrală și Mexic. În timp ce agricultura reprezintă 31,2 la sută din produsul intern brut al Columbiei, în Venezuela ea participă doar cu 7,6 la sută la formarea aceluiași indicator. Produsele manufacturate reprezintă 40,3 la sută din produsul intern brut al Argentinei, dar numai 19,9 la sută în Bolivia.

Este la fel de adevărat, însă, că puține zone geografice din lume oferă atîția factori de omogenitate ca America Latină. Există o tradiție culturală comună, o istorie similară, iar procesul de cucerire a independenței s-a desfășurat în condiții aproape identice, dezvoltarea economică a fost asemănătoare, iar problemele ei de azi, ca și soluțiile, în multe cazuri foarte asemănătoare, sînt premise ale unității care devine tot mai necesară.

Dacă America Latină nu este capabilă, în deceniul care începe, să obțină și să producă resursele necesare pentru a realiza marile aspirații sociale și finanțarea sănătoasă a dezvoltării, dacă nu va realiza o formă satisfăcătoare de cooperare internațională, viitorul poate fi plin de amenințări și decepții.

Este cert că, în această acțiune dificilă, America Latină are nevoie de sprijin, dar nu de simple daruri în bani ci de alt tip de sprijin, care să însemne punerea în valoare a resurselor ei materiale și umane, respectarea dreptului de a alege liber căile de dezvoltare.

Sarcina este mare și dificilă ; ea nu va putea fi dusă pînă la capăt decît, în primul rînd, prin eforturile proprii ale Americii Latine.

Arturo Uslar PIETRI

l'Unità

ROMA

MOZAMBICUL ÎN LUPTĂ

Interviu acordat de Marcelino Dos Santos,

membru al Consiliului Prezidențial al C.C. al Frontului Eliberării din Mozambic (FRELIMO).

— Care este situația politico-militară a mișcării de eliberare din Mozambic ?

— În 1969, ne-am întărit din punct de vedere politic și militar. Pe plan militar, succesul cel mai semnificativ constă în desfășurarea luptei armate în provincia Tete (600 000 de locuitori, bogată în mine), angajînd în acțiuni de guerilă întreaga regiune de la nord de Zambezi, de la frontierele Zambiei pînă la cele ale Malawi, cu corpuri de armată care acționează și la sud de fluviu. Se poate spune că, astăzi, există și în această provincie zone libere sau cel puțin nesufocate de o prezență portugheză. În plus, este un început de luptă armată în alte două provincii, Capo Delgado și Nyassa. În aceasta din urmă, am reușit să rezolvăm problema aprovizionărilor militare, lucru deosebit de important dat fiind caracteristicile sale: teritoriu imens și populație puțină. Din punct de vedere politic, am obținut succese pretutindeni : în fiecare provincie există de acum o intensă muncă politică ilegală care pregătește lupta armată.

Dar este un alt aspect pozitiv pe care vreau să-l subliniez : acela al zonelor eliberate. Controlăm deja o cincime din teritoriu. Există aici un înalt grad de mobilizare populară și o conștiință politică ridicată, datorită inițiativei politice permanente a FRELIMO. Printr-o intensă muncă în domeniul agriculturii (reconversiune și creșterea producției), al pescuitului, producției meșteșugărești, instrucției și sănătății, zonele eliberate devin tot mai mult baze materiale pentru extinderea luptei armate în întreaga țară. Și acesta este un factor decisiv.

— Se poate vorbi deja de un război de amploare ?

— Nu, nu încă. Am ajuns la un stadiu important, în care putem realiza acțiuni cu o mare rază, angajînd trei sau patru companii. Dar baza o constituie războiul de guerilă, iar obiectivul esențial este încă acela de a-l extinde în întreaga țară. De aceea, urmărim cea mai mare eficacitate în mobilizarea populară, în aprovizionările cu arme și în producția zonelor eliberate.

— În afară de solidaritate, care este evidentă și firească, ce putem face noi, aici, pentru a susține lupta voastră ?

— Mi se pare că pot fi făcute unele lucruri importante. Mai întîi de toate, lupta să fie tot mai larg popularizată. Și nu numai motivele sale, semnificația sa etc., ci să se facă cunoscute acțiunile noastre militare, pierderile pe care le provocăm inamicului, avioanele pe care le doborîm, prizonierii pe care-l luăm, să se arate ceea ce facem în zonele eliberate. Aceasta ajută să se înțeleagă nivelul la care a ajuns războiul nostru de eliberare și hotărîrea noastră de a învinge, pentru a fi liberi. Trebuie să fie clar tuturor că poporul nostru, ca și cel din Angola și Guineea Bissau, a optat deja : vrea să se elibereze de colonialism.

În al doilea rînd, trebuie să se reușească izolarea regimului fascist portughez, impunînd guvernelor din Europa occidentală să întrerupă orice ajutor moral sau material pentru războiul colonial. Numai pe acel ajutor se bazează acțiunea portugheză : lăsată singură, Portugalia ar fi constrînsă să înceteze orice activitate războinică. Fiind ajutată, ea poate continua un război josnic și întări alianța sa cu guvernele rasiste din Africa de Sud și Rhodesia. Aceasta trebuie să fie clar tuturor. Evident, portughezii nu vor învinge, noi îi vom alunga, sîntem hotărîți să fim liberi. Dar guvernele solidare cu Portugalia trebuie să știe ce înseamnă aceasta și deci să explice dacă vor sau nu să fie complici ai fascismului colonial. În al treilea rînd, trebuie obținut ca nu numai popoarele, forțe politice importante care deja ne-au ajutat și sînt cu noi, dar și guvernele să recunoască oficial mișcările noastre și zonele noastre libere ca state embrionare.

Știm că efortul principal, sarcina cea mai importantă în eliberare revine poporului din Mozambic, dar știm și cît valorează solidaritatea internațională politică, materială și morală. Dacă vom învinge colonialismul portughez, nu vom fi numai noi învingătorii : civilizația va fi cea care va triumfa împotriva barbariei, omul va fi cel care va învinge.

Interviu realizat de Romano LEDDA

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPESTA

COLOCVIUL POLONO — VEST-GERMAN

„SCHIMBUL de păreri a fost sincer, obiectiv și util" — astfel a caracterizat pe scurt comunicatul oficial convorbirile de două zile purtate la Varșovia de reprezentanții guvernelor Republicii Populare Polone și Republicii Federale a Germaniei.

A luat, deci, sfîrșit prima rundă a schimburilor de idei politice, desfășurate cu ușile închise, fără ca publicului să-i parvină detalii privind ordinea de zi și conținutul tratativelor. Toate acestea, însă, nu diminuează cîtuși de puțin importanța întîlnirii, importanță ce depășește frontierele celor două țări. După 25 de ani, reprezentanții Poloniei și ai R.F.G. au purtat pentru prima dată tratative despre probleme politice, iar dacă, drept rezultat al seriei de schimburi de opinii și discuții, relațiile politice dintre Varșovia și Bonn s-ar mișca din punctul mort, indiscutabil că acest fapt ar influența favorabil întreaga situație europeană, inclusiv evoluția relațiilor Est-Vest.

Trebuie avut, însă, în vedere că, în ce privește contactul politic dintre Bonn și Varșovia, primul pas decisiv nu a fost recentul schimb de păreri, ci inițiativa de la 17 mai 1969 a lui Wladyslaw Gomulka, Primul secretar al C.C. al P.M.U.P. a propus ca Polonia și R.F.G. să înceapă tratative privind recunoașterea definitivă a frontierei Oder-Neisse.

În urma acestor propuneri — în special după formarea guvernului Brandt — contactele polono—vest-germane și polono—vest-berlineze au luat amploare treptat. Varșovia a fost vizitată de Schütz, primarul Berlinului occidental ; R.F.G. a fost reprezentată la Tîrgul internațional de la Poznan printr-o delegație numeroasă și un bogat material de exponate ; au avut loc cîteva întîlniri între personalități ale vieții publice, savanți, ziariști din cele două țări ; mai multe grupuri de turiști vest-germani au făcut vizite în Polonia ; Varșovia și Cracovia au fost vizitate de Carlo Schmid, vicepreședintele Bundestagului ; ministrul de externe Stefan Jedrychowski a dat o declarație televiziunii vest-germane, iar cancelarul Brandt ziarului „Zycie Warszawy" (este pentru prima oară cînd un ministru polonez, respectiv un șef de stat vest-german, acordă asemenea interviuri). Au început tratative privind încheierea acordului comercial și economic polono—vest-german de lungă durată ; în persoana ministrului comerțului exterior Burakiewicz, pentru prima oară a făcut o vizită în R.F.G. un membru al guvernului polonez. În același timp, ministrul vest-german al economiei, Karl Schiller, a fost invitat să viziteze Varșovia.

Toate acestea au creat climatul corespunzător pentru începerea schimbului de opinii politice, precedat de schimbul direct de note dintre cele două guverne...

După primul act de la Varșovia, în ce privește viitorul și rezultatele schimbului de păreri nu putem să ne lansăm decît în formulări de ipoteze. Merită, însă, să citățm din „Zycie Warszawy" : „Un lucru este cert, tratativele nu se pot termina decît prin recunoașterea frontierelor noastre vestice sau prin continuarea situației actuale (sub care trebuie înțeleasă colaborarea comercială, economică și o minimală colaborare culturală)".

Varșovia nu a legat începerea schimbului de păreri politice de respectarea unor condiții preliminare. Dar punctul de pornire al procesului de reglementare a relațiilor politice între cele două țări nu poate fi decît acordul de frontieră. De aici rezultă, în mod firesc, că la tratative, pentru partea poloneză problema problemelor este frontiera Oder-Neisse...

În recenta sa cuvîntare, Gomulka a subliniat că schimbul de păreri politice polono—vest-germane se află în interdependență cu pregătirea conferinței europene de securitate. În același timp, indiscutabil, Varșovia a ținut cont și de transformările pozitive ce pot fi constatate în societatea vest-germană.

Observatorii de la Varșovia sînt în unanimitate de părere că reglementarea relațiilor politice dintre Polonia și R.F.G. este un proces îndelungat și că seria tratativelor va fi grea. Se consideră că întîlnirea din februarie a fost o uvertură, o expunere a pozițiilor, un sondaj reciproc. Se subliniază că Polonia nu are în vedere doar interesele proprii, ea le leagă și de interesele aliaților, de cauza generală a securității europene. Acum, se cere ca guvernul R.F.G. să nu recunoască realitatea doar în vorbe, să nu se limiteze să amintească de realitățile europene, ci declarațiile să fie urmate de fapte, de măsuri concrete corespunzătoare.

Markus GYULA

Șefii celor două delegații : Josef Winiewicz — R. P. Polonă (stînga) și Georg Ferdinand Duckwitz — R. F. a Germaniei

José Figueres FERRER

președintele Republicii Costa Rica

După alegerile generale din Costa Rica, desfășurate la 1 februarie, președinte al țării pentru viitorii patru ani a fost declarat liderul Partidului Eliberării Naționale, José Figueres Ferrer, care a reușit să obțină 55 la sută din totalul voturilor exprimate. Principalul său adversar, Mario Echandi, candidatul Partidului Unității Naționale — conservator, de guvernămînt — a totalizat 44 la sută din voturi. Partidul Eliberării Naționale, aflat pînă acum în opoziție, a reușit să-și asigure cu ocazia recentelor alegeri generale și majoritatea parlamentară.

Născut în 1906, într-o familie de medici, José Figueres face studii universitare la New York și Boston. Este, de asemenea, absolvent al celebrului Technological Institut din Massachusetts.

Își face o intrare tumultuoasă pe scena politică a celei „mai liniștite" țări din America Centrală, în 1948. Este anul în care a avut loc războiul civil, soldat cu victoria partizanilor actualului președinte ales împotriva fostului președinte, Rafael Calderon Guardia. De atunci, arena politică a țării a fost dominată de cele două personalități, reprezentînd două partide : cel al Eliberării Naționale și cel al Unității Naționale, fiecare din partide preluînd succesiv puterea fără tulburări. Lider al unei junte provizorii în anii 1948—1949, José Figueres hotărăște dizolvarea armatei (de mai bine de 20 de ani, Costa Rica este singurul stat din America Latină care nu are armată, ci doar o Gardă Civilă cuprinzînd 2 000 de oameni și avînd ca sarcină principală menținerea ordinii).

În 1949, Figueres transmite puterea lui Otilio Ulate, un conservator, cîștigătorul alegerilor din acel an. Este ales din nou președinte al țării pe perioada 1953—1958. Reales acum pentru a treia oară, José Figueres și-a axat programul electoral pe cîteva proiecte care i-au adus popularitate. El a readus în actualitate necesitatea unei redistribuiri a pămîntului, ca și punerea în discuție a controlului privind activitatea cunoscutei companii americane United Fruit pe teritoriul costarican.

José Figueres, care urmează președintelui José Joaquin Trejos Fernández și care va prelua puterea la 8 mai 1970, a promis o serie de reforme energice în scopul rezolvării unor stări de lucruri din economie și din domeniul social.

A. M.